Weekendbijlage
van dagblad Amigoe

zaterdag 15 december 2012

ACHTERGROND
Promotie:
Huiselijk geweld 5

ECONOMIE
Curaçao:
Inkomsten genereren 10

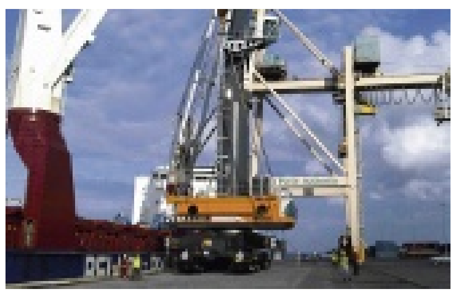

REPORTAGE
Mike Eman
in Rio 14

Terugblik op jaren vijftig

‘Een leven van herinnering’

Ooit ging ze zelf op stap om het nieuws te verslaan, maakte verhalen en vulde rubrieken voor de krant. Jo de Laater (1933) werkte in de jaren 50 en 60 voor de Beurs- en Nieuwsberichten, in die tijd de collega-krant van de Amigoe. Nu, te midden van haar geliefde schilderijen van Curaçao, woont ze op een kamer in een zorgcentrum voor dementerende ouderen in Renswoude. Haar geheugen kan haar behoorlijk in de steek laten, maar herinneringen aan Curaçao zijn er genoeg. Als ze bladert in de fotoboeken van weleer, verschijnt er een lach maar tegelijkertijd ook een traan.

Jo de Laater

Tekst en foto’s: Mineke de Vries

Nadat ze moeilijk is opgestaan uit de kring waar gezamenlijk koffie wordt gedronken, loopt ze naar haar eigen kamer om in rust te kunnen praten over datgene wat haar zo dierbaar is: haar herinneringen aan Curaçao. Rond haar bed hangen drie Curaçaose taferelen. “Dat is het eerste waar ik naar kijk als ik wakker word”, zegt Jo de Laater. Boven haar bed hangt een groot schilderij van de Tafelberg. “De bootjes die je erop ziet, zijn van de mensen van de Shell die daar gingen zeilen.” Rechts hangt een impressie van het oude Punda, uit de tijd dat de Emmabrug nog voor auto’s toegankelijk was. En tegenover haar bed een schilderij van een baai tussen de rotsen waar vissers hebben aangelegd. Verder herinnert een cactus in een te kleine pot aan haar jeugd. “De pot zal eerdaags wel knappen, maar met al die stekels durf ik hem niet te verpotten. Die cactus had ik voor mijn moeder, die erg van planten hield, als meisje in de tuin geplant en ik heb hem later mee naar Nederland genomen.”

Agent De Laater

Jo de Laater - volgend jaar wordt ze tachtig - groeide op in Mundo Nobo, als dochter van politieagent De Laater. Haar vader kwam in 1931, geboren en getogen in Zeeland naar Curaçao, waar hij met de handschoen trouwde met Jo’s moeder, ook een Zeeuwse. Twee jaar later werd Jo geboren. “Ik kan niet vaak genoeg zeggen hoe trots ik op mijn ouders ben en hoeveel respect ik voor ze heb. Ze hebben zoveel voor de mensen op Curaçao gedaan. Het was in die tijd dat er meer en meer Curaçaose politieagenten moesten worden opgeleid. Mijn vader liet ze in zijn vrije tijd thuis komen om ze extra les te geven. Want de Nederlandse wetten waren al ingewikkeld genoeg, laat staan voor de mensen van Curaçao. Met eindeloos geduld hielp hij iedereen er doorheen. ‘Jullie zullen allemaal slagen’, zei hij altijd. Als die jongens kwamen, ze zaten met zijn allen aan onze grote eettafel, moesten mijn zus en ik onze slaapkamer in. We waren natuurlijk wel eens rumoerig als we thuiskwamen van school, maar we moesten stil zijn als zij er waren, hen niet afleiden, niet rondlopen of ons laten zien. Mijn vader hielp ze met veel toewijding en de jongens liepen met hem weg.”

Mundo Nobo rond 1930

De huizen van alle politieagenten stonden in die tijd bij elkaar in het militaire woningcomplex Mundo Nobo. In 1927 werd een begin gemaakt met de voorbereidende werkzaamheden voor de bouw van de politiewoningen. Het ging om blokken van zes huizen naast elkaar; zo werden in de loop der jaren een aantal rijden achter elkaar gebouwd. Overigens woonden de ongehuwde militairen eerst in het Waterfort, de gehuwden in Mundo Nobo. De militairen waren belast met de politiedienst in het stadsdistrict. De ‘commandant der troepen’ werd rond 1930 benoemd tot commissaris van politie en de uit Nederland aangekomen politiemilitairen werden als buitengewone agenten van politie aangesteld. Zoals in de oude stukken is te lezen: ‘Tot heden gaf naar ik vermeen hun optreden in het publiek slechts reden tot tevredenheid en is eene belangrijke verbetering in den politioneelen toestand in het stadsdistrict van Curaçao aanstonds ingetreden.’

De agenten fungeerden toentertijd ook als brandweermannen. Ze hadden zodoende een dubbele functie. Jo’s vader is in die hoedanigheid ingezet tijdens de branden in Otrobanda tijdens de opstand in 1969. Jo: “Mijn vader deed naast zijn gebruikelijke werk heel veel voor de politie, maar ook moeder was actief voor het korps door veel te organiseren, onder meer de beroemde sinterklaasfeesten.”

De verzonnen koning Faroek als grapje van de krant op 1 april.

Beurs- en Nieuwsberichten

Jo de Laater ging naar de Wilhelminaschool, zowel de lagere school als later de mulo, waar overigens toen nog alleen meisjes op zaten.”Ik was goed met de Curaçaose meisjes, we hadden een hele leuke band onderling.” Daarna volgde ze een aantal aanvullende cursussen en begon bij de krant, de Beurs- en Nieuwsberichten. “Het draait toch vaak om connecties, ik had die veel en kon er zodoende gemakkelijk aan de slag.”

De Beurs- en Nieuwsberichten was in die jaren de algemene krant, de Amigoe di Curaçao was katholiek georiënteerd, in 1883 opgericht door de paters Dominicanen. De Amigoe had naast het brengen van wereldnieuws en vaderlandse geschiedenis tot doel een katholieke levensvisie over te brengen, door aandacht te schenken aan politieke en maatschappelijke ontwikkelingen. Tot aan de Tweede Wereldoorlog werd aan deze gedachte door paters en beroepsjournalisten invulling gegeven. Naast de Amigoe werd in 1935 de tweede Nederlandstalige krant opgericht, de Beurs- en Nieuwsberichten; een publicatie van Shell, die de industriële revolutie op Curaçao op gang had gebracht. Door het uitkopen van een lokale krantenuitgever kreeg de krant een monopoliepositie op de enige lokale bron van internationaal nieuws, maar bracht daarnaast ook lokaal nieuws. Jaren bleef de krant in handen van Shell, met Johan van de Walle als eerste hoofdredacteur. Maar nadat de Nederlandse hoofdredacteur A. de Wit om politieke redenen werd uitgezet, vielen de krantenaandelen in handen van politici van de Democratische Partij, totdat hij in 1999 werd opgeheven.

Op de redactie

De Laater verzorgde de algemene verslaglegging en was zodoende veel op pad om nieuws te vergaren en te schrijven, alles op de typemachine. “Naast het algemene nieuws was ik bijvoorbeeld ook bij mensen op bezoek die vijftig jaar getrouwd waren.” Later had ze haar eigen kinderrubriek, dit onder meer om kinderen te stimuleren om in het Nederlands te schrijven. In de jaren 40 en 50 was het streng verboden om Papiaments te spreken in de klas, Nederlands oefenen was dus erg belangrijk. “Wij kregen op school echt straf als we Papiaments spraken.”

Op de redactie had de verslaggeefster een gouden tijd. “Het was een leuke club bij elkaar. Ik trok veel op met Suus Venema, die ook op de redactie werkte.” Met plezier vertelt Jo van de grappen die ze op de redactie uithaalden. “We hadden eens een zekere koning Faroek bedacht die Curaçao zou bezoeken. Al dagen van te voren standen er stukken in de krant met foto’s van die verre koning en zijn koningin. Eindelijk kwam hij dan aan op Hato, een grote foto in de krant. Het artikel eindigde als volgt: ‘Was hier sprake van bedrog? Van oplichting? Wij hebben ‘Faroek’ die plotseling vloeiend Amsterdams wist te spreken om verantwoording gevraagd. “Nou ja, het was maar een grap”, zei hij, “het is toch immers één april.”

Padvinders en Soroptimisten

Als kind was Jo de Laater zeer actief als padvinder maar ook later in de leiding van de padvinderij. “Je moet je beseffen dat er weinig was aan activiteiten op het eiland in die tijd, dit was één van de weinige dingen die we konden doen. Zelfs fietsen deden we niet, ook in Nederland heb ik dat trouwens nooit gedaan: ik was bang dat ik mijn nek zou breken. We gingen ook weleens met kamp naar het buitenland, Trinidad, Guadeloupe, Martinique. Omdat er niet veel geld was, mocht of mijn zus Toos of ik mee. Mijn zus was niet zo van de kampen, dus mocht ik vaak mee.” Als leidster organiseerde ze zelf veel kampen, ook weer naar het buitenland. “Soms werden we met een marineschip gebracht.”

Naast de scouting was Jo de Laater lid van de Soroptimisten Club Curaçao, onderdeel van de Soroptimisten-clubs in Nederland, Suriname en de Antillen. Deze organisatie werd in 1947 opgericht voor vrouwen in leidinggevende posities of vrouwen in een zelfstandig beroep om aandacht te besteden aan de rechten van de mens en in het bijzonder aan de status van de vrouw. “We organiseerden veel projecten op sociaal gebied, deden aan fundraising voor bijvoorbeeld liefdadigheidsprojecten. Kortom, we deden veel goed werk.”

Fotoboeken vol

Al bladerend in de fotoboeken komen allerlei herinneringen boven. Veel foto’s van Curaçao, het huis, de zoons Henk en Nico, maar ook de overtochten naar Nederland tijdens het (vierjaarlijkse) verlof van haar vader. “We gingen toen op de boot, zes weken lang. Het was altijd bijzonder, het weerzien met al die familie daar, mijn ouders kwamen beiden uit grote gezinnen.” Er staan veel familieportretten in de fotoboeken. “Dat zijn allemaal foto’s die naar Nederland werden gestuurd, want ze wisten natuurlijk helemaal niet hoe wij kinderen eruit zagen.” Ook komen foto’s boven tafel van het bezoek van Lady Baden Powell en een bezoek van prins Bernhard aan Curaçao. Hij werd ontvangen op Vaersenbaai, toentertijd de baai voor de politiemensen. Maar ook foto’s van de redactie uit de tijd van de Beurs- en Nieuwsberichten passeren de revue: met de typische jaren-60-jurken en -kapsels zit de redactie achter de typemachines. Toen vader gepensioneerd was, gingen haar ouders terug naar Nederland. Ook Jo de Laater ging in de jaren zeventig vanwege de werkzaamheden van haar toenmalige man naar Nederland en vestigde zich in Bennekom, vanwaar ze ging werken bij het tijdschrift Prinses en daarna bij de Rijnpost, een krant voor de regio Veenendaal/ Rhenen. Hier werkte ze tot haar pensioen in 1993.

‘Curaçao is mijn land’

In haar kamer in Renswoude, tussen haar geliefde schilderijen, laat De Laater de groep waarmee ze woont en die inmiddels gaat lunchen voor wat het is. Ze staart naar een schilderij en is voor even weer in de tropen. “Curaçao is mijn land”, verzucht ze en haar ogen staan vol met tranen. “Ik ben zó blij dat ik in dat land geboren ben”, zegt ze telkens weer. “Ik kan niet veel meer, ik kan bijna niet meer lopen, de wereld is klein geworden. Ik sta op om naar de paarden te kijken die ‘s morgens in de wei hiertegenover worden losgelaten en die dan zo vrolijk rennen. Mensen hier vinden het gek dat ik daar voor opsta, maar ik word er blij van. En verder geniet ik van mijn herinneringen.” Bij de deur zegt ze tot slot ontroerd: “Doe iedereen daar de groeten van me.” Ze is vol dankbaarheid dat ze over Curaçao mocht praten, want met een snik in haar stem voegt ze eraan toe: “Dank u wel. U hebt er geen idee van wat een gelukkige dag dit voor me is.”

Ik ben zó blij dat ik op Curaçao geboren ben.

ÑAPA 2012
Nr. 45

INHOUD

Een leven van herinnering 1
Spotlight 2
Bouwen aan het verleden van morgen 3
Gezondheid 4
Huiselijk geweld 5
Cultuur
Agenda 6
Literatuur
Zadie Smith 7
Varia
Puzzels 8
Eten & Drinken 9
Economie
Inkomsten genereren 10
Business
Columns 11
Business
Rubrieken 12
In bedrijf 13
Mike Eman
in Rio 14

Colofon

BLADMANAGER
Karin Wooning
EINDREDACTEUR
Hans Vaders
ADVERTENTIES
Marloes Tak
VORMGEVING
Wendela Ataliede
Sarah Kuiper

Aan deze Ñapa werkten mee:
A.V.V.B.
Nelson (Speed) Andrade
C.V.F.
Monique Casimiri
Marko Espinoza
Verele Ghering
Hans de Haan
Margot Hack
Erik van Kampen
Lisette Keus
Brede Kristensen
Aroena Lakhi
Tamira La Cruz
Judice Ledeboer
Roxanne Martha
Stimul-IT
Marcel Truyens
Hans Vaders
William ten Veen
May Voges
Mineke de Vries
Miriam de Windt
Ken Wong
Karin Wooning

Ñapa is een publicatie van:
Uitgeverij Amigoe NV
Scherpenheuvel z/n
Curaçao
Tips voor de redactie?
Bel 736-9050
Email napa@amigoe.com
Adverteren?
Bel Marloes Tak
767-2000
advertentienapa@amigoe.com

Siege Postuma schrijft 'Lotgenoten'

Positieve kijk op het leven

"WIL! Ik ben geen schrijver, maar heb toch dit boek geschreven, omdat ik dat wilde. Voor jou, voor mezelf en voor het goede doel. WIL!"

Siege Postuma

Tekst: Lisette Keus Foto: Ken Wong

Siege Postuma schreef onlangs het boek 'Lotgenoten'. Een pocketboekje met inspirerende verhalen en teksten die hijzelf bedacht en die hij 'leende'. De verhalen en teksten schreef hij op en hielpen hem door een moeilijke tijd in zijn leven. Uiteindelijk had hij zoveel en bundelde hij zijn inspiratie tot boekje om ook anderen hiermee te helpen.

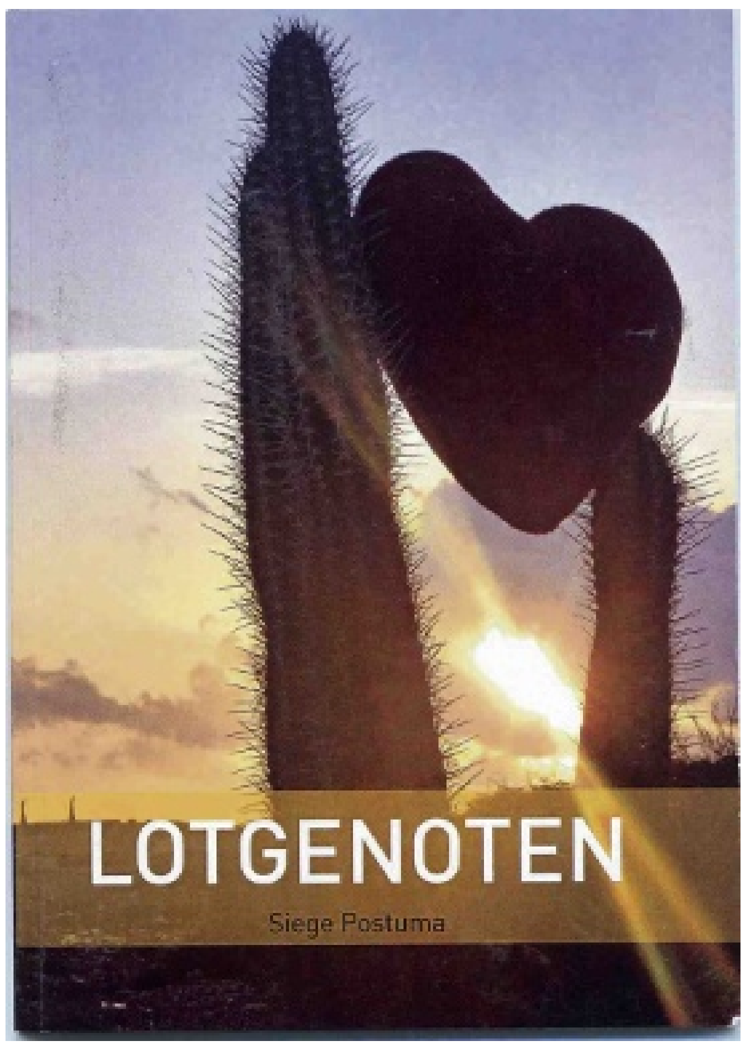

Goed doel

Of hij anderen ermee zal helpen, dat ligt er maar net aan of je de teksten tot je laat komen volgens Postuma. "Met het boekje hoop ik dat ik mensen aan het denken zet. Ik wil geen wereldverbeteraar zijn, maar mensen inspireren. Soms houd ik de lezers ook een spiegel voor, maar het gaat er natuurlijk om welke uitspraak je binnenlaat en met welke je wel of niet iets gaat doen."

Maar dat hij er in andere zin wel degelijk mensen mee gaat helpen staat vast: de volledige opbrengst van de verkoop van het boek gaat naar het bejaardentheuis 'Nos Welita'. Na een week dat het boek in de verkoop ligt zijn er al 400 stuks verkocht, vertelt een trotse en vrolijke Postuma.

Spirituele nuchterheid

Postuma begon met schrijven toen er aan zijn huwelijk plotseling een einde kwam. Hij was altijd erg gelukkig in zijn huwelijk, vertelt hij en hij was er dan ook erg kapot van. "Zij werd heel spiritueel en om mee te komen in haar belevingswereld ben ik heel veel boeken gaan lezen - 'In gesprek met God', dat soort boeken -, maar ik kwam niet meer binnen bij haar. En om eerlijk te zijn vond ik die boeken te heftig hoor. Ik ben eigenlijk een hele nuchtere jongen, aards, maar licht spiritueel. Ik ben in die tijd van me af gaan schrijven en gedurende het schrijven werd ik sterker; van groei en verandering word je sterker. Uiteindelijk had ik zoveel opgeschreven en dacht ik: hiermee ga ik andere mensen helpen en dat wil ik koppelen aan een goed doel. En kijk eens."

Hart onder de riem

Het boekje is niet groot, expres, want zo kan iedereen het bij zich dragen, als een soort hart onder de riem. Op de kaft van het boekje staat ook een foto van cactussen met een pluche knuffelhart ertussen en een opkomende zon. "Het hart is een symbool voor leven en liefde. De opkomende zon staat voor een nieuw begin en is symbool dat de zon altijd schijnt."

Want dat is een van de belangrijkste boodschappen die Postuma mee wil geven: wees positief.

"Je hebt een keuze in hoe je met dingen omgaat, hoe jij je daardoor laat beïnvloeden. Ik zeg altijd: iedereen heeft negatieve eigenschappen, iedereen. Als je nou een lijst moet maken met positieve en negatieve eigenschappen van iedereen, dan kan je kiezen om te kijken naar de negatieve punten of naar de positieve punten. Je kunt ervoor kiezen om te leven met de positieve kanten van iedereen. Dat maakt het leven zoveel leuker. Je moet je niet laten betrekken bij negativiteit."

Maar behalve positiviteit waarschuwt Postuma voor het oordeel, het vooroordeel en de eerste indruk. Iets waar mensen zich te veel en te snel door laten leiden, vindt de kersverse inspirator die dit op een humoristische manier in het boekje duidelijk probeert te maken. Maar hijzelf is ook een aardig voorbeeld: Postuma is namelijk oud-marinier en naar eigen zeggen spijker- en spijkerhard. "Maar altijd rechtvaardig en goudeerlijk. En ik ben niet bang om me kwetsbaar op te stellen, ik durf mijn nek uit te steken en als het fout gaat, so be it. Ook eentje die niet van mij is, maar wel in het boek staat: angst is de slechtste raadgever!"

Nog een paar: 'Als je nooit valt, zal je nooit opstaan.' 'Je bent pas rijk als je iets bezit dat niet te koop is.' 'Kies niet voor de slachtofferrol, maar ga ervoor.' Postuma: "Stel nou dat je op straat loopt en er ligt een choller. Jij loopt naar hem toe en verkoopt hem een schop. Dat zegt niets over de choller hoor, maar over jou. Jij kiest ervoor om dat te doen, jouw keuze zegt op dat moment iets over wie jij bent. Jij bent degene die kiest het leven te leiden en als je ervoor kiest om het zo te leiden hoe jij het wilt, dan word je sowieso succesvol."

"We moeten ook stoppen met wijzen, want doen de 'westerlingen' het allemaal zo goed? Kijk maar als je wijst", en hij vraagt mij naar hem te wijzen. "Dan wijst er één vinger naar mij en drie naar jou. Ook belangrijk is: neem je verantwoordelijkheid en kom uit voor je fouten."

"Volg je hart en je gevoel, en weet dat je talent hebt. Iedereen heeft talent, maar je moet het doen vanuit je hart."

De kersverse auteur spreekt uit ervaring, want al had hij geen enkele opleiding of schrijfervaring, zijn boek ligt in de winkel. "Wel een leuk verhaal, want ik kwam met het boekje bij de One Media Group", vertelt Postuma - die van zijn geloof zou afvallen als hij later niet nog extra zou vragen of we het expliciet willen opschrijven dat hij Jasna, Chris Quast en Carmen de Haan heel erg dankbaar is. "En in het boekje zaten allemaal foto's die ik gewoon van internet had. Nou, dat was dus niet echt de bedoeling vertelden ze. Dus ik moest zelf met foto's komen en toen ben ik op de fiets op zoek gegaan naar dingen die me aangrepen. Al fietsend door Otrobanda kwam ik toen een schildering tegen met deze tekst."

Postuma pakt het boekje en leest voor:

'Het ware te wensen,
Dat alle mensen
Alvorens te spreken
Hun eigen gebreken
Eens goed bekeken
Dan zouden ze het laten
Over anderen te praten'

Foto van de week

Gespot boven voordeur van het huisje van Karel Uranie - van de Sande in Hofi Korsou. Moeder en vader suikerdief trokken zich niets aan van het in- en uitlopen van de familie. Inmiddels hebben hun kinderen het nestje verlaten.

Heeft u een leuke foto? Stuur hem naar napa@amigoe.com

Thuis

Kerstboom

Nog even en we gaan een kerstboom kopen. We kunnen kiezen uit de verschillende tuincentra, supermarkten, boeren in de buurt. Je kan het zo gek niet bedenken of ze verkopen wel een paar bomen. Grote, kleine, dure of minder dure, met kluit of zonder kluit. Ik had geen idee wat een kluit was. Misschien wel wat versiering of wat dennenappels er nog aan, dacht ik in mijn naïviteit. Doe maar met kluit zei ik, want me laten kennen wilde ik natuurlijk zeker niet.

En dat heb ik geweten. Met kluit betekent vooral met veel aarde. De wortel er nog aan. 'Dan kan je hem nog herplanten na de kerst', vertelde de kerstboomverkoper. Zou best leuk staan op mijn balkon van één bij drie meter. Ik hoor het mijn vrienden al zeggen: 'Zeker met kluit gekocht.' Spijtig voor de boom, maar na de kerst ging hij weg.

De boom moest in een emmer, die kluit moest in een emmer. Daar had ik wel ervaring mee. Op Curaçao ging de boom ook in een emmer. Een mooie standaard, zoals ik ze nu veel zie staan, hadden we niet. Emmers wel, in overvloed, vandaar. De emmer werd gevuld met aarde en stenen, zodat de boom stabiel stond. In Nederland moest ook nog aarde in de emmer. Ik pakte de emmer, nam de lift zes verdiepingen lager, zodat ik naar buiten kon. Daar hoopte ik aarde te kunnen scheppen uit de gemeentetuin. Maar die tuintjes lagen er zo keurig bij dat het toch een zak dure, gekochte tuinaarde werd. Aangevuld met stenen, die we dan weer wel uit die gemeentetuintjes haalden.

Het kopen van de boom was in mijn studententijd best een uitdaging. We hadden geen auto waar we de boom in konden vervoeren. Gelukkig hadden we wel een supermarkt in de buurt die bomen verkocht. We kochten elk jaar een boom(pje). Die vervoerden we in de winkelwagen zo de flat in. Het werd een soort van kerstboom-file-rijden.

De kerstboom halen op Curaçao was nooit zo'n uitdaging. Wel altijd een feest. Al die containers met bomen. Op elke hoek van de straat stonden containers vol met bomen te wachten op hun klanten. Toch was er één jaar dat er een probleem was met de containers, waardoor er een hele lading bomen bruin was aangekomen. Ik denk dat dat jaar de prijs van de bomen boven dat van de cadeaus uitsteeg.

Maar er is één kerstboomzoektocht die met stip op één staat bij mij. Dat jaar liepen we naar een container over een pad bezaaid met dennennaalden, losgeraakte kerstversiering en allerlei ander ondefinieerbaar goed. En voordat we goed en wel in de container staan glijdt één van ons uit, maakt een prachtige sliding zo de container in, en landt onder een kerstboom. En voordat iemand een hand kan uitsteken om te helpen horen we vanonder die boom zeggen: 'Nee, deze is niet vol genoeg, die nemen we niet hoor.'

Monique Casimiri

Oscar Niemeyer:

Bouwen aan het verleden van morgen

‘Vloeiende architectuur’ was mijn eerste indruk toen ik, opgegroeid in een omgeving van Europese architectuur van rechte lijnen, functionalisme en zakelijkheid, als tiener snuffelend in boekhandel Salas bij toeval een boek over Niemeyer opensloeg. Ik was sprakeloos en wist maar een wens voor mijn 15e verjaardag: dit boek over Oscar Niemeyer. Het staat nog steeds in mijn kast en ik koester het als kostbare herinnering aan mijn ‘ontdekking’.

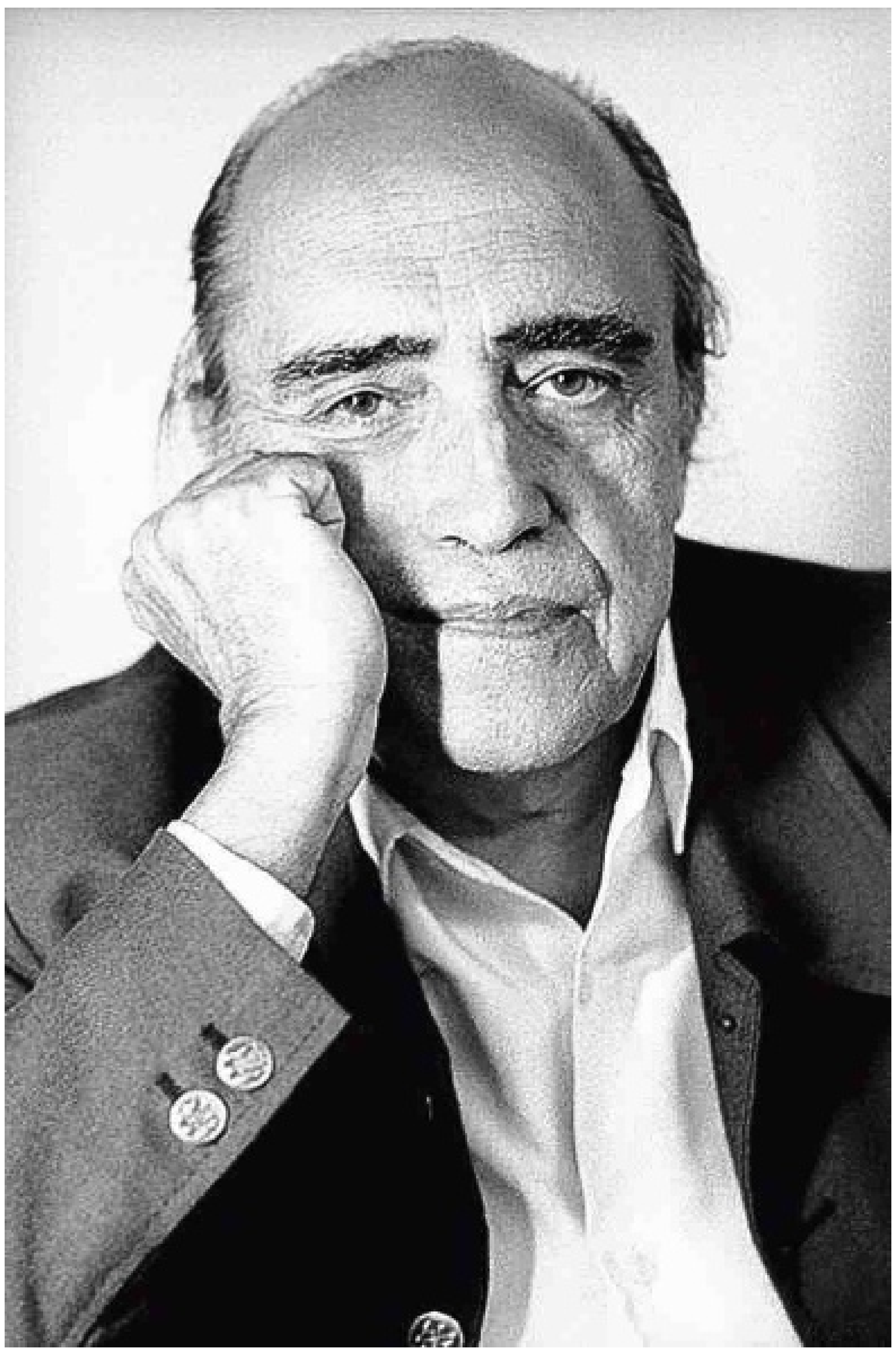

Oscar Niemeyer

Tekst: Brede Kristensen

Sindsdien hebben de meeste nieuwe werken van Niemeyer mij verrast. Geen herhalingen, geen standaarden en geen school. Architectuur is bij Niemeyer ‘natuurlijk’ verrassend. Niemeyer heeft nooit iets gezien in welke vorm van zakelijk functionalisme dan ook, die ‘gestandaardiseerde banaliteit van architectuur die louter functioneel, zakelijk en efficiënt wil zijn’. Nee, hij behoorde bepaald niet tot de fans van Gropius en Bauhaus. Niemeyer zocht naar elegantie en expressie van een uitbundig feestelijk gevoel. De natuur inspireerde hem. Lyrische architectuur, feestelijke architectuur? Niemeyer zelf zou het liefst van ‘natuurlijke architectuur’ spreken. Maar dan wel totaal anders dan de in zichzelf gekeerde ‘organische architectuur’.

Van architecten in de Nieuwe Wereld werd steevast verwacht dat ze voortbouwden op de Europese traditie. ‘Onzin’, vond Niemeyer. Hij zag die eis als een uitdrukking van kolonialisme. Dan de vraag: kan je bouwen zonder traditie? De nogal gespannen relatie met zijn eigenlijke leermeester Le Corbusier werd door die vraag overheerst. Laat de natuur zijn gang gaan, moet Niemeyer hebben gedacht en letterlijk diende hij Le Corbusier van repliek met zijn uitspraak dat hij geen zin had te bouwen op het verleden, maar te ‘bouwen aan het verleden van morgen’. Laten we zoeken naar ruimtelijke vormen die bijdragen aan de groei van de toekomst. Daarvoor moeten we bij de natuur in de leer. Je zou kunnen zeggen dat Niemeyer ‘Le Corbusier heeft genaturaliseerd en getropicaliseerd’. Die rode draad is hij blijven volgen tot op de dag van vandaag. Afgelopen week stierf hij op 104-jarige leeftijd.

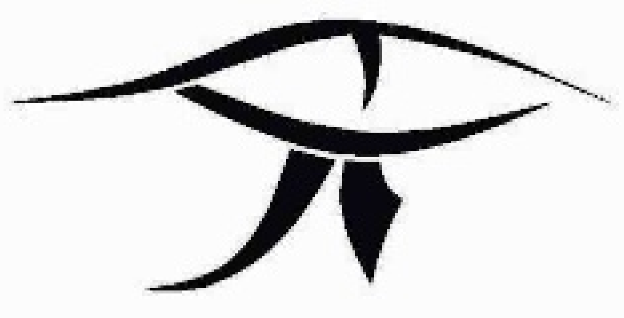

Beginperiode

Niemeyer werd op 15 dec 1907 in Rio de Janeiro geboren als Oscar Niemeyer Soares Filho. Zijn Duitse grootmoeder droeg de naam Niemeyer. Eén naam vond hij wel genoeg. Na zijn studie architectuur verdiende hij zijn eerste geld in de drukkerij van zijn vader, terwijl hij in zijn vrije tijd werkte in het atelier van Lucio Costa, met wie hij in 1939 het Braziliaanse paviljoen voor de Wereldtentoonstelling in New York zou ontwerpen en nog vele andere projecten waaronder het ontwerp van de nieuwe hoofdstad Brasilia. De samenwerking tussen Costa en Niemeyer bleek buitengewoon vruchtbaar.

Buenos Aires 1929: Le Corbusier vereert de stad met een bezoek, ontmoet architecten en geeft een serie lezingen. (Précisions, Paris, 1930). Hoofdthema: de spanning tussen het rationele en poëtische. Het poëtische, zo stelt hij, wordt in Latijns-Amerika sterk bepaald door de uitbundige latijnse geest en het door enorme tegenstellingen bepaalde landschap. Oscar Niemeyer voelde zich erdoor aangesproken en bewonderde Le Corbusier vanwege ‘de ruimte voor de poëtische en emotieve dimensie van de werkelijkheid’. Daar begon zijn zoektocht naar een architectuur die paste bij Brazilië als opkomende niet-Europese grootmacht, los van de koloniale geschiedenis, los van de dictatoriale erfenis van die geschiedenis, luisterend naar de stem van mensen en natuur.

Terugblikkend op zijn ontwerp voor een kapel, schreef hij: ‘Alles begon toen ik aan de St. Franciscus kapel in Pampulha werkte. Bewust week ik af van de rechte hoek, de rechte lijn, de rationalistische architectuur... ik protesteerde tegen de monotone, functionele en repetitieve architectuur ... ik dacht aan bergen, stranden, vrouwen, oude barokke kerkjes, de dingen die mij toen emotioneel raakten... ik voel me aangetrokken tot de gebogen lijn.’ (zie Underwood, p. 65)

Datzelfde zie je in de ontwerpen van woonhuizen. Zijn eigen woonhuis in Canoas: een huis dat geïntegreerd is in het onregelmatige terrein, waar je met de auto niet kunt komen, waar de vegetatie als het ware naar binnen dringt. Er zijn huizen die de omringende natuur geweld aandoen (de overgrote meerderheid). Er zijn huizen die op een merkwaardige wijze harmonieren met de natuur (de eeuwenoude Engelse cottages in de Cotswalds of enkele huizen van Frank Lloyd Wright). Niemeyers huizen daarentegen lijken een dialoog met de natuur te zijn en ik moet zeggen dat ik dat heel spannend vind. Zoals het huis in Cavanelas uit 1954.

Zijn eerste ontwerpen voor gebouwen met een publieke functie werden gekenmerkt door dualisme van functionaliteit en expressiviteit. Het auditorium van een school in Belo Horizonte is typerend: een functioneel hoofdgebouw, met aan de voorzijde het auditorium dat qua functie secundair is, maar qua esthetische expressie primair. Het vervangt de ornamentatie van de Europese architectuur. Het esthetische is extern, geen onderdeel van de structuur van het primair functionele, maar wel erop betrokken, alsof we getuige zijn van een dialoog. Dat wordt ook zichtbaar in het hoofdkantoor van de Verenigde Naties in New York, waaraan Niemeyer een belangrijke bijdrage leverde. Later zien we dit dualisme telkens terugkeren.

Quest for Eternity

Niemeyer wilde meewerken aan de emancipatie van het Braziliaanse openbare bestuur. Behalve rationaliteit (het bestuur dient rationeel te zijn) moest architectuur ook warmte, bescherming en het gevoel erbij te behoren, uitstralen. Openbaar bestuur ten dienste van mensen. Hij wenste dat architectuur een integrerende functie zou vervullen. Vandaar ook de monumentaliteit van werk.

Daarbij wekt Niemeyer bij mij een gevoel van iets ‘eeuwig durends’, zoals ik dat ook heb bij de antieke Egyptische architectuur, die bewust bedoeld lijkt voor de eeuwigheid. Volgens Underwood was Niemeyer inderdaad vervuld van de ‘quest for eternity’. Over zijn veelvuldige bezoek aan botanische tuinen schrijft Niemeyer: ‘De keizerlijke palmen met hun lange, elegante hemelwaarts gerichte stammen fascineerden me.’

Toen kwam het verzoek van president Juscelino Kubitschek om mee te werken aan de nieuw te bouwen hoofdstad Brasilia. Een stad zonder geschiedenis, een nog te realiseren stad met een nog te realiseren toekomst, als ‘uiting van een universele beweging in onze cultuur’ (woorden van Kubitschek). Niemeyer, in samenwerking met Costa, ging de uitdaging aan om een ‘structuur voor een toekomst’ te ontwerpen. Als er een stad model stond, was dat Lissabon, dat na de verschrikkelijke aardbeving van 1777 werd herbouwd, volgens plan, ordelijk, opdat het leven zich snel zou kunnen hervinden. Zoiets stond hem ook voor ogen, iets momumentaals, een startbaan om op te stijgen richting eeuwigheid. Gebouwen met een symbolische functie. Er is veel kritiek op dit project: onleefbaar, onwerkbaar, onmenselijk, asociaal, zo wordt vaak gezegd. Ik heb nooit de stad kunnen bezoeken, maar ik stel me zoiets als Luxor voor: de Egyptische tempelstad, indrukwekkend symbool van beschaving, maar voor de gewone burger toch niet echt wat je noemt leuk om te wonen.

Niemeyer beschrijft hoe hij, rijdend van Rio naar Brasilia, naar de wolken kijkt, naar de opkomende en verdwijnende beelden erin: kathedralen, vrouwen, bergen, mensen die op weg zijn. Beelden van vergankelijkheid. Brasilia was voor hem een zoektocht naar de hemelse eeuwigheid vanuit een snel veranderend landschap, een poging de vergankelijke werkelijkheid in het perspectief van de eeuwigheid te plaatsen. Rijdend door het landschap ontwierp hij in gedachten de gebouwen voor de nieuwe stad, met ondermeer het beroemde presidentiële paleis met zijn schelpvormige kapel, waarin alleen bij het altaar licht valt, vanuit de hemel.

Merkwaardig is dat zelden wordt gewezen op zijn verwantschap met de Roemeense beeldhouwer Brancusi. Volgens mij is die evident, zowel qua vormgeving als wereldbeschouwing. Het viel mij voor het eerst op toen ik de door hem ontworpen pilaar op het Praca dos Tres Poderes in Brasilia bekeek. Deze zuil deed me sterk denken aan de ‘Zuil zonder einde’ van Brancusi en daarna zag ik nog veel meer verwantschap. Dit plein van de Trias Politica waar de paleizen van de rechterlijke, uitvoerende en wetgevende macht als witte beeldhouwwerken de ruimte bepalen, kijkt uit op de ‘eindeloze nachten van het hoogland, orde en leven scheppend uit deze duistere natuur’. Woorden van Niemeyer, die ook woorden van Brancusi hadden kunnen zijn.

Kritiek

In Europa werd hij zwaar bekritiseerd, met Max Bill voorop. Oscar Niemeyer zou staan voor de ‘ethetica van de overdrijving’, de ‘esthetica van de tropische jungle’. Raar die Europese standaarden voor architectuur... Eigenlijk interesseerde die kritische reactie hem geen hoepel. Hij is gewoon zijn eigen weg gegaan. Siegfried Giedion, jarenlang voorzitter van het ‘Congrès Internationaux d’Architecture Moderne’ en beroemd vanwege zijn studie over de invloed van de techniek op de samenleving, nam het tenslotte op voor de periferie, voor de vernieuwende architectuur in Finland en Brazilie: ‘Hier worden eindelijk de traditionele cirkels doorbroken.’ Kortgeleden (2003) schreef Gilles Ragot over de belachelijk bekritiseerde Franciscuskerk: ‘De grootste dissonant in de architectuur van de jaren 40... maar met deze kerk werd afgerekend met het castrerende moralisme van het westerse rationalisme.’

Latere werken

In 1964 viel Brazilië terug in dictatuur, een rechtse dictatuur, durend tot 1985. In die periode kon Niemeyer, die in 1945 lid van de Communistische Partij was geworden en dat lidmaatschap nooit opzegde, het schudden in Brazilië. Maar in diezelfde periode kreeg hij, dankzij Giedion, grote opdrachten in Europa en Afrika. Misschien wel zijn meest fascinerende bouwwerk stamt uit die tijd, de Bourse de Travail te Bobigny in Frankrijk: ditmaal een schelpvorm, architectuur als een ‘sculptural event’. Daarna volgde een onvoorstelbare explosie van creativiteit. De meeste ontwerpen gerealiseerd in Brazilië.

Niet alles spreekt me aan. Het Niteroimuseum van contemporaine kunst in Rio de Janeiro, komt op mij over als een stuk verdwaald plastic dat het landschap eerder vervuilt dan verfraait. Wel een schitterend ontwerp, maar niet op die plek daar. Terwijl het NovoMuseo dat hij ontwierp voor Curitiba, in mijn ogen niet alleen een weergaloos ontwerp is, maar ook een schitterende rol in de omgeving vervult (al moet ik het hebben van fotomateriaal, want ik ben er nooit geweest). In de stad spreekt men van ‘het oog’. Het lijkt erop dat hij hier de Egyptische hiëroglief introduceert, het oog van Horus, de god van de lucht, de alles ziende die ook ‘bescherming’ symboliseert. Vaak ‘wadjet’ genoemd: samenbundeling, integriteit en vooral heelheid. Het is Niemeyer ten voeten uit.

Niemeyer was geen denker. Hij hield niet van bewonderaars en na-apers en maakte geen school. Zijn verfrissende en natuurlijk spontane creativiteit die tot op hoge leeftijd voortduurde, laat ook zien wie hij als mens was: iemand die dicht bij de natuur leefde, met een open en dynamische geest, met een hunkering naar heelheid.

David Underwood, Oscar Niemeyer and the Architecture of Brazil, Londen, 1994.
Stamo Papadaki, Oscar Niemeyer, New York, 1960.
Styliane Philippou, Oscar Niemeyer, Curves of Irreverence, Londen 2008.
Met dank voor de correspondentie met Marco Dudeque over Niemeyer.

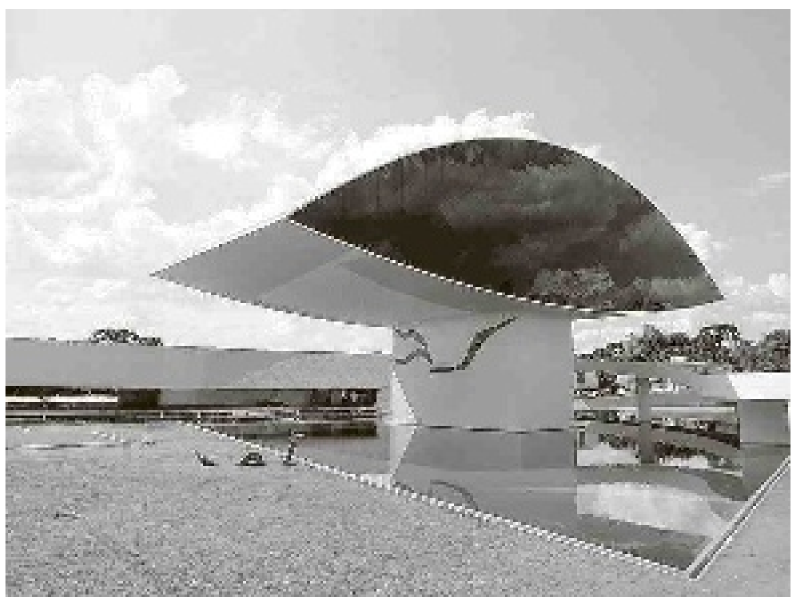

Museo Oscar Niemeyer.

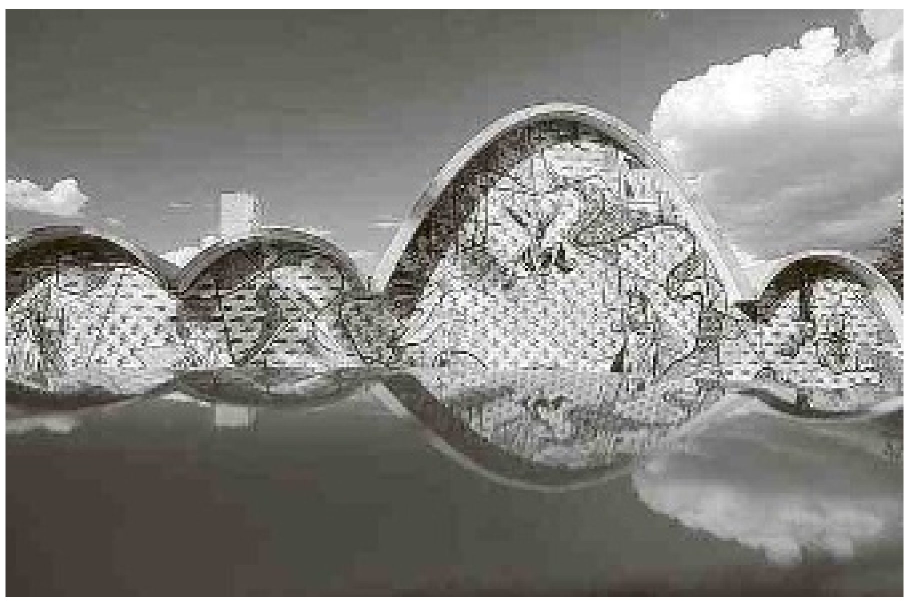

Igreja da Pampula.

Kapel Brasilia.

Medisch

Een andere kijk op dementie

Dementie is zonder twijfel een schrikbeeld voor ouderen. Het is een proces dat sluipend ontstaat en waar niets aan te doen is. Toch is er eindelijk wat positief nieuws op dit gebied. Er is een methode ontwikkeld om de kans op het krijgen van dementie beter te voorspellen en er zijn slimme mogelijkheden bedacht om demente ouderen beter te begeleiden en te ondersteunen.

Rose-Marie Dröes

Tekst: Hans de Haan

Voordat de diagnose dementie wordt gesteld, is er vaak al sprake van een lange periode van toenemende cognitieve achteruitgang. Hiermee wordt bedoeld het hele proces rond de vermindering van de werking van de hersenen. Afhankelijk van de vorm van dementie, kan deze achteruitgang op vele manieren merkbaar worden. Bij dementie is namelijk sprake van meerdere stoornissen op het gebied van cognitie (bijvoorbeeld een geheugen-, taal- of aandachtsstoornis) en van stemming of gedrag, waarbij het functioneren in het dagelijks leven duidelijk wordt beperkt. Ook bij de normale veroudering zien we achteruitgang in cognitieve functies, zoals een vertraagde informatieverwerking, minder capaciteit van het werkgeheugen en problemen met de verwerking van complexe informatie. De cognitieve achteruitgang door dementie is evenwel ernstiger. Bij dementie is sprake van toenemend geheugenverlies, verwarring in planning en organisatie, een gemis van overzicht en een afnemend vermogen tot concentreren. Hierbij passend zijn het niet meer weten wie die persoon is, de weg kwijt raken in een vertrouwde omgeving, het niet meer weten hoe oud hij/zijzelf is of het niet kunnen onthouden/herinneren van de namen van de (klein)kinderen.

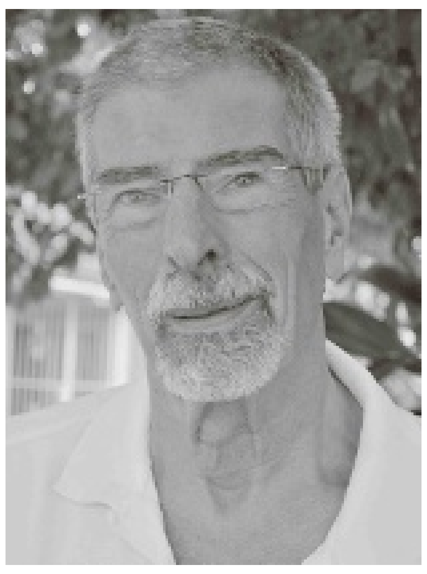

Hans de Haan is arts en jarenlang actief geweest als medisch adviseur bij diverse instanties.

Vier risicogroepen

Gezondheidspsycholoog Tessa van den Kommer heeft onderzoek gedaan naar de risico-factoren voor dementie en de kans om het ook echt te krijgen. Voor haar onderzoek maakte zij gebruik van gegevens van de LASA in Amsterdam, een lang lopend bevolkingsonderzoek naar het fysiek, sociaal, emotioneel en cognitief functioneren van ouderen tussen de 55 en (inmiddels) 100 jaar. De mensen die meedoen aan het LASA-onderzoek zijn een algemene afspiegeling van de oudere bevolking. Inmiddels zijn er veel gegevens van 4100 ouderen beschikbaar, waaronder ook die over cognitieve achteruitgang. Voor dit laatste is een speciaal screeningsinstrument gebruikt, de Mini-Mental Status Examination (MMSE), waarbij vragen worden gesteld zoals welke dag, maand of jaar is het; verder onder meer het onthouden van drie woorden en het maken van een rekensom.

In de totale groep van deelnemers aan het LASA-onderzoek bleek de kans op dementie 4 procent te zijn. Door Van den Kommer werden vier groepen van ouderen onderscheiden van boven de 75 jaar met een verhoogd risico op dementie met beduidend hogere percentages dan 4 procent:

1. De groep met een risico van 43.5 procent, met geheugenklachten, een lage opleiding en een lage MMSE-score.
2. De groep met een risico van 30 procent, met een laag gehalte totaal cholesterol in het bloed en een lage MMSE-score. Eerdere studies lieten al zien dat op middelbare leeftijd een hoog cholesterolgehalte een risicofactor is voor dementie, maar bij ouderen is er juist sprake van het tegendeel en draagt het bij tot slechter lichamelijk functioneren en heeft het een voorspellende waarde voor de teruggang in cognitief functioneren.
3. De groep met een risico van 22 procent zonder geheugenklachten die geen alcohol drinkt en met een lage MMSE-score. Uit eerder onderzoek is bekend dat het niet gebruiken van alcohol samenhangt met een verhoogde kwetsbaarheid.
4. De groep met een risico van 12 procent met een (licht) verhoogd cholesterol en met het zogenaamde ApoE e4 gen, een bekende genetische risicofactor voor het krijgen van hart- en vaatziekten, cognitieve achteruitgang en de ziekte van Alzheimer. Tevens is dit gen belangrijk voor het transport van vetten in de hersenen en speelt het een rol bij het cholesterolmetabolisme.

Vroege herkenning

Als dementie in een vroeg stadium wordt herkend kunnen maatregelen worden genomen om ouderen zo lang mogelijk zelfredzaam te laten zijn. Het is nu door dit onderzoek duidelijk geworden dat het bij de ontwikkeling van dementie gaat om een wisselende combinatie van de volgende factoren: leeftijd, de aanwezigheid van geheugenklachten, het opleidingsniveau, gebruik van alcohol, het cholesterolgehalte en het wel of niet dragen van het ApoE e4 gen. Enkele van deze risicofactoren kunnen al in een vroeg stadium worden beïnvloed en ook kan vroege herkenning zorgen voor een tijdige voorbereiding van de betrokkene op het omgaan met dementie.

Pschosociale interventie

Gedrags- en stemmingsontregelingen bij dementerende patiënten zijn op te vangen met psychosociale interventies die beter werken dan medicatie. Dit zegt Rose-Marie Dröes, hoogleraar psychosociale hulpverlening voor mensen met dementie van het VU Medisch Centrum in Amsterdam. Haar leerstoel sinds 2009 slaat een brug tussen ouderengeneeskunde, psychiatrie, huisartsgeneeskunde, neurologie en psychologie. Volgens haar ervaring hebben de meeste incidenteel voorkomende gedrags- en ontstemmingsontregelingen te maken met de heersende omstandigheden. Het gaat dan om niet begrepen worden en het niet goed daarin begeleid worden. Een goed voorbeeld is geheugenondersteuning. Helaas vinden veel professionele zorgverleners dat dit bij de ziekte hoort en dat de directe omgeving dat maar moet opvangen. Toch is hierbij - volgens Dröes - met slimme hulpmiddelen veel winst te behalen bij de dagelijkse activiteiten, zoals de wasmachine bedienen, koken en de weg terug vinden naar huis. Patiënten voelen zich namelijk hierin vaak onzeker, onveilig en angstig.

Helptoets

Professor Dröes ontwikkelde - samen met onderzoekers van TNO, kenniscentrum Vilans, ICT-bedrijf Novay en haar eigen team - een mobiel met touchscreen en onder meer een hulptoets, waarmee patiënten iemand altijd gemakkelijk kunnen bellen in geval van nood. Het apparaat geeft piepjes als de deur van de koelkast of buitendeur open is blijven staan en wijst - dank zij het ingebouwde navigatiesysteem met spraakfunctie - de weg naar huis als de gebruiker verdwaald is. Het zou met dit voorbeeld in principe mogelijk moeten zijn op Curaçao ook een dergelijke mobiel te ontwikkelen.

Zorgonderzoek

Dergelijke praktische oplossingen zijn de vrucht van het zorgonderzoek van Dröes, dat logisch is en volgens haar veel beter kan. Onderzoek eerst de beleving, behoefte en wensen van patiënten, bedenk oplossingen voor de problemen die je tegenkomt, verricht vervolgens onderzoek naar het effect van die oplossingen en bedenk hoe je die oplossingen het beste kan toepassen. Zij licht dit als volgt toe: “Als je patiënten met lichte of matige dementie ondervraagt - en dat kan (!) - kom je globaal uit op dezelfde vraagstukken waar veel mensen met chronische ziekten tegenaan lopen: in het cognitieve vlak, het omgaan met de eigen beperkingen en het ontwikkelen van nuttige zorgrelaties; op emotioneel gebied, het handhaven van het emotionele evenwicht, het behoud van een positief zelfbeeld, het omgaan met een onzekere toekomst; in de sociale dimensie, het omgaan met een nieuwe omgeving, zoals dagbehandeling of een verpleeghuis, en het daar ontwikkelen en vooral onderhouden van sociale relaties. Zij heeft bewezen dat ondersteuning door middel van het adaptiecoping model de patiënten helpt hun evenwicht te hervinden. Het is goed bruikbaar tot de fase van ernstige dementie.

Er is inmiddels een bruikbare reeks evidence-based interventies beschikbaar op de website: *www.vumc.nl/afdelingen/informatiedesk-dementiezorg, met hoofdstukken over onder meer ‘Effectieve behandelmethoden voor mensen met dementie die thuiswonen’, die zeer aan te bevelen zij*n.

Beweging

Waar een wil is, is een weg

Bewegen is weldadig voor lichaam en geest. Het maakt je fitter, energieker, creatiever, zekerder, meer stressbestendig en vooral ook gezonder. De afgelopen jaren zijn we ons er steeds meer van bewust dat we niet voldoende bewegen en velen van ons maken als nieuwjaarswens voor 2013 dan ook ‘meer bewegen’ tot een belangrijk item.

Tekst: CVF

Toch blijkt dat het voor vele mensen moeilijk is om meer te gaan bewegen, danwel het meer bewegen vol te houden. Geen tijd, geen zin, lichamelijk gezien niet tot meer bewegen in staat, een drukke baan, kinderen die overal heen gebracht moeten worden, te warm danwel te veel regen, te duur, teveel honden, te onveilig, te donker... het zijn allemaal voorbeelden van redenen waarom we het wel willen, maar niet kunnen. Het zijn allemaal redenen tot uitstel.

Uitstelgedrag is een bekend verschijnsel. Mensen die iets uitstellen, voelen zich daar vervolgens vervelend over en krijgen een schuldgevoel. Om van dit schuldgevoel af te komen, worden er allerlei redenen bedacht die het uitstel legitiem maken.

Het resultaat van dit uitstelgedrag is dat we allen nog vermoeider, dikker en ongezonder worden.

Waarom kiezen we ‘goede voornemens’ waarvan we eigenlijk al weten dat we allerlei redenen hebben om ons er niet aan te houden? De reden is wellicht dat goede voornemens een tevreden gevoel geven en dat is precies wat we willen. Echter, een tevreden gevoel zonder actie is een tevreden gevoel van zeer korte termijn. Een ander voordeel van uitstelgedrag is dat we onze problemen niet onder ogen hoeven te zien. Niets is minder motiverend dan al na twee minuten volledig uitgeput te zijn, of sportkleding / badkleding aan te ‘moeten’ trekken waardoor je vet niet meer echt te verbergen is.

Helaas is het van belang dat we onze beweegredenen waarom we geen tijd hebben om te gaan bewegen eens kritisch gaan bekijken. Wat zit erachter? Is verandering onmogelijk? Hebben we angst om weer te falen?
Hieronder volgt een lijstje met de redenen die het meeste worden aangegeven om niet te bewegen. Vervolgens is een lijst met redenen waarom u het eigenlijk niet kunt maken om niet te gaan beginnen met bewegen.

Redenen waarom we niet bewegen

- gebrek aan motivatie
- te druk
- te moe
- niet weten hoe te beginnen
- geen interesse
- te oud om te beginnen
- gezondheid staat het niet toe
- te veel honden om te gaan lopen
- te warm om iets te doen
- het heeft toch geen zin
- slechte ervaring met beweging
- bang om meer lichamelijke klachten te krijgen
- onveiligheid
- te duur
- ik heb niemand om mee te sporten
- bewegen en ik gaan gewoon niet samen

Redenen waarom we het niet kunnen rechtvaardigen om niet te beginnen

- ik wil me beter / fitter voelen
- Ik wil de trap op kunnen lopen zonder buiten adem te zijn
- ik wil gezond oud worden, en bewegen voorkomt veel ziektes
- suikerziekte en hoge bloeddruk komt veel voor in mijn familie
- ik wil van mijn gewrichtspijnen af
- ik vind het gezellig om met anderen te bewegen
- het is goed voor mijn ontspanning
- ik moet gaan bewegen van mijn dokter
- ik wil met mijn kleinkinderen kunnen ravotten
- ik wil er goed blijven uitzien als ik boven de 50 ben
- ik wil bloesjes met korte mouwen kunnen blijven dragen
- mijn buik is nu echt te dik geworden
- ik wil graag een wandelvakantie gaan houden
- Ik heb te veel stress in mijn leven
- Ik wil afvallen
- ik heb altijd de Christoffel willen beklimmen

Vul voor uzelf de belangrijkste drie redenen in waarom u niet kunt gaan bewegen en daarna de belangrijkste drie waarom u zult moeten gaan beginnen met bewegen.

Indien de redenen om meer te gaan bewegen een hoge prioriteit hebben voor u dan zult u een manier moeten vinden om de valkuilen die u aangeeft te vermijden danwel oplossingen te vinden voor de belemmeringen om meer bewegen inderdaad vorm te geven.

Bedenk dat motivatie en doorzettingsvermogen altijd nodig zijn om succesvol te zijn. Dus ook op dit gebied. Zorg ervoor dat u zich niet richt op resultaat gerichte doelen (zoals slanke benen en een platte buik), maar dat u zichzelf voornamelijk richt op procesgerichte doelen (zoals het verbinden van het goede gevoel over uzelf aan meer beweging en gezondere voeding).

Tips om oplossingen te vinden voor de belemmeringen om zelf aan uw gezondheid te gaan werken:
* Begin met het stellen van haalbare doelen. Wilt u toch graag de halve marathon lopen aan het begin van december op Curaçao, verdeel het doel in kleine stukjes (begin met het lopen van 5 km).
* Stel voor uzelf aan het begin van de week een schema op, waarin staat gemeld wat uw beweegmomenten zijn. Probeer u hier ook echt aan te houden. Evalueer dit aan het einde van de week en stel de beweegmomenten bij indien nodig. Probeer beweging in te plannen op vaste momenten van de dag, dan wordt het vanzelf een gewoonte.
* Sociale afspraken zijn erg gezellig, maar pas uw sociale afspraken aan aan uw beweegafspraken en niet andersom. Uw gezondheid is immers erg belangrijk voor u.
* Ga samen met uw kinderen, uw partner of uw vrienden bewegen. Maar mochten ze verhinderd zijn, dan kunt u altijd nog alleen gaan. Zorg ervoor dat u een ‘noodplan’ hebt.
* Geen interesse? Lees over bewegen, lees wat de voordelen ervan zijn. Kijk naar wie er allemaal beweegt. Als zij het doen en kunnen en er plezier in hebben, dan is het wellicht toch de moeite waard om er wat meer interesse in te krijgen.
* Zorg ervoor dat u een vorm van bewegen vindt waar u plezier in hebt. Probeer verschillende vormen van beweging een paar keer uit. Spierpijn is vooral in het begin onderdeel van het pakket en geen reden om te stoppen.
* Houd uw vooruitgang bij. Niets werkt zo motiverend als het zien van vooruitgang. De trap op kunnen zonder buiten adem te zijn, gemakkelijker zakken tillen in de supermarkt, gemakkelijker kleine karweitjes opknappen, het geen probleem vinden om uw auto wat verder weg te moeten zetten, minder last van uw gewrichten of gewoon meer energie hebben of beter slapen.
* Integreer extra beweging in uw dagelijks leven. Hoe doet dat?
- Belt u veel? Loop dan rond terwijl u belt.
- Neem de trap in plaats van de lift.
- Parkeer uw auto verder weg op de parkeerplaats
- Was zelf uw auto
- Werk wat vaker in uw tuin
- Zit u veel? Neem dan een actievere houding aan in plaats van een uitgezakte houding.
- Sta regelmatig even op bij uw werk. Moet u documenten doorlezen, doe dit dan deels lopend.
- Moet u bij twee of drie winkels zijn die bij elkaar in de buurt zijn, loop er dan heen in plaats van steeds de auto te verplaatsen.

Met andere woorden:
‘Instead of giving myself reasons why I can’t, I give myself reasons why I can.’

Bewegen, wat houdt u tegen?

De rubriek ‘Beweging’ verschijnt om de week in de Ñapa en wordt verzorgd door de Curaçaose Vereniging van Fysiotherapeuten. Meer informatie: www.fysiotherapiecuracao.com of email info@fysiotherapiecuracao.com.

Promotie Nikil van Wijk

Huiselijk geweld op Curaçao

Op 13 september promoveerde Nikil van Wijk aan de Vrije Universiteit Amsterdam op het proefschrift 'Domestic violence by and against men and women in Curaçao: A Caribbean study'. Zij studeerde Statistiek en Meettheorie aan de Rijksuniversiteit Groningen. Promotor was prof. dr. J. G. M. de Bruijn, professor in de sociologie.

Tekst: Judice Ledeboer

Van Wijk deed dit onderzoek naar huiselijk geweld op Curaçao toen zij als beleidsmedewerker voor de regering van Curaçao meer wilde weten over huiselijk geweld op het eiland. Er waren weinig aanknopingspunten over deze situatie en eigenlijk over de gehele situatie in het Caribische gebied en Midden- en Zuid-Amerika. Er was alleen iets te vinden over geweld tegen vrouwen en kinderen. De centrale vraag in Van Wijks proefschrift is: wat zijn de prevalenties*, risicofactoren en gevolgen van huiselijk geweld tegen mannen en vrouwen op Curaçao?

Huiselijk geweld is een schoolvoorbeeld van een gevoelig onderwerp omdat het gaat om gedrag dat wordt afgekeurd, soms illegaal is, en betrekking heeft op de privésfeer. Huiselijk geweld is een patroon van gewelddadig gedrag door één of beide partners in een intieme relatie zoals in een huwelijk/samenwonen, verkering, familie of vriendschap (zie verder kader). Huiselijk geweld tegen volwassenen kan worden onderverdeeld in drie hoofdcategorieën: psychisch, fysiek en seksueel geweld.

Voor het onderzoek werden 816 mensen op Curaçao ondervraagd. Uit de resultaten van deze studie blijkt dat één op de drie mensen (25 procent van de mannen, 38 procent van de vrouwen) op Curaçao huiselijk geweld als volwassene heeft meegemaakt, en bijna de helft (39 procent van de mannen, 51 procent van de vrouwen) ooit in hun hele leven. Dat percentage stijgt tot bijna de helft als ook de kindertijd erbij wordt betrokken. Ruim 30 procent van de volwassenen heeft weleens te maken gehad met lichamelijk huiselijk geweld. Ook ongeveer een derde onder de respondenten heeft psychisch geweld meegemaakt en 11 procent heeft seksuele intimidatie of geweld meegemaakt in huiselijke kring.

Bij geweld tegen kinderen zijn de ouders vaak de dader. Bij seksueel geweld tegen kinderen zijn het eerder andere gezinsleden of familieleden of huisvrienden. Bij geweld tegen volwassenen zijn het vaak partners en ex-partners die het geweld plegen.

Huiselijk geweld komt in alle lagen van de bevolking voor, ook in alle leeftijden.
Familiestructuren worden in het Caribisch gebied vaak gekenmerkt door matrifocale, (groot)moeder domineert huishoudens met verschillende generaties die in hetzelfde huis wonen of in dicht bij elkaar gebouwde huizen op een compound, waarbij bestaansmiddelen en zorgtaken gedeeld worden.

De meerderheid van de slachtoffers van fysiek huiselijk geweld op Curaçao heeft te maken gehad met relatief zware vormen van mishandeling, zoals geslagen worden met een voorwerp. Het is kenmerkend voor huiselijk geweld op Curaçao, dat als er geslagen wordt, dat dat vaak gebeurt met een voorwerp, een stok, riem of slipper en niet zoals elders vooral met de blote hand. Dat vooral mannen slachtoffer zijn van geweld gepleegd door hun ouders komt waarschijnlijk omdat op Curaçao families nog vaak samen op één groot erf wonen. De ouders hebben het daar voor het zeggen en mannen blijven er, ook al zijn ze volwassen, onderworpen aan het gezag van vader en moeder.

Mannen en vrouwen hebben ongeveer dezelfde prevalenties van het plegen van huiselijk geweld; dit is in overeenstemming met resultaten uit onderzoek in westerse landen. Uit de zelfrapportages blijkt dat 25 à 33 procent psychisch huiselijk geweld heeft gepleegd, 11 à 17 procent fysiek geweld en 1 à 6 procent seksueel geweld. De antecedenten van het plegen van huiselijk geweld zijn ook ongeveer gelijk voor de beide seksen.

In overeenstemming met de huidige internationale literatuur, werd er een sterke associatie gevonden tussen verschillende vormen van slachtofferschap en een slechtere gezondheid. Slachtoffers van huiselijk geweld beoordelen de eigen gezondheid als slechter, hebben meer gezondheidsproblemen en gebruiken meer gezondheidszorg dan niet-slachtoffers. Alle vormen van geweld (psychisch, fysiek en seksueel) hebben specifieke effecten op de gezondheid van de slachtoffers en daardoor op het gebruik van medische zorg en de bijbehorende kosten.

Dat zowel mannen als vrouwen op Curaçao, net zoals mannen en vrouwen in westerse landen, even vaak huiselijk geweld plegen is niet vreemd voor een eiland als Curaçao. Er is op Curaçao sprake van een grote mate van gelijkwaardigheid tussen mannen en vrouwen en de Curaçaose vrouwen zijn behoorlijk geëmancipeerd. Dat is kennelijk een effectief middel om het huiselijk geweld van mannen terug te dringen, volgens de onderzoekster.

Psychisch geweld kwam vooral voor bij mensen met een hoog opleidingsniveau. Van Wijk zegt daarover: "Mensen met een hogere opleiding zijn vaak beter van de tongriem gesneden en misschien ook wat valser. Ze hoeven niet hun toevlucht tot fysiek geweld te nemen om hun partner of een andere huisgenoot te kwetsen."

Onder huiselijk geweld valt ook 'intimate terrorism' dat bedoeld is om te onderwerpen, te controleren en ondergeschiktheid te bewerkstelligen. Deze vorm van geweld escaleert vaak na verloop van tijd, en bereikt een hoogtepunt wanneer de relatie verbroken wordt. Ook dit komt op Curaçao voor.

Hoewel men 'de vuile was' liever niet buiten hangt is Van Wijk er toch in geslaagd om behoorlijk veel materiaal te verzamelen voor haar onderzoek. Ze wilde de mensen persoonlijk benaderen, maar aangezien huiselijk geweld niet een onderwerp is waar men gemakkelijk over praat leek het niet verstandig om bij de mensen thuis langs te gaan, dus ging ze naar plekken waar iedereen wel eens komt, de burgerlijke stand en een grote ziektekostenverzekeraar. Daar werd mensen willekeurig gevraagd of ze mee wilden doen aan het onderzoek en dat werkte goed. Het lange wachten bij instanties werkte in het voordeel van de onderzoekster, want veel mensen hadden ruim de tijd om een vragenlijst in te vullen, ze hadden iets te doen. Mensen die niet konden lezen of schrijven werden persoonlijk geïnterviewd. Er was een respons van negentig procent en dat is behoorlijk hoog voor dit soort onderzoek, aldus Van Wijk.

Volgens Van Wijk zijn de gevolgen van huiselijk geweld dat de slachtoffers zich eenzaam voelen, somberder en depressiever, minder sociale contacten hebben, vaker ziek zijn en vaker naar de dokter gaan.

Ze is blij dat het onderwerp huiselijk geweld uit de taboesfeer wordt gehaald en dat ze daar aan heeft kunnen bijdragen met haar onderzoek. Haar eerste onderzoeksresultaten deden al heel wat stof opwaaien. Nu haar onderzoek is afgerond kunnen hulpinstanties en overheidsinstanties verder met onderzoek naar de context, de aard en de ernst van het huiselijk geweld in het Caribisch gebied, want dat is noodzakelijk, aldus Van Wijk.

In haar conclusie geeft Van Wijk aan dat, omdat het eiland geografisch klein is en niet erg dichtbevolkt, de familie altijd dichtbij of gemakkelijk te bereiken is. Daarom kunnen ouders gemakkelijk betrokken blijven bij het leven van hun volwassen kinderen en kleinkinderen, zelfs als de volwassen kinderen uit huis gaan. Het ouderlijk plegen van psychisch geweld tegen hun mannelijke en vrouwelijke volwassen kinderen is even hoog als geweld tussen (ex)partners. Deze bevinding kan worden toegeschreven aan het feit dat de gezinsstructuren in het Caribisch gebied vaak worden gekenmerkt door uitgebreide families in (groot)moeder-gedomineerde huishoudens. Verschillende generaties wonen in hetzelfde huis, of in de huizen dicht bij elkaar gebouwd. De meeste jongeren kunnen het zich niet economisch veroorloven om op zichzelf te gaan wonen en relatief veel vrouwen hebben kinderen op jonge leeftijd, voordat een (semi)permanente relatie met de vader van het kind is opgebouwd. De jonge moeder en haar baby verblijven dan in het huis van haar ouders of moeder, of met andere familieleden zodat er dikwijls weinig of geen rol is weggelegd voor de jonge vader (Seegobin, 2002, Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, 2010).

Als risicofactoren geeft Van Wijk verder het volgende aan: "De gegevens in deze studie laten zien dat de meest significante risicofactoren voor huiselijk geweld op Curaçao zijn: het vrouwelijk geslacht, een jonge leeftijd, laag opleidingsniveau en huiselijk geweld slachtofferschap in de kindertijd. Het risico neemt toe bij echtscheiding, alleenstaand ouderschap en de werkloosheid die toeneemt voor vrouwen, maar niet voor mannen. Slachtofferschap van huiselijk geweld verhoogt de kans om een dader te worden voor zowel mannen als vrouwen, met name in het geval van slachtofferschap van ernstig fysiek geweld."

Het proefschrift van Nikil van Wijk is te lezen op:
dare.ubvu.vu.nl/handle/1871/38342

*** Prevalentie: het aantal gevallen van een bepaalde toestand in een gemeenschap of gebied, dat er op een bepaald ogenblik is, uitgedrukt bijvoorbeeld per 100.000 inwoners (uit woorden-boek.nl)**

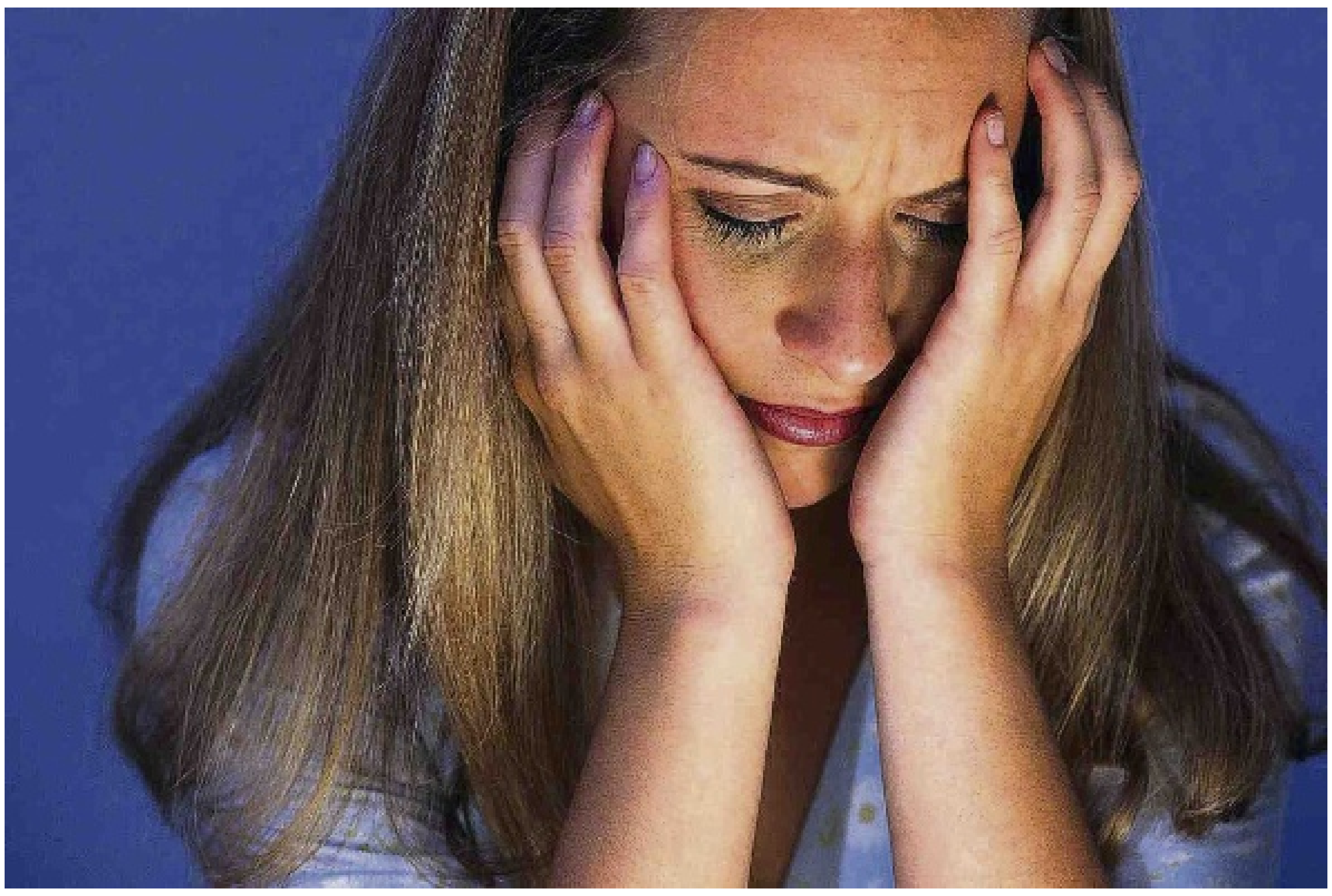

Definities huiselijk geweld

Huiselijk geweld is geweld dat door iemand uit de huiselijke of familiekring van het slachtoffer wordt gepleegd. Hieronder vallen lichamelijke en seksuele geweldpleging, belaging en bedreiging (al dan niet door middel van, of gepaard gaande met, beschadiging van goederen in en om het huis).
Geweld: aantasting van de persoonlijke integriteit in de vorm van lichamelijk of seksueel, en/of geestelijk geweld. Het geweld kan variëren van een enkele klap, trap of schop met letsel als gevolg tot systematisch frequent en langdurig geweld met blijvend lichamelijk letsel als gevolg.
Huiselijke kring: de dader is een (ex)partner, gezinslid, familielid of huisvriend. Huisvrienden zijn personen die een vriendschappelijke band onderhouden met het slachtoffer of iemand uit de onmiddellijke omgeving van het slachtoffer en het slachtoffer in de huiselijke sfeer ontmoeten.
Slachtoffer(s): iemand die door de gevolgen van bepaalde handelingen of gebeurtenissen wordt getroffen.
Slachtoffers van huiselijk geweld: personen die het geweld ondergaan of ervaren, veroorzaakt door hen die tot de huiselijke kring behoren. Zoals vrouwen en mannen die door hun (ex-)partners worden mishandeld, kinderen die door hun ouders of huisvrienden worden mishandeld of misbruikt. Maar ook ouders of ouderen die door hun kinderen of verzorgenden worden mishandeld. Kinderen die getuige zijn van huiselijk geweld - en niet direct het slachtoffer - worden toch aangemerkt als slachtoffers, omdat alleen al het als kind getuige zijn van vormen van geweld in huis kan leiden tot traumatische gevolgen.
Pleger of dader: iemand die een strafbaar feit pleegt, iemand die een misdrijf pleegt.

www.huiselijkgeweld.nl

Ego Documenta

'The testament of my ego, in the museum of my mind'

Felix de Rooy, een icoon in de Caribische kunstgeschiedenis, presenteert op 16 december zijn levenswerk in een autobiografie in Teatro Luna Blou.

De Rooy is een door vele culturen gevormde ziel, die zich altijd op een intense en vaak gelouterde manier zichtbaar en voelbaar maakt. Door zijn diversiteit en grootheid is hij internationaal bekend. Zowel in het Caribisch gebied als in Europa. Hij maakte werk op Curaçao, in Suriname, Nederland en bijvoorbeeld Barbados. In 45 jaar heeft De Rooy een indrukwekkend oeuvre opgebouwd. Zijn diversiteit uitte zich in beeldende kunst, theater, film, tentoonstellingen en literatuur. Zijn werk heeft een eigen signatuur en is altijd van zeer hoge kwaliteit. Dit oeuvre vatte hij samen in zijn autobiografie.

16 december om 20.00 uur.
Locatie: Luna Blou.
Entree: Gratis (kaartjes verkrijgbaar bij kassa Luna Blou).

Piano- en liederenbundel

Rudolf (shon Dòdò) Palm

Recent is door uitgeverij Donemus van het MCN (Muziek Centrum Nederland) een pianobundel en liederenbundel van de Curaçaose musicus en componist Rudolf (shon Dòdò) Palm (1880 - 1950) uitgebracht.

Mede dank zij een donatie van het Prins Bernhardfonds op Curaçao, zijn beide muziekbundels nu tegen een schappelijke prijs te koop bij Mensing's Caminada.

Rudolf Palm is een kleinzoon van de Curaçaose musicus en componist Jan Gerard Palm en de vader van de Curaçaose componisten Albert Palm en Edgar Palm.
Met de uitgifte van beide muziekbundels is weer een belangrijk onderdeel van het muzikaal erfgoed van Curaçao vastgelegd en behouden voor het nageslacht.

In de pianobundel 'Obras para piano' zijn zeventig composities van Rudolf Palm opgenomen. Het gaat om door hem gecomponeerde Curaçaose walsen, danza's, polka's, danzóns, pasillo's, tumba's, marsen, en verder een one-step, mazurka en een son. Naast vele bekende composities van hem zoals de wals La Inspiración (Burengerucht), de mazurka La Simpática, de danza Noche Buena (1900) en de danzón Winy, bevat de pianobundel nog een groot aantal andere bijzondere composities van Rudolf Palm.

De liederenbundel 'Obra pa kanta' bevat de collectie van liederen waarvoor Rudolf Palm de muziek schreef. De liedteksten zijn van de hand van bekende en minder bekende Curaçaose schrijvers en dichters uit het einde van de negentiende en de eerste helft van de twintigste eeuw. Genoemd kunnen worden: Emilio Davelaar, Willem M. (shon Wein) Hoyer, Willem (shon We) Kroon, Arturo (Tuyuchi) Leito, Anastacia Martinez, David Dario Salas en Rudolf Palm zelf.

Culturele Agenda

KUNST & EXPOSITIES

Tera Percussions
In Landhuis Bloemhof opent zaterdag 15 december de expositie 'Tera Percussions', met verschillende slaginstrumenten vervaardigd door Tatiana Saturnino-Felix. De opening vindt plaats om 10.30 uur door Camille Paz Rivero, waarna een concert wordt gegeven door Harry Moen, Ompi Tio, Anouk Noorden, Edsel Juliet, Ernesto Paz en Alen Success.
Zaterdag 22 december van 10.00 tot 11.00 uur geeft Pernell Saturnino een workshop over percussie-instrumenten. De entree is gratis, maar wel graag vooraf aanmelden voor de workshop, via info@bloemhof.an of 737-5775.
Zaterdag 29 december om 19.00 uur organiseert Landhuis Bloemhof samen met Tatiana en Pernell Saturnino een 'End of Year Concert' met tambu en aguinaldo en een bijzondere mix van verschillende lokale artiesten zoals Ompi Tio, Marvin Snijders, Pernell Saturnino, Niata Augusta, Gody, Anouk Noorden, Clark Elisabeth, Alberto Blanco, Pernell Saturnino, Shandrelica Casper, Hershel Rosario, Rochi Mathews, Marlon 'Lonte' Conradus, Stanley Betrian, Dean McCarthy, Roderick Volk, Magou, Krystle Rosario, Maruja Boogaard en Irma Philbert.
Kaarten zijn gelimiteerd en te koop voor 17.50 gulden bij Landhuis Bloemhof en via Tatiana Saturnino. Een deel van de opbrengst gaat naar 'Tera Percussion' ter uitbreiding van materiaal en gereedschappen.

Feest van kleur en structuur
Expositie 'Feest van kleur en structuur' van Joanne den Dulk. De lokale kunstschilder Joanne den Dulk heeft een nieuwe collectie schilderijen hangen in het koffie-restaurant van Albert Heyn. Het is een totaal nieuwe serie schilderijen. In haar eigen herkenbare stijl is haar visuele spel van vormen en kleur deze keer zeer gedurfd met een fellere ondertoon die zij combineert met het subtiele koper, brons en goud en zo een harmonisch schouwspel weet te realiseren. De expositie duurt tot en met 2 januari 2013. Ook zal regelmatig tijdens de expo de lokale kunstenaar Alan Hudson aanwezig zijn om u verder over het werk van Joanne den Dulk te vertellen. Ook kunt u een telefonische afspraak maken met Alan Hudson op het nummer 5138260 om het werk samen te bespreken en te bekijken.

Caribbean: Crossroads of the World
De spraakmakende 'must-see'-tentoonstelling 'Caribbean: Crossroads of the World' in het Museo del Bario en in het Queens Museum of Art in New York, is nog te bezichtigen tot 7 januari 2013. Op de volgende sites kunt u hier alle informatie over vinden: http://www.elmuseo.org/en/event/caribbean-crossroads-world en http://caribbeancrossroads.org/about/exhibition/

Feest van kleur en structuur van Joanne den Dulk.

Nothing is perfect
In Landhuis Bloemhof is nog t/m 9 januari 2013 de tentoonsteling 'Nothing is perfect' te bezichtigen met werken van Julie Kooijman waaronder mannelijke en vrouwelijke torso's, schalen en olieverfschilderijen met impressies van Curaçaose stegen en monumenten. Openingstijden dinsdag t/m zaterdag van 09.00 - 14.00 uur.

Mon Art Gallery
Voor het vierde achtereenvolgende jaar staat Mon Art Gallery in de feestmaand december in het teken van sieraden. Tijdens de expositie Bejeweled 2012 zijn armbanden, halskettingen, ringen en oorbellen te zien en te koop van Curaçaose sieradenontwerpers en kunstenaars.
Tot 15 december kunnen de sieraden dagelijks bezichtigd worden tussen 10.00 en 19.00 uur (met uitzondering van zondag). Om het jaar passend af te sluiten toont Bejeweled ook schilderijen van de selectie kunstenaars die regelmatig in Mon Art Gallery exposeert. Op zaterdag 22 december vindt er tussen 10.00 en 16.30 uur een boekenmarkt plaats met speciale kerstkorting.

'Minus 400 Feet'
De onderwaterfotografie-expositie 'Minus 400 Feet' van Monique Harbers is nog tot medio januari 2013 te zien in het Maritiem Museum, gevestigd aan de Van den Brandhofstraat 1. Openingstijden: dinsdag t/m zaterdag van 09.00 - 16.00 uur. Voor meer info: www.moniqueharbers.com

De vogels van Curaçao
Expositie aquarellen 'De vogels van Curaçao' van Marianne van Veen op Curaçao. Haar werken zijn te omschrijven als realistisch met veel aandacht voor details. Tot en met eind december exposeert zij haar aquarellen in restaurant E Lanternu, Fontijn 20 aan de Weg naar Soto. De expositie is, met uitzondering van dinsdag, dagelijks geopend van 10.00 tot 14.00 uur en van 17.00 tot 22.00 uur.

MUZIEK

Sing Along
Zaterdag 22 december om 19.30 uur organiseert de Curaçaosche Kunstkring weer haar 'Sing Along' kerstconcert in de Fortkerk. Bekende en minder bekende liederen zullen worden gespeeld en gezongen, soms samen, soms apart. In de pauze is er Gluhwein, kerstbrood en chocomel.
Kaarten à 35 gulden en 5 gulden voor de jeugd zijn bij de bekende adressen verkrijgbaar.

DANS & THEATER

Ego Documenta. 'The testament of my ego, in the museum of my mind'
Felix de Rooy, een icoon in de Caribische kunstgeschiedenis, presenteert op 16 december zijn levenswerk in een autobiografie in Teatro Luna Blou.
(zie kader)
16 december om 20.00 uur.
Locatie: Luna Blou.
Entree: Gratis (kaartjes verkrijgbaar bij kassa Luna Blou).

Tisha (laatste voorstelling!)
'Tisha' gaat over een bijna vijftienjarig meisje dat voor complexe keuzes komt te staan op het gebied van relaties, zwangerschap en de tradities waarin zij is opgegroeid. De onderliggende vraag is of we ons eigen lot kunnen bepalen. Of ligt ons lot al vast?
'De oude Wela Mateo runt een loterij aan huis waar ze geluk, medische tips en magische voorspellingen verkoopt aan wie deze maar hebben wil. Zij verwacht dat haar achterkleindochter Tisha op een dag haar plaats zal innemen en net als alle Mateo-vrouwen vroeg kinderen zal krijgen. Maar Tisha is nog geen 15 en droomt van de kansen die de wereld haar te bieden heeft. Kan zij haar toekomst in eigen handen nemen en de cirkel van tradities doorbreken? De druk om zich neer te leggen bij haar lot groeit met de dag...'
Zoals we kennen van Teatro KadaKen en artistiek leider Albert Schoobaar is de voorstelling dynamisch en vol van humor. Tegelijkertijd krijgt het publiek een spiegel voorgehouden. Want dat is waar KadaKen voor staat: het maken van theater dat - zonder te oordelen - een handvat geeft om na te denken en in gesprek te gaan over de eigen situatie. Voor de vorige productie is KadaKen mede daarom genomineerd voor een Appeltje van Oranje, een koninkrijksbrede onderscheiding voor initiatieven die een positieve bijdrage leveren aan de samenleving.
Een voorstelling waarin traditie, seksuele moraal en de eigen keuze tegen het licht worden gehouden. Teatro KadaKen heeft geen kant-en-klare-antwoorden, maar kijkt kritisch en met humor en poëzie naar de wereld om ons heen.
Zaterdag 15 december om 20.00 uur.
Plaats: La Tentashon.
Entree: 20 gulden.

FILM

'Short Movies, BIG Stories'
De voorbereidingen voor de tweede editie van het Curaçao International Film Festival Rotterdam (Curaçao IFFR) zijn in volle gang. Curaçao IFFR organiseert dit jaar weer de filmcompetitie 'Short Movies, BIG Stories', bedoeld voor jongeren in de leeftijd van 13 - 21 jaar.
Maak - individueel of in een groep van maximaal drie personen - een korte film van maximaal 5 minuten. Er zijn vier categorieën: Documentaire, Fictie, Muziek Video of Animatie. De thema's waaruit kan worden gekozen zijn: All that Salsa, Miracles en Forgotten Trades.
De winnaar van elke categorie wordt beloond met de Juryprijs van maar liefst duizend gulden.
Voor uitgebreide informatie, voorwaarden en inschrijving, neem contact op met Curaçao IFFR via e-mail: projectciffr@gmail.com of bezoek de website: www.curacaoiffr.com
Inzendingen dienen uiterlijk 31 januari 2013 binnen te zijn bij: projectciffr@gmail.com

The Curaçao International Film Festival Rotterdam (Curaçao IFFR) organiseert tevens een digitale zwartwit-fotografiewedstrijd voor iedereen op Curaçao. Denk zwartwit en toon die creativiteit met digitale foto's. Stuur deze foto's in voor 31 januari 2013. Voor alle voorwaarden ga naar www.curacaoiffr.com.

BOEKEN & LITERATUUR

Wings over Curaçao
Met unieke luchtfoto's van Bea Moedt. In dit zeer gevarieerde boek biedt fotografe Bea Moedt u een bijzondere kijk op de natuur en de cultuur die Curaçao te bieden heeft! Het nieuwste boek zal de meest actuele bird's-eye-viewfoto's hebben van heel Curaçao waaronder foto's van Fuikdag, carnaval en Ride for the Roses. Deze nieuwe editie van dit boek is onderdeel van een reeks van boeken die uitgegeven wordt door Wings Global Media, te weten Wings over Aruba, Wings over Bali, Wings over Mallorca en Wings over Holland.
Het boek is vanaf 15 december verkrijgbaar bij de lokale boekhandel, het Maritiem Museum en bij Caribpublishing.

Ko'i konta
Kerstverhalen van Reyna Joe. Elk jaar schrijft Reyna Joe een kerstverhaal. Alle verhalen zijn uit het leven gegrepen en vertellen het indrukwekkende verhaal van vrouwen op Curaçao; jong en oud, arm en rijk. Alle vrouwen maken iets bijzonders mee, maar staan volledig in de kracht van hun leven.
Dit boek bevat alle kerstverhalen tot en met 2011 en is verkrijgbaar bij de lokale boekhandel en bij Caribpublishing.

Een nieuw land Curaçao - En alles wat daarbij komt kijken
Studie naar het ontwikkelings- en inrichtingsproces van het land Curaçao.
Sinds 10 oktober 2010 heeft Curaçao een onafhankelijke status binnen het Koninkrijk. Als gevolg van deze nieuwe status ontstond een compleet nieuw land, dat in bestuurlijke zin gerealiseerd moest worden. Een uniek proces in de wereld, want het komt vrijwel nooit voor dat een land compleet opnieuw ingericht moet worden.
De acht auteurs van dit boek hebben het inrichtingsproces van nabij meegemaakt; als ooggetuigen, medewerkers en externe adviseurs. Ze beschrijven, analyseren en evalueren de procesgang; vóór 10-10-10 en ook het feitelijke inrichtingsproces daarna tot medio 2011.
Verkrijgbaar bij de boekhandel, het Maritiem Museum en bij Caribpublishing.

Biografie Pierre Lauffer
Het boek 'Pierre Lauffer. Het bewogen leven van een bevlogen dichter' ligt in de winkel. Een biografie van Pierre Lauffer geschreven door Bernadette Heiligers. Het boek gaat over Pierre Lauffer als dichter, schrijver en als mens, waarbij het verhaal wordt ondersteund door fragmenten uit zijn werk.
Uitgeverij In de Knipscheer
ISBN 978-90-6265-814-5

Terug tot Tovar
Vorige maand vond bij de Mon Art Gallery in het Renaissance Rif Fort in Otrobanda de presentatie plaats van het boek 'Terug tot Tovar' van Hans Vaders. Terug tot Tovar is verkrijgbaar bij de lokale boekhandels en de Mon Art Gallery.
Uitgever: In de Knipscheer
ISBN13: 9789062656974

Woestijnzand
Verhalenbundel van Elodie Heloise. 'Haar verhalen ontroeren, trekken je aan je jas, stemmen tot nadenken. Maar vooral doen ze de lezer sympathie opvatten voor Curaçao', aldus Koos van den Kerkhof in zijn recensie in de Napa.
Uitgever: In de Knipscheer
ISBN 978-90-6265-803-9

VARIA

Landhuis Groot Santa Martha
Iedere eerste zondag van de maand houdt Landhuis Groot Santa Martha een Open Dag. Er is een keuze uit verschillende soorten krioyo-maaltijden, een buffet, lekkernijen en drankjes. Ook zijn er producten van de werkplaatsen te koop.
Tijd: 09.00 - 15.00 uur.
Toegang volwassenen: 2,50 gulden. Kinderen: 1 gulden.
Voor meer informatie: telefoon 864-7287.

Ascencion
Iedere eerste zondag van de maand is er vanaf 10.00 uur Open Huis op landhuis Ascencion. De toegang is gratis. Om 11.00 uur is er een rondleiding om en door het landhuis.
Stichting Vormingscentrum Landhuis Ascension organiseert vrijwel iedere donderdag rondleidingen over de plantage en omgeving. Vanaf 08.30 uur bent u welkom. De rondleiding duurt ruim een uur. Deelname is uitsluitend mogelijk bij opgave via tel: 864-1950, 518-7265 of per mail: info@landhuisascencion-curacao.com.

NIEUW & OPMERKELIJK

Piano- en liederenbundel Rudolf (shon Dòdò) Palm
Recent is door uitgeverij Donemus van het MCN (Muziek Centrum Nederland) een pianobundel en liederenbundel van de Curaçaose musicus en componist Rudolf (shon Dòdò) Palm (1880 - 1950) uitgebracht. Mede dank zij een donatie van het Prins Bernhardfonds op Curaçao, zijn beide muziekbundels nu tegen een schappelijke prijs te koop bij Mensing's Caminada.
(zie kader)

Curaçao Art Calendar 2013
De Curaçao Art Calendar 2013 toont niet alleen de prachtige binnenstad, maar overtuigt waarom eigenlijk heel Curaçao als Werelderfgoed beschouwd mag worden. De Curaçao Art Calendar is op Curaçao verkrijgbaar bij Mon Art Gallery en boekhandel Mensing's Caminada voor 49,50 gulden. Mon Art Gallery verkoopt ook de originele aquarellen van de kalender. In Nederland is de kalender verkrijgbaar via Karin van Bergen: karin_vanbergen@hotmail.com, telefoon +31 (0) 24 6630 438 of +31 (0) 6 3832 2946. De prijs is 21,90 euro (inclusief BTW, exclusief verzendkosten). De kalender is in zijn geheel te bekijken op www.monartgallerycuracao.com

De Culturele Agenda verschijnt iedere zaterdag in de Ñapa. Stuurt u alle info s.v.p. naar: agenda.cultuur@gmail.com.

Zadie Smith:

NW of de angst om over te steken

In een interview vertelt Zadie Smith over de totstandkoming van haar nieuwste roman, NW, waaraan ze negen jaar geleden is begonnen. Het begon met het beeld van een meisje, Shar, dat aanbelt bij Leah en haar probeert te overtuigen dat ze vroeger samen op school zaten. Ze verkeert in een crisis, ze heeft geld nodig. Misschien heeft ze wel de gewoonte iedereen te belazeren, maar wat kun je als je wanhopig bent? Leah raakt door dit ongevraagde bezoek in verwarring (wat ze toch al was), komt in tweestrijd, leent haar geld, raakt betrokken en komt in conflict met haar omgeving.

Tekst: Brede Kristensen

Shar kwam onuitgenodigd haar leven binnen. Een belangrijk deel van de roman gaat over wie wordt uitgenodigd voor welke party en wie niet en hoe we dan met elkaar omgaan, over de dynamiek van uitsluiting en insluiting, begrip en onbegrip, open en verborgen agenda's en vooral over jezelf blijven in een omgeving die met jou iets wil wat je misschien helemaal niet wilt en van wie jij, op jouw beurt, ook nog eens afhankelijk bent. Authentieke beslissingen nemen over je eigen leven? Vergeet het maar. Al die thema's ontvouwen zich in deze adembenemende roman in het mysterieuze perspectief van de tijd. Het moment waarop iets gebeurt of iets gedaan kan worden, laat op zich wachten of overrompelt ons onverwacht.

Zadie Smith (1975, van Jamaicaans-Engelse afkomst) ontving veel prijzen voor White Teeth, The Autograph Man en On Beauty (vrolijk, diepzinnig en alom geprezen en verguisd). Nu dus NW.
NW speelt zich af in multi-cultureel North West Londen. Zadie Smith, die daar ook zelf opgroeide, vertelt verder dat de personages, Leah en haar jeugdvriendin Keisha, Felix en Nathan niet zijn ontstaan door 'ideeën over personen', nee, 'ze zijn voortgekomen uit mijn onderbewuste'. Ze zegt het als een uitdaging te zien om ervoor te zorgen dat ideeën niet de overhand krijgen.

Ik kan me voorstellen dat dit een uitdaging voor Smith is, want het wemelt van de ideeën in haar hoofd. Ik vind overigens dat ze hierin helemaal is geslaagd. De personen zijn reëel en hun interacties stimuleren op natuurlijke wijze de reflectie erover en zo kom je dan vanzelf bij ideeën terecht, waar Smith heel sterk in is.

Alle vier hoofdpersonen krijgen te maken met mensen die zich opdringen of indringen en dus ongewild hun levenspad beïnvloeden. Of mensen die worden uitgenodigd en niet de betekenis voor hun leven krijgen die zij zich hadden voorgesteld. Omgekeerd worden zij zelf ook uitgesloten en krijgen niet de kansen die anderen krijgen. Alle vier zijn afkomstig uit een van de naargeestige buurten van Londen North West, waar het altijd nat, mistig, grijs en troosteloos is. Een oorlogsgebied gelijkend. De multi-culturele bevolking heeft grote moeite haar weg te vinden. In de roman komen ze uit Algerije, Guadeloupe, Jamaica, Ierland, Italië, Engeland enz. Toch spelen ras, cultuur en religie geen rol van betekenis. Achterhaalde kwesties? Daarentegen wordt de kwestie van insluiting en uitsluiting op existentiële en universele wijze aan de orde gesteld.

Iedereen heeft ermee te maken. Zoals ook iedereen beseft dat externe factoren telkens weer bepalend blijken te zijn voor onze keuzes en onze levensloop. Wat is dan de betekenis van authenticiteit? Hoe geven we zelf zin aan ons leven? En als we merken onszelf niet te kennen, hoe zullen we onze medemensen kennen? "Hoe weten we dat andere mensen echt zijn en geen projecties van onze eigen verlangens en angsten", zo vraagt Smith zich in een interview heerlijk kinderlijk af. In NW ontstaan telkens situaties waarin blijkt dat die ander niet de persoon is die ik dacht dat die was. Met een beklemmende sfeer als gevolg.

In datzelfde interview heeft ze het ook over de tijd. Kernthema bij Smith. "Hoe voelt de tijd? En hoe voelt het niet parallel lopen van innerlijke tijd met de uren en minuten buiten ons? Wat doet de gedachte aan de dood met ons… Het is gewoon heel vreemd om te leven." Precies. NW lezen, is kijken in een spiegel waarin je ziet hoe vreemd alles is. Eigenlijk is ieder van ons op mysterieuze wijze 'één persoon', zich in de loop van de tijd manifesterend, op verschillende onverwachte momenten. De tijd integreert. Tijd is fundamenteel. Ruimte vult de tijd op. Niet andersom, zegt Smith. Zolang we geen raad met de tijd weten, niet voelen wanneer welke zinvolle dingen zich aanbieden, sporen we niet en ervaren we onszelf als vreemde. De ander eveneens, met wantrouwen als gevolg. Typisch voor het postmoderne is dat iedere nieuwe situatie als nieuw startpunt wordt beleefd. Nomadisch bestaan ideaal. Niet zo bij Zadie Smith. Dit is een stap verder.

Het eerste hoofdstuk heet 'visitation', in de dubbele zin van de betekenis: bezoek en bezoeking (ik zag dat de Nederlandse vertaling gekozen heeft voor bezoeking). In 'visitation' duikt naast Shar nog een andere ongenode gast op, Nathan, op wie Leah als klein meisje ooit verliefd was. Nu een wrak, drie tanden missend, verwoeste ogen met gesprongen adertjes en veel geel, met een eerste teken van vitiligo in zijn nek. Het verleden komt altijd terug en daarmee ook de onvermijdelijkheid het onder ogen te zien. In brokstukjes. Na de ongewilde ontmoeting, een dreigtelefoontje, daarna een confrontatie met haar Algerijnse man, Michel, die zijn uiterste best doet zijn weg als danser in het leven te vinden. Hij wordt in elkaar getrapt door iemand die lijkt op Nathan (Nathan zelf misschien?). Hij komt er met kleerscheuren van af. Maar Leah's hond Olive moet het ontgelden. Die krijgt zo'n ongenadige trap dat die een dag later overlijdt. Leah is kapot. Ze weet niet waar ze het moet zoeken, letterlijk en figuurlijk. Het verhaal doet vermoeden dat de band met haar hond haar enige 'vaste grond' was, de enige aan wie zij zich hechtte. Later komt Leah in een depressie terecht. Gevolg van de dood van haar hond?

De paragrafen hebben alle een nummer. Daartussendoor drie maal hoofdstuk 37, over stemmen die van ver lijken te komen, op het surrealistische en religieuze af. Leah spant zich in 'to squeeze the past into a thing small enough to take with her'. Maar dat verleden blijkt altijd veel ingewikkelder in elkaar te zitten. 'De werkelijkheid is vreemder dan de verbeelding'. Waar bevinden we ons? 'Strange place. No place'.

Dan deel 2 'de gast', over Felix, de enige persoon in de roman die in staat lijkt een eigen weg te gaan, die zich mentaal kan losmaken van zijn verleden. De enige persoon ook voor wie de lezer sympathie zal koesteren. Juist daarom. Zowel qua inhoud als hoofdpersonage lijkt dit deel als contrast bedoeld. Als hij door zijn moordenaars op straat wordt overvallen, wil hij ze best zijn schamele bezittingen overhandigen en dat doet hij ook en lacht om hun stupide knulligheid. Dan is het afgelopen. Felix heeft iets weerloos over zich, dat hem tegelijkertijd sterk en echt maakt. Wordt daardoor het zinloze zinvol?

Tijdens het lezen van dit deel moest ik soms aan Anthony Burgess' A Clockwork Orange (1962) denken met zijn rauwe straatgeweld. Daar doemt de politiestaat met onderdrukkend geweld op. NW is ook geen rustig wijkje. Felix werd in alle rust op straat om zeep geholpen. Van de politie is geen spoor te bekennen, nergens in NW. We zijn een halve eeuw verder. Wat heeft de politie nog te zeggen?

Dan volgt 'gastheer' (had met 'gastvrouw' vertaald moeten worden), qua vorm naar mijn smaak het beste hoofdstuk, over Keisha, de uit het Caribisch gebied afkomstige jeugdvriendin van Leah. Het lijkt erop dat zij zich van NW heeft kunnen losmaken. Ze is een succesvol advocate, die zich Natalie ging noemen alsof ze zich kleedde voor de baan die ze toen nog niet had. Dit deel is in 185 korte paragraafjes onderverdeeld die ieder voor zich los en samenhangend de brokjes van Keisha's ontwikkeling in even ontelbare als verrassende opzichten onthullen. Gefragmenteerde mensen in een gefragmenteerde leefomgeving. Hier is Smith op haar allersterkst. Zeer consequent weet Smith hierin waar te maken wat zij denkt dat een roman moet zijn: vorm moet een weergave van de beschreven realiteit zijn. Dit kan 'vormrealisme' worden genoemd.

Tenslotte 'crossing' (dat vierde woord is evenmin te vertalen want de dubbele betekenis van zowel een kruising, als het 'oversteken', heeft geen equivalent in het Nederlands). Zal de oversteek lukken? Komt er een doorbraak? Nee, uiteindelijk niet. Nathan probeert haar met wiet en speed op weg te helpen. Waar gaat het heen? Waar gaat Natalie heen? 'Nergens heen' zegt ze vloekend in zichzelf. Alles gaat gewoon verder. Alleen beseft iedereen nog een beetje beter hoe vreemd we voor onszelf en voor elkaar zijn. Is er wel een 'ergens'?

Wat doet de roman met de lezer? Detail. Een verademing dat Smith zich niets aantrekt van die rare Engelse eigenaardigheid om mee te doen aan 'competitive linguistic wittyness'. Zij is liever straight: "This too will pass. Four forty-five. Zig, zag. Tick. Tock." Nog een detail. Er rammelt veel aan dit boek. Een drooggestemde docent schrijfkunst zou bij het doornemen van de tekst zijn rode potlood helemaal opgebruiken. Van stijleigenaardigheden tot inconsequenties in vertelstijl (de vertelster kan zich soms niet onthouden van een interpretatie, terwijl iedere aandachtige lezer begrijpt hoe het in elkaar steekt) tot aan het onwaarschijnlijke fenomeen van een verroeste accu in een tweedehands sportwagen waarin bovendien het motorblok in tweeën is gespleten. Maakt niet uit. Het zijn deze rammels die het meesterschap van Smith onderstrepen, zoals uitzonderingen dat met regels doen. Laatste detail: sublieme dialogen.

Hoofdpunt. Smith's vormrealisme is misschien even wennen, maar heeft als effect dat je niet kunt wegdromen. Niet alleen de inhoud drukt ons met de neus op de feiten van onze gefragmenteerde wereld, waar niemand meer weet welke kant het op moet of welke kant 'ik' op moet. Dat wordt door de vorm onderstreept. Literaire tradities, ook de postmoderne, trekken banen door ons brein (dat stelt ze in Two Directions of the Novel). Alles wat op die baan past geeft ons een prettig gevoel, doet ons ontspannen, bezorgt ons een thuisgevoel, bevestigt onze levensopvatting, of geeft een gevoel van opluchting: gelukkig niet ik. NW past niet op onze baan. NW brent ons brein in de war met kwesties die we normaal gesproken liever uit de weg gaan. Omdat we bang zijn over te steken. En waarom, zo vroeg ik me af, is deze roman zo steengoed? Omdat je aan alles merkt dat Zadie Smith niet de auteur is die heeft gedacht: hoe ga ik de lezer nu eens lekker uitdagen. Nee, deze roman is haar eigen verhaal. Daarom ook het onze.

Nog een vraag: zouden de vier personages bedoeld zijn als manifestaties van een en dezelfde hoofdpersoon ? NW vraagt om actieve lezers.

Zadie Smith, NW, 2012 (Nederlandse vertaling NW, 2012)
Zadie Smith, Two Directions of the Novel, in Changing my Mind, Occasional Essays, 2009)

Leesvoer

De rode loper

Lou Baljon, jong in de jaren zeventig, is iemand die wel beweegt, maar zonder werkelijk van zijn plaats te komen. Na een leven als roadie en opnametechnicus in een kleine provincieplaats begint hij een bioscoop in een gekraakte garage.

Opnieuw dreigt de tijd hem in te halen, maar dan krijgt hij een idee dat juist volmaakt past bij de moderne tijd: hij geeft het publiek de hoofdrol. Het succes is enorm, en brengt hem in contact met een ongrijpbare jonge vrouw, die in zichzelf gevangen zit als een prinses in een torenkamer.

Om haar te bevrijden en voor zich te winnen, zet Lou nog eenmaal de middelen van zijn verleden in. De rode loper is de nieuwe, meesterlijke roman van Thomas Rosenboom, over een man die meer verloren heeft dan hij bezit, maar tegen de stroom in blijft zoeken naar geborgenheid.

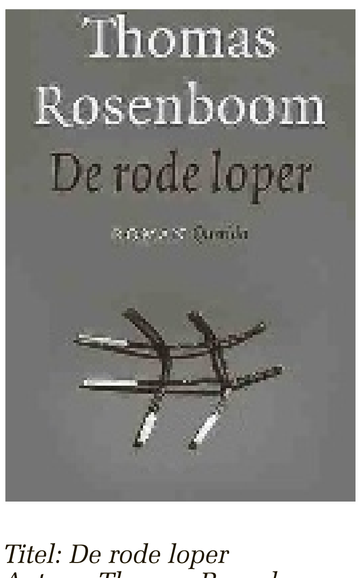

Titel: De rode loper
Auteur: Thomas Rosenboom
Uitgever: Querido
ISBN/EAN: 9789021443270

Ars Poëtica

Bijna Kerstmis

Het stadshart is haast dichtgeslibd.
Wensen drommen op het trottoir
langs etalages stikvol koopbaar.

In geslepen banen sluizen trams
verlangens door, bij vlagen gierend,
bellend. Auto's horten dampend

door het steedse heen, zebra's over
tussen citybags loodzwaar van koopwaar.
Reclames pressen ons de winkels in,
het infarct van kassa's langs.

Muzak spoelt onze oren:
liegt dat vrede enkel en alleen
geboren wordt in overdaad –

Inge Boulonois, Haast feestelijk (2007);Utrecht: Schakel

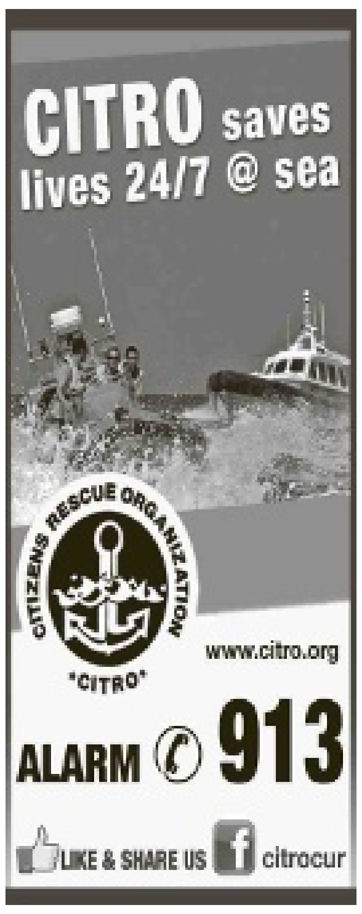

Huntu Kòrsou

'Licht in de duisternis'

Eens vertelde een moeder mij, hoe dankbaar en blij haar zoontje zich voelde toen hij in het zonnetje werd gezet tijdens zijn verblijf in het ziekenhuis door mensen verkleed als clown.

Tekst: Shakti Aroena

Maar niet alleen haar kind, dit gold vooral voor de kinderen die de hele dag zonder vader of moeder, 'only the lonely', de dag doorbrachten. Zij vond dat juist voor deze groep de aandacht zo intens en bijzonder was. Even een moment waarin deze kinderen zich gezien en geaccepteerd voelden in wie zij zijn. Zodat hun leven verzacht en verlicht is in moeilijke tijden. Dit trof de moeder recht in haar hart.

Ze had het over de Clini Clowns die in het Sehos op bezoek gaan bij kinderen die het vanwege hun ziekte moeilijk hebben. Zodat zij, ondanks dat ze ziek zijn, toch plezier kunnen hebben. Dat klinkt tegenstrijdig, maar toch is het mogelijk. Dat bewijst in ieder geval de stichting Clini Clowns waar deze grappige en vrolijke 'figuren' een speciale opleiding voor dit werk krijgen. Want zij dienen te weten hoe zij met zieke kinderen omgaan en dat hun kunsten niet altijd de beoogde reactie teweeg brengen. Zo zijn er zieke kinderen waarvoor een glimlach voor de clowns de grootste moeite is en die tegelijkertijd ook liefdevolle aandacht nodig hebben. Als clown moet je hierop kunnen inspelen.

Clini Clowns Curaçao is een initiatief dat zoals de eerste woorden van de website aangeven 'afleiding en plezier biedt aan kinderen die het moeilijk hebben door ziekte of handicap. Clini Clowns doet dit met de overtuiging dat ook deze kinderen weer even gewoon kind moeten kunnen zijn'. Het licht in het duisternis kunnen zien is waar het om gaat. Clowns in fleurige pakken die met hun opvallende knalrode en ronde neuzen middels grappen, danskunsten en liedjes een moment van licht en sprankeling brengen in het leven van zieke kinderen.

Ze zijn niet alleen te vinden in het ziekenhuis. Ook bij Fundashon Verriet bijvoorbeeld dat opvang biedt aan kinderen met een verstandelijke en/of fysieke beperking. Of bij Siloam Village, waar (terminaal) zieke kinderen worden verzorgd die thuis of in het ziekenhuis niet de juiste aandacht krijgen die zij daadwerkelijk nodig hebben. Sinds kort maken de 'grapjassen' zelfs het leven van ouderen, vooral de dementerende, een stuk gezelliger.

Voor de meesten onder ons is de stichting geen onbekende. En dat ze ook met haar activiteiten bijdraagt aan een duurzaam Curaçao en zo op haar manier 'a better quality of life' op Curaçao belichaamt, zal waarschijnlijk nu geen nieuwtje meer zijn. De website verwoordt dit als volgt: 'Het uiteindelijke streven is een bijdrage te leveren aan het doorbreken van isolement, het tegengaan van verveling en het stimuleren van de sociaal-emotionele ontwikkeling'. Met humor en plezier dragen de Clini Clowns bij aan een positieve invloed op de gemoedstoestand van zieken en gehandicapten en zodoende op een sneller genezingsproces en een leuker leven. 'A better quality of a person's life' is een feit.

Meer informatie: http://clini-clowns.an/

Huntu Kòrsou

Ir. Shakti-Aroena Lakhi is voorzitter en medeoprichtster van Huntu Kòrsou. Een stichting die zich inzet voor een 'better quality of life' op Curaçao. Meer lezen over dit initiatief: www.huntu-korsou.org en www.facebook.com/HuntuKorsou .

Spotlight op dieren

Een schoon kersthondje

Het is altijd fijn als uw huisdier schoon is en lekker ruikt, maar zeker rond de feestdagen met eventueel familie en vrienden op bezoek kan het nodig zijn om de hond nog eens lekker te wassen.

Tekst: Margot Hack

U kunt dit laten doen door een professionele trimmer, maar het kan ook gewoon thuis. We gaan het hier over honden hebben omdat we er de meeste katten op zijn zachtst uitgedrukt geen plezier mee doen, maar ook omdat de meeste poezen en katten zichzelf al erg goed schoon houden.

Begin met het verzamelen van de juiste benodigdheden. Als uw vlooienbestrijding op peil is, is het niet nodig om een anti-vlooienshampoo te gebruiken. In principe zal elke shampoo toch aanwezige vlooien doden en wegspoelen. De spot-on pipetten van frontline blijven ook goed werken bij honden die regelmatig gewassen worden of vaak zwemmen. Wel is het belangrijk om de pipet een paar dagen voor of na het wassen aan te brengen.
Ongeacht of u binnen of buiten wast is de ondergrond belangrijk, want het is niet verstandig als het dier uit kan glijden. Zorg ook voor spoelen met schoon water en het gemakkelijkst is hierbij het gebruik van een tuinslang (als u buiten wast).

Als de hond veel klitten heeft moeten die er eerst uitgekamd worden, want als ze nat worden zijn ze nog moeilijker te verwijderen. Eventueel kunt u ook een dotje watten in de oren stoppen en een druppel mineraalolie in de oren om te voorkomen dat er zeep inloopt. Vergeet niet naderhand de watten weer te verwijderen als de hond ineens slecht luistert na het baden.

Bij oude honden moet u een beetje voorzichtig zijn met heel koud water, want dit is niet goed voor arthrose. Voor jonge honden is dit geen probleem.

Een hond is erg gevoelig voor uw stemming. Wanneer u een enorme hekel heeft aan het baden, zal de hond dit aanvoelen en er ook niet positief op reageren. Probeer daarom het dier regelmatig te belonen en het als een positieve activiteit te zien (en te voelen).
Het wassen zelf bestaat uit het grondig nat maken van de hond, hem inzepen (en vergeet hierbij niet rond de nek en tussen de tenen te soppen omdat dit een bekende ontsnappingsroute is voor vlooien) en vervolgens goed afspoelen. Zodra u stopt met het aanraken van de hond zal hij zich uitgebreid gaan uitschudden. Eventueel kunt u hem daarna nog afdrogen met een handdoek. Laat de hond pas weer vrij in de tuin wanneer hij goed droog is, want dan zal hij langer schoonblijven omdat een vochtige vacht veel vuil vast zal houden.

CURAÇAO ANIMAL RIGHTS FOUNDATION
Als u tijdelijk een hond wilt opvangen...
www.carf.an

"Bij een gebroken poot is het maken van een röntgenfoto altijd noodzakelijk anders kan de behandeling nooit goed gedaan worden!"

Dierenartsenpraktijken Vredenberg,
Ronde Klip, Tera Kora en Comenencia
Tel: 737-2185-737-3202

Margot Hack is dierenarts te Ronde Klip

Puzzels

PRIJSPUZZEL

HORIZONTAAL:
1. Botanica; 8. kroot; 11. raamscherm; 12. barenspijn; 13. deel van een boom; 14. vader; 16. wolpluisje; 18. zoon van Jakob; 19. Japans bordspel; 20. zijrivier van de Rijn; 22. bijbelse figuur; 24. visje; 25. voor; 26. getroffen; 28. zuil; 30. bloem; 31. honingdrank; 33. bijbelse figuur; 34. Franse schilder; 36. kerel; 37. rakel; 38. ijskegel; 40. roem; 42. golfterm; 45. Goudland; 46. valse vouw; 48. deel van een geweer; 50. duivenhok; 51. amfibie; 52. filmdecor; 54. Japanse munt; 55. bijwoord; 56. tandkarpertje; 58. trotse houding; 60. dwarsmast; 61. teer; 62. kledingstuk; 64. gevel; 66. klank; 67. inwoonster van Parijs.

VERTICAAL:
1. Kunstrichting; 2. uitroep; 3. kloosterlinge; 4. bloeiwijze; 5. bezittelijk vnw.; 6. bedrog; 7. lidwoord; 8. wasgelegenheid; 9. persoonlijk vnw.; 10. bemoediging; 13. buidel; 15. uitroep van herkenning; 17. kostuum; 18. plaksel; 19. aantal bij elkaar horende mensen; 21. mannelijk dier; 23. specerij; 24. bombastisch; 25. nachtkleding; 27. insect; 29. Frans lidwoord; 30. pook; 32. edel; 34. nachtvlinder; 35. melkwijn; 38. potentie bezittend; 39. kreet; 41. muzieknoot; 43. godin van de dageraad; 44. registratie; 46. hoofddeksel; 47. soort papegaai; 49. grondsoort; 51. klein kind; 53. indianentent; 56. erfelijkheidsdrager; 57. bloeiwijze; 59. straat (Fr.); 61. nachtspiegel; 62. bevestiging; 63. muzieknoot; 65. voorzetsel.

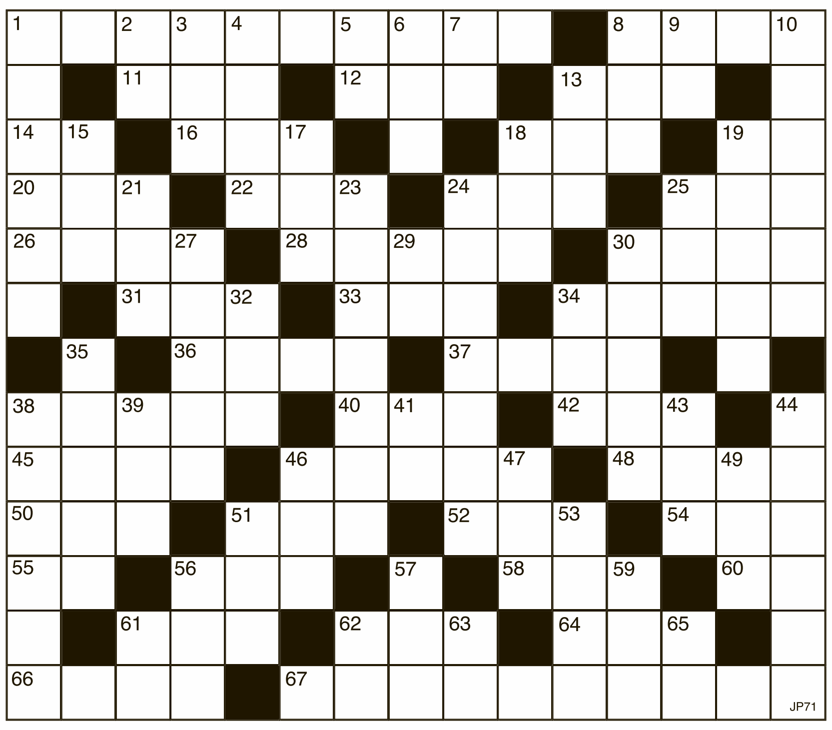

Uit de inzendingen van de Amigoe-puzzel van vorige week is als winnaar van de weekprijs van 25 gulden getrokken:

Jessica Haseth
Sabana Basora 15-C
Aruba

Soraida Hurtado
Kaya Remiel C-15
Curaçao

De winnaar kan zijn/haar prijs na identificatie ophalen op het kantoor van de Amigoe. Curacao: Kaya Fraterna di Skèrpènè z/n tot drie uur n.m. Aruba: Bilderdijkstraat 16-2, tijdens kantooruren. Oplossingen moeten zowel op Curaçao als Aruba zijn ingediend op woensdag voor 12:00 uur. Gelieve duidelijk op de enveloppe te vermelden: Amigoe-puzzel. Vanuit Bonaire kan de oplossing gefaxt worden naar Curaçao: (00599-9) 767-4744. De prijzen vervallen na drie maanden.

ANAGRAM

Op elke verticale regel dient een woord van vier een van vijf en een van zes letters te worden ingevuld. Het woord van vijf letters bestaat uit de letters van het voorgaande woord plus 1, het woord van zes letters bestaat uit de vijf letters van het voorgaande woord plus 1. Als de hele puzzel juist is ingevuld, vormen de letters op de vet omlijnde regel een woord.

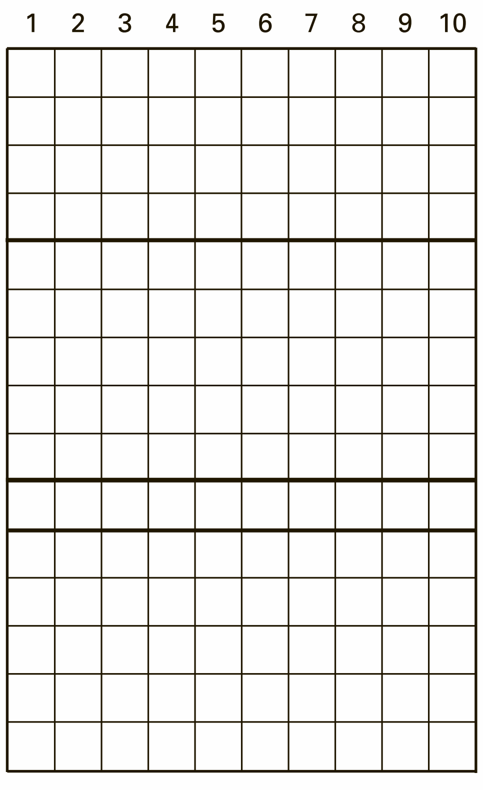

1. Loven, soort raskonijn, arbeid verrichten;
2. regelmaat, wielerwedstrijd, opbergmap;
3. tijdperk, gaap, altijd durend;
4. deel v.e. kolenkachel, lijfeigene, onderworpen;
5. akelig, oogvocht, hoofdstad van Albanië;
6. bolvormig, Franse beeldhouwer, ovaal;
7. hijswerktuig, babydoek, drank;
8. draaikolk, godin v.d. vrede, plechtige inkomst;
9. broedplaats, zeezwaluw, de oudste;
10. platvis, vreugde, gezel.

CRYPTO-OVERLAPPER

Op elke regel twee woorden invullen. Twee of meer eindletters van het eerste woord zijn meteen de beginletters van het tweede woord.

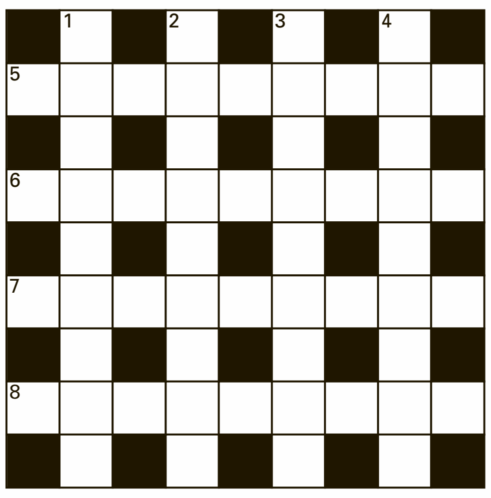

HORIZONTAAL:
5. Bewijs van emigratie uit Afrika (5);
Pelsdier? (7);
6. Kennis van het antwoord (6);
Zijn drift is aanstekelijk (5);
7. Heel hard op zijn kop geslagen (6);
Gaat hij naar de mis in de gevangenis? (6);
8. Ome Frans (5);
Gestremde vis (6)

VERTICAAL:
1. Dans- en sportkleding (8);
Geldgewicht (4);
2. Magische witte plek? (8);
Een maalstroom heeft weer de tijd (4);
3. Familie van een rotspad? (8);
Kleding van de garde (4);
4. (On)verharde route (7);
De rest is verdwenen van de straat (5)

WOORDZOEKER

In deze mengelmoes van letters zijn al de onderstaande woorden verstopt. Streep alle woorden door. De resterende letters vormen dan regel voor regel van links naar rechts gelezen de oplossing van deze puzzel.

T	H	C	I	L	S	G	N	I	D	N	A	L
N	H	T	H	E	R	I	O	T	T	O	R	T
E	A	O	E	E	I	S	O	P	A	A	L	O
R	R	T	I	E	O	P	M	F	O	D	N	A
A	D	L	U	I	C	O	E	G	S	T	P	F
V	O	G	F	U	T	S	N	K	E	L	L	H
F	P	F	N	S	R	I	A	R	I	E	E	A
A	A	T	E	I	M	D	V	I	W	E	C	N
M	M	G	N	A	R	E	R	E	O	N	T	K
E	F	A	L	U	N	E	G	O	S	H	R	E
A	N	F	T	A	P	L	V	E	G	E	U	L
A	G	O	G	I	E	K	A	I	W	E	M	IJ
L	I	P	U	P	S	T	I	F	T	R	R	K
E	L	E	E	F	T	IJ	D	M	R	L	A	IJ
R	N	O	G	A	W	R	O	O	P	S	U	T
T	K	G	N	I	N	O	W	O	C	S	A	C

Afgestompt
Afhankelijk
Agogiek
Alert
Amati
Asceet
Cascowoning
Cultivering
Flamingo
Folie
Hardop
Kepie
Koepelgewelf
Landingslicht
Leeftijd
Leenheer
Maffioso
Mikpunt
Natuurdrogerij
Onterven
Opaal
Plectrum
Pupil
Sowieso
Spoorwagon
Stift
Tarwe
Trottoir
Varen

PUZZELSLANG

Begin bij vakje 1. Bij elk volgend cijfer begint een nieuw woord. De laatste letter van een woord is telkens de eerste letter van het volgende woord. Bij goede invulling, is in de licht gekleurde vakjes een woord te lezen.

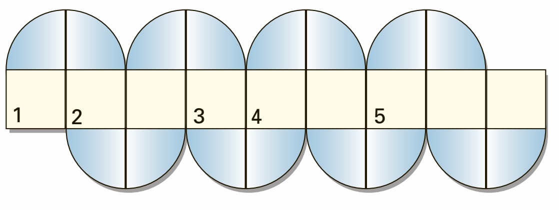

1. Maal; **2.** kaartterm; **3.** schattig; **4.** snijbloem; **5.** versleten.

© Puzzelland/121215

SUDOKU

5							3	
	2	9		4				6
		8	2	5	1	7		
					4	3	8	
2	4			6			7	
8	1		5		9		4	
		1		3				
9					6		1	3
4		7						8

Schrijf alle cijfers 1 t/m 9 in alle verticale kolommen, alle horizontale rijen én in alle vierkantjes van 3 x 3 vakjes.

Oplossing vorige week

4	6	8	5	3	1	7	2	9
7	1	2	9	6	4	5	3	8
3	9	5	8	2	7	6	4	1
1	5	3	6	4	8	2	9	7
9	8	4	2	7	3	1	5	6
2	7	6	1	9	5	3	8	4
5	4	9	7	1	2	8	6	3
8	3	7	4	5	6	9	1	2
6	2	1	3	8	9	4	7	5

OPLOSSINGEN VAN VORIGE KEER

Prijspuzzel: HORIZONTAAL: 1. Revue; 5. are; 8. daags; 12. ama; 13. getater; 16. fat; 17. no; 18. poll; 19. slab; 21. ai; 22. sein; 24. kales; 26. earl; 28. nes; 30. sar; 31. gum; 32. lacune; 35. geneve; 37. pa; 38. erfgoed; 39. re; 40. losweg; 42. logies; 45. sir; 46. moe; 48. eik; 49. neon; 51. forum; 53. dali; 55. ge; 56. doel; 58. vies; 60. el; 61. tsa; 63. keileem; 65. nee; 66. etude; 67. kil; 68. tours. VERTICAAL: 1. Ransel; 2. emoe; 3. va; 4. ego; 5. atlas; 6. ra; 7. etser; 8. dra; 9. af; 10. gaar; 11. stille; 14. elk; 15. els; 18. pneu; 20. beun; 23. incasso; 25. langoor; 27. amerika; 29. sneer; 31. gedoe; 33. apo; 34. erg; 35. gel; 36. vee; 40. lengte; 41. wind; 43. gids; 44. skiles; 46. molik; 47. euvel; 50. eest; 51. fee; 52. mie; 54. leer; 57. oke; 59. emt; 62. au; 64. li; 65. nu. **Crypto-overlapper:** Horizontaal: 5. Postautop; 6. huilering; 7. sterloops; 8. tunnellen. Verticaal: 1. Bolustrum; 2. stolgrens; 3. vuurpoels; 4. donnapret. **Anagram:** 1. teer-renet-Venter; 2. deen-reden-Einder; 3. nier-reine-Roeien; 4. peil-plein-Peilen; 5. klas-klaas-Alikas; 6. leek-kerel-Kelner; 7. keer-erker-Kerker; 8. rood-donor-Indoor; 9. ader-nader-Narede; 10. veen-geven-Geneve. Eindoplossing: VERPAKKING
Woordzoeker: zebravink **Puzzelslang:** 1. Wijze; 2. eierrek; 3. knap; 4. podagra; 5. afgrond. Het sleutelwoord luidde: WERKPAARD

Basisvoedsel

In de Ñapa van deze week een koolhydraatgerecht gemaakt van aardappelen, basisvoedingsmiddel in veel Europese en andere westerse landen. De geschiedenis van de aardappel is interessant en de moeite waard om te kennen, vooral omdat de aardappel zo populair is in vele landen.

Tekst: Miriam de Windt

De aardappel werd weleens 'het brood der armen' genoemd, omdat ze een goedkope koolhydraatbron waren. Net als roggebrood en boekweitebrood toen. De rijken aten voornamelijk geraffineerd tarwebrood.
Het fascinerende schilderij 'De Aardappeleters' van Van Gogh uit 1885 van een Nuenense familie, laat duidelijk de levensomstandigheden zien van de armen van toen. Trouwens, een schitterend schilderij, dat het talent van Van Gogh goed laat zien. Ik kan u ten zeerste aanbevelen het te gaan bewonderen in het Van Gogh museum in Amsterdam.
De aardappel is vanuit Zuid-Amerika naar Europa gebracht door Spaanse ontdekkingsreizigers. Het Azteekse woord voor aardappel is chipotatl, daar stammen bijvoorbeeld de woorden 'patat' en 'potatoes' van af.
Pas in 1727 werd de aardappel, voor het eerst in Friesland, als voedsel erkend. Langzamerhand kreeg de aardappel toch steeds meer de rol van volksvoedsel en in de 18e eeuw werd de aardappel in alle Europese landen verbouwd. Vanwege het hoge gehalte aan vitamine C werd de knol ook gebruikt ter voorkoming van scheurbuik op lange zeereizen.

Voedingswaarde voor een 1-persoonsportie aardappelpudding (zie tabel)
De percentages zijn berekend op basis van 2000 calorieën (8400 Kjoules) per dag, voor een gezonde volwassene.
Dit gerecht is rijk aan vetten en verzadigde vetten, cholesterol, vezels, ijzer, vitamina A, B1, B2 en C. Ook het aantal calorieën is hoog. Met andere woorden, een aantal goede voedingsstoffen en jammergenoeg ook een aantal minder goede. Als u de eieren vervangt door een ander bindmiddel, de boter door olijfolie en in plaats van zure room een yoghurt-dressing gebruikt, krijgt u geen cholesterol en geen verzadigde vetten. De moeite waard om deze vervangingsmogelijkheden te overwegen, zodat u van dit gerecht 'guilt-free' kunt genieten. Weer eens iets anders dan een doodgewone gekookte aardappel.

Aardappel als basisvoedsel
Wereldwijd zijn er ongeveer 4000 aardappelrassen, waarvan er een 200-tal in België en/of Nederland geteeld worden. Bekende rassen zijn Bintje, Eigenheimer en Bildtstar.
De aardappel behoort tot de nachtschadefamilie, net als de tomaat, de paprika en de tabak. De groene delen van de aardappel zijn giftig. De knollen kunnen giftig zijn door een hoog gehalte aan solanine. Daardoor zijn zetmeelaardappels van bepaalde rassen niet geschikt voor menselijke consumptie. Ook als aardappelen tijdens het bewaren worden blootgesteld aan licht stijgt het gehalte aan solanine. De knollen worden groen en zijn daarna ongeschikt om te eten.
Een ander onderscheid is er tussen rassen met vastkokende aardappels (vastkokers), die bij het koken hun stevigheid behouden, en rassen met kruimige of bloemige aardappels (droogkokers) en daardoor het meest geschikt om te pureren. Aardappelen die bij langer koken helemaal uit elkaar vallen worden afkokers genoemd. Hier worden vaak afkokers verkocht. Het commentaar is dan: 'slechte aardappelen!' Wel dan... kook deze aardappelen in minder water, niet onder water en ook niet helemaal gaar. Rustig koken tot ze bijna gaar zijn, afgieten en dan met de deksel op de pan van het vuur af laten staan tot ze gaar zijn.

Het belang van de aardappel voor uw gezondheid
De aardappel is een belangrijke koolhydraatbron. Koolhydraten hebben we nodig voor energie. Niet teveel, want dan komt u in de gevarenzone voor overgewicht.
De aardappel is veelzijdig. Als we een aardappel zien, denken we gelijk aan gebakken aardappelen en patat frites. Dat vinden de meesten lekkerder dan gekookt. Vooral kinderen. Teveel en te vaak gebakken of gefrituurde aardappelen heeft tot gevolg veel koolhydraten én veel vetten. Dubbele gevarenzone voor overgewicht. Als u gekookte aardappelen saai vindt, denk vaker aan een 'baked potatoe' of aan een aardappelgerecht. Bij voorbeeld zoals het gerecht van deze week.
De aardappel is een goede variatie voor andere koolhydraatrijke basisvoedingsmiddelen, zoals rijst, pasta en brood. Behalve rijk aan voedingsvezel en rijk aan vitamine C, bevat de aardappel geen gluten. Gluten is een deel van het eiwit in bepaalde graanproducten (tarwe, haver, rogge en gerst). Tegenwoordig valt op te merken dat steeds meer mensen intolerant blijken te zijn voor gluten. Door aardappel te gebruiken in plaats van brood en pasta, krijgt u minder gluten binnen. Aardappelen in plaats van brood? Waarom niet een aardappelsalade van rauwkost gemengd met gekookte aardappelen en een vinaigrette dressing? Variatie is de clue voor een gezond eetpatroon.

Voedingswaardetabel

Voedingsstoffen	Hoeveelheid	% DAH
Calorieën/ kJoules	225/945	23%
Eiwitten	7 g	7%
Vetten	11 g	16%
Verzadigde vetten	5 g	25%
Cholesterol	102 mg	37%
Koolhydraten	25 g	10%
Voedingsvezels	5 g	17%
Natrium	88 mg	4%
Kalk	61 mg	9%
IJzer	1.8 mg	12%
Vitamine A	240 mcg	27%
Vitamine B1	0.26 mg	26%
Vitamine B2	0.16 mg	12%
Vitamine C	20 mg	29%

Kook mee met May

Aardappelpudding

3 flinke eieren
1 1/2 pond aardappelen, geschild en geraspt
2 medium wortelen, geschild en geraspt
2 lente-uien, klein gesneden
2 eetlepels gesmolten ongezouten roomboter
1 1/2 theelepel bakpoeder
1/4 theelepel zout
1/4 theelepel versgemalen zwarte peper
1/2 cup zure room

Oven tot 350 graden Fahrenheit voorverwarmen.
Een ovenschotel van 2 liter inhoud invetten.
Eieren kloppen, aardappelen, wortelen, lente-uien, boter, bakpoeder, zout en peper toevoegen.
Goed mengen. Het mengsel in de geprepareerde ovenschaal scheppen.
45 à 50 minuten in de voorverwarmde oven bakken tot de pudding stevig en lichtbruin is.
Serveren met een klont zure room op elke portie.

Bijgerecht voor 6 personen.

Eet smakelijk,

May

WIJNADVIES

Verzorgd door de wijnspecialisten van Licores Maduro

Marques de Casa Concha

Druivensoort: **Chardonnay**
Streek: **Limari Vallei, Chili**
Kleur: **Hazelnootgeel**
Geur: **Toast met boter**
Smaak: **Rijpe peer, noten**

Een waar meesterstuk om het einde van het jaar mee in te luiden. Deze Chardonnay is de enige en eerste Chardonnay uit Chili die is opgenomen in de lijst van de Wine Spectator top 100.

De wijn is een fantastisch resultaat van een meesterlijke wijnmaker, Marcello Papa. Hij werkt voor Concha Y Toro, maar de lijn van Marques de Casa Concha staat op zichzelf. De wijn wordt gemaakt in de Limarí Vallei ten noorden van hoofdstad Santiago. Hier heerst een heel eigen microklimaat en dat levert voornamelijk voor witte druiven een fantastisch resultaat op.

Ik proef volle rijpe peren, popcorn, hazelnoot, getoast brood met roomboter en smaakvolle elegantie met een minerale finish in mijn glas.
Ook doet het me verlangen naar volle rijpe smaken van aardappel, room en wortel.
Ik kan u maar één goed advies geven voor de feestdagen, koop deze wijn!

LICORES MADURO

Deze wijn is verkrijgbaar bij The Store Licores Maduro en uw favoriete supermarkt!

Het genot van wijn

Fonkelend richting 2013!

Vorige week schreef ik over Champagne en dat het mijn favoriet is om te geven en bij bijzondere gelegenheden te drinken, maar er zijn tegenwoordig ook uitstekende varianten in andere delen van de wereld. Een goed voorbeeld van echte kwaliteitsbubbels wordt gemaakt in Stellenbosch op de West Kaap.

Tekst: Erik van Kampen

Vonkelwijn dus! De Kaapse variant op champagne is momenteel in Zuid-Afrika niet aan te slepen. Terecht, want er wordt tegenwoordig fantastische vonkelwijn gemaakt. Die van Simonsig bijvoorbeeld, net als de meeste champagne op basis van Pinot Noir, Chardonnay en Pinot Meunier.

Drinken de Zuid-Afrikaanse wijnboeren zélf als ze wat te vieren hebben?

De geschiedenis van het wijnhuis van de Malans begint met pater familias 'Oom' Frans Malan die in 1953 een eigen wijnbedrijf met de voorzichtige naam 'De Hoop' opzette. Vijftien jaar later was Frans Malan één van de eerste wijnboeren die zelf ging bottelen; onafgebroken experimenteerde hij met nieuwe druivenrassen en nieuwe hypermoderne keldertechnieken. Daarnaast werd hij de eerste die Kaapse Vonkel produceerde, de Zuid-Afrikaanse tegenhanger van Champagne. Terecht ontpopte Frans Malan zich als een van de gezichtsbepalende pioniers in het Stellenbosch van voor de grote doorbraak in de jaren negentig.

Tegenwoordig wordt Simonsig - zoals de nieuwe naam voor het domein luidt en doelend op het magnifieke uitzicht dat de estate heeft over de Simonsberg - geleid door de drie broers (tiende generatie!) François (wijngaard), Johan (kelder) en Pieter (marketing) Malan. Ze beschikken over 210 hectare wijngaarden, beplant met een compleet aanbod aan druivenrassen. Dit gouden drietal weet de wijnwereld keer op keer te verrassen met in kwaliteit toenemende wijnen.
Toch wordt slechts een deel van de productie uitgevoerd naar het buitenland; de binnenlandse markt voorziet in de helft van Simonsigs omzet.

Met een jaarlijkse neerslag van 700 mm en een door de oceanen mediterraan gehouden klimaat, gedijen zowel witte als blauwe druiven hier opperbest. De zandstenen bodem en poreuze granietgrond bieden plaats aan diverse variëteiten.
De maximumhoogte waarop geteeld wordt is 260 meter boven de zeespiegel. De gemiddelde opbrengst per hectare ligt op achtduizend kilo.
Behalve met wijnbouw houden de Malans zich trouwens ook nog bezig met fruitteelt. Het wijngoed ligt een kilometer of zes ten noorden van Stellenbosch en trekt jaarlijks duizenden bezoekers.

Al dat harde werken levert de mooiste vonkelwijn van Zuid-Afrika op. Gemaakt van exact dezelfde druifsamenstelling als in Champagne, de helft van de most wordt gefermenteerd op eikenhouten vaten. Een Méthode Cap Classique, zoals vonkelwijn officieel heet, die zich kan meten met topchampagnes en dat voor de helft van het geld.

We ruiken brioche, appels, toast en subtiele citroenrasp in de mond lekker vief, mooie mousse en een zachte afdronk.

Nog een ander leuk weetje: het is dé favoriete wijn van de familie Obama. Naar verluidt dronken Michelle en Barack Obama en het gehele campagneteam een aantal flessen na de spannende herverkiezing van Obama in november.

À Votre Santé

Erik van Kampen is sommelier bij Licores Maduro.

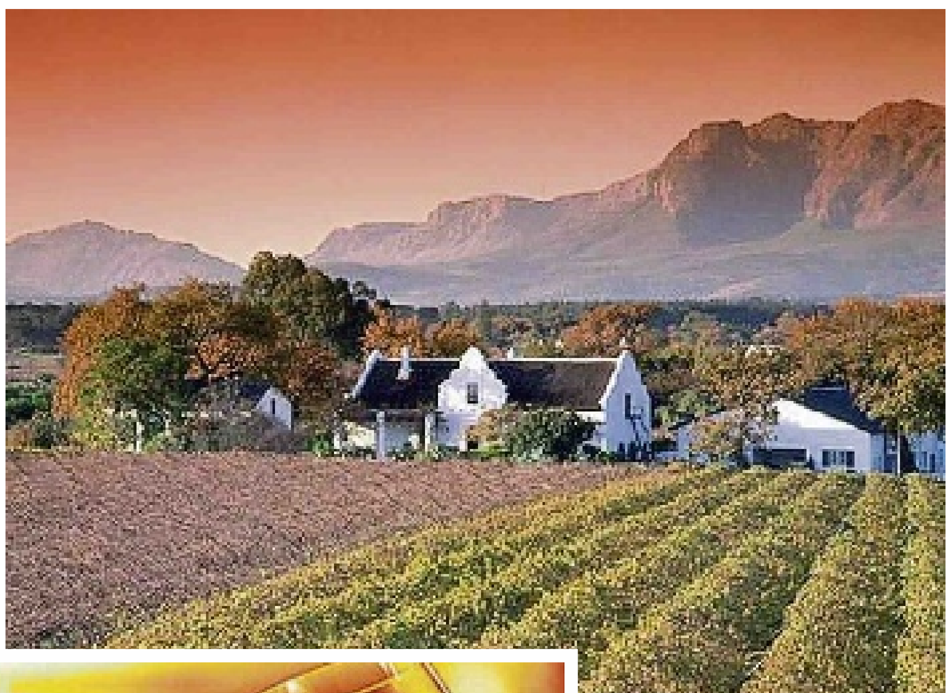

ÑAPA Business

15 december 2012

10 Initiatieven

'Laat economie 1 procent groeien'

'Complexity is your enemy. Any fool can make something complicated. It is hard to make something simple.' (Richard Branson)

Doorgaans lag de groei van het Bruto Binnenlands Product (BBP - Gross Domestic Product) van Curaçao de afgelopen 10 tot 18 jaar aanzienlijk beneden het regionale of wereldwijde gemiddelde, oftewel rond 0.6 procent per jaar. Vaak, wanneer we het hebben over de mogelijkheden voor sterkere economische groei op Curaçao, beginnen we met macro-economische principes, brede visie en doelen. Maar al te vaak dat is ook waar we stoppen. Helaas is dat niet waar geld wordt verdiend voor een land of haar mensen. Zoals de vooraanstaande econonoom Michael Porter stelt: 'Geld wordt verdiend op micro-economisch niveau.'

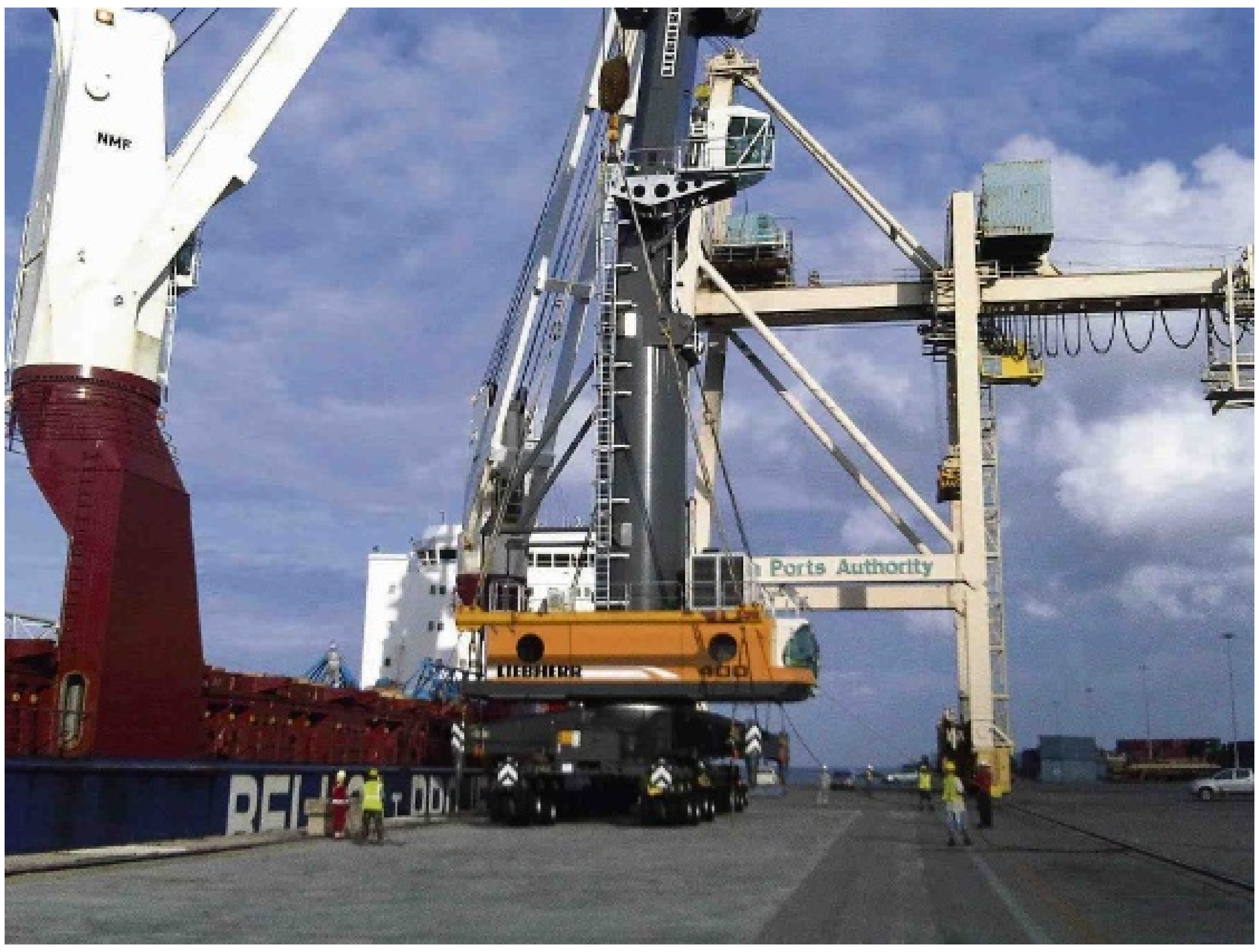

Tekst: Tamira La Cruz Foto: Ken Wong

Als bedrijfsstrateeg is het mijn taak om groeimogelijkheden te vinden en uit te stippelen, die de sterktes en zwaktes van een organisatie nagenoeg als een gegeven nemen, zeker als het gaat om sterktes en zwaktes die slechts op de lange tot zeer-lange termijn te veranderen zijn. Het is ook mijn taak om deze zo concreet, simpel en begrijpelijk mogelijk te maken voor de mensen in de organisatie. Ik nam me voor om eenzelfde oefening te doen voor de Curaçaose economie, een organisatie die kleiner is dan ieder bedrijf op de Fortune 500-lijst. Het volgende is het resultaat. Het argument is - kort gezegd - dat als we ieder jaar 10 initiatieven starten die elk 5 miljoen gulden per jaar extra toegevoegde waarde (uit export) aan onze BBP toevoegen, Curaçao een groei van 1 procent boven de 'normale' groei kan bewerkstelligen.

Aannames

1. Het BBP van Curaçao was in 2011 5,5 miljard gulden. 1 Procent is dus 55 miljoen gulden. In de economie spreekt men van een multiplier. Dat is op Curaçao ongeveer 1.8 . Dus, om 55 miljoen gulden in BBP te genereren, moet er 30 miljoen gulden extra in de economie worden gepompt.
2. Bij gelijkblijvende omstandigheden (ceteris paribus), genereren we met 10 nieuwe (of versterkte) initiatieven van ieder 5 gulden miljoen per jaar, 50 miljoen gulden in extra toegevoegde waarde. Dat is, na het multiplier effect, ongeveer 90 miljoen, wat ruim 1 procent is van het BBP.
3. Toegevoegde waarde betekent in feite dat de operationele kosten, rente en winst worden gelaten in of uitbetaald op Curaçao. In deze oefening worden die kosten ook nog betaald door buitenlanders. Dit zijn onder meer door de betaling van lonen, utiliteiten, verzekeringen, huur, bankrente, dividend en belastingen.
4. Als we gewoon meer bedrijven aantrekken die aan de lokale bevolking cateren, ongeacht hoe innovatief deze bedrijven ook mogen zijn, zou dit alleen betekenen dat 'bestaand' geld lokaal van 'eigenaar' verandert. Er is geen instroom van meer (nieuw) geld. Dus de economie zal slechts minimaal groeien.
5. Er wordt vaak gezegd dat alleen een investering door buitenlanders genoeg is. Het is waar dat een investering door buitenlanders op dat moment meer geld in de economie brengt. Maar zoals voor alle andere investeerders, geldt dat ook deze buitenlandse investeerder zijn investering wil terugverdienen en daana vooral nog veel wil bijverdienen. Als hij zich alleen richt op de lokale markt gaat zowel het 'terugverdienen' als het 'bijverdienen' ten koste van de omzet van bestaande ondernemers, met geringe toegevoegde waarde aan de algehele economie.
6. Velen zullen zeggen dat deze initiatieven 'klein denken' is en dat we 'groot' moeten denken. Dus slechts enkele heel grote initiatieven aantrekken. Echter, diversificatie is voor elke economie (of/en productportfolio van een bedrijf) een goede strategie. Nog belangrijker, het lukt Curaçao niet echt goed om 'groot' uit te voeren. Anders zou de economie allang een sterkere groei hebben meegemaakt die tred houdt met de groei in de regio en de wereld.

Initiatieven met ieder 5 miljoen gulden in toegevoegde waarde uit export

Bij het samenstellen van de volgende ideeën voor initiatieven is ervan uitgegaan dat ze moesten passen binnen de lang en alom bekende economische visie van het toerisme, de hub, de internationale zakelijke en financiële dienstverlening. Om 1 procent extra groei te genereren hoeven we er alleen maar 10 te realiseren!

200 Buitenlandse studenten die elk 25.000 gulden per jaar op Curaçao uitgeven.

Twee semesters op een lokale medische school kosten minstens 20.000 gulden in collegegeld alleen. In Grenada zijn in 2009 minstens 640 studenten aan de St George's Medical School afgestudeerd en in Dominica minstens 750 aan de Ross University School of Medicine. In de Caribbean (en over de gehele wereld) studeren ettelijke duizenden buitenlandse studenten aan medische universiteiten. Vrijwel allemaal keren ze na hun afstuderen terug naar hun land. Waarom heeft Curaçao zo weinig internationale medische studenten? Omdat wij nog een brief moeten tekenen die erkent dat deze scholen bestaan op Curaçao. We hoeven ze niet te accrediteren. We moeten gewoon erkennen dat ze bestaan. Dit is nodig zodat deze buitenlandse studenten studentenleningen kunnen krijgen van hun regeringen, met name in de Verenigde Staten. Meer internationale studenten betekent ook meer bezoek van familie en vrienden, vooral als deze niet al te ver wonen, geen visa's nodig hebben en goede luchtverbindingen hebben, wat het geval is voor Amerikaanse studenten.

200 Cosmetische ingrepen van 25.000 gulden/patiënt

Wist u dat top Amerikaanse cosmetische chirurgen en hun patiënten naar Costa Rica gaan voor een operatie in luxe hotelkamers die omgebouwd zijn tot operatiekamers? We moeten onze wetten wijzigen om dit mogelijk te maken en verpleegkundigen specifiek trainen om deze buitenlandse klanten, die waarschijnlijk zelf voor deze facultatieve behandeling betalen, te verzorgen.

1 Dollar tip meer

In 2011 brachten bezoekers tezamen bijna 3.2 miljoen overnachtingen door op Curaçao. Als elk 1 dollar meer per nacht, bijvoorbeeld als een tip voor het kamermeisje, achter had gelaten, zouden we het doel bereikt van 5 miljoen gulden bereikt hebben. We moeten de kamermeisjes trainen om de extra tip te verdienen (zoals dat op sommige cruiseschepen gebeurt). Let wel: als er 500 kamermeisjes zijn op Curaçao, betekent dit voor ieder een extra inkomen van 833 gulden per maand!

Hoger percentage tip

In de Verenigde Staten is de richtlijn voor een fooi allang tussen de 12 en 18 procent. Als we onze 'tipping' suggestie zouden verhogen (van de huidige 10 procent), zouden we tussen de 20 en 80 procent meer aan tips ontvangen.

15 Gulden extra 'up sell'

In 2011 kwamen er ongeveer 400.000 bezoekers naar Curaçao. Als ieder ongeveer 15 gulden extra zou uitgeven (bij voorkeur in de dienstensector), bijvoorbeeld aan een extra cocktail, een extra portie kaasballen of een broodje bij de truki pan, dan hadden wij ook 5 miljoen gulden extra verdiend. Net zoals McDonalds's haar mensen traint om deze 'up-sell' te maken, zou Curaçao dat ook moeten doen. In Barbados biedt het Nationaal Instituut voor Service Excellence dit soort trainingen aan. Alle bedrijven mogen hun medewerkers (tegen een kleine betaling) inschrijven voor deze standaardtrainingen.

Up sell cruisetoeristen

Dezelfde cocktail, portie snacks en trukipan voor elk van de 400.000 cruisetoeristen, alstublieft.

Kunst

Als één op de acht (12 procent) bezoekers, 100.000 in totaal, stay-over of cruise, 50 gulden zou besteden aan lokaal gemaakte kunst- of handenarbeidproducten, zou dat ook 5 miljoen gulden genereren. De Kerstmarkt van Landhuis Bloemhof afgelopen zaterdag laat zien dat op Curaçao genoeg handenarbeid van hoogwaardige kwaliteit wordt geproduceerd. De sector moet geholpen worden om hun goederen nog toegankelijker voor de toerist te maken, bijvoorbeeld door stands in de binnenstad waar nu in het buitenland gemaakte souvenirs worden aangeboden, tenminste in het cruiseseizoen.

Festivals

5.000 Extra bezoekers die ieder 1.000 gulden netto op festivals en carnavals achterlaten brengt ook 5 miljoen gulden op. Volgens het rapport van het Dick Pope Sr. Institute kwamen in 2012 meer dan 5.300 bezoekers naar het Curaçao North Sea Jazz Festival. Ze lieten per persoon meer dan 3.200 gulden (1,800 gulden) bruto per persoon achter. Wij hebben nog enkele evenementen nodig die hetzelfde opbrengen.

Conferenties

250 Extra conferentiebezoekers per maand, die elk 1.500 gulden op Curaçao achterlaten. Dr. Myles Monroe, CEO van Bahamas Faith Ministries International Fellowship, die in 2009 op Curaçao landde in zijn prive-jet voor een aantal motiveringsworkshops, geeft in de Bahamas constant alle soorten workshops met betrekking tot geloof en motivatie, voor jongeren, echtparen, vrouwen, werknemers, bedrijfseigenaars en teams uit alle landen. CTB heeft een afdeling om MICE (Meetings Incentives Conferences and Events) aan te trekken. Echter de 20.000 lokale ondernemers en professionals kunnen ook helpen door een bewuste poging te doen om de regionale of internationale vergaderingen en conferenties van hun vakorganisaties of merkeigenaars naar Curaçao te krijgen. CTB's MICE-afdeling heeft handige tips en support hiervoor.

Scheepsreparatie

15 Extra scheepsreparatie-opdrachten bij de CDM, ieder voor (het gemiddelde van) 500.000 gulden (onderdelen worden geïmporteerd).

Huizen

15 Extra huizen van 600.000 gulden, verkocht aan buitenlanders (een groot deel van het bouwmateriaal wordt geïmporteerd). De regelgeving moet aangepast of verhelderd worden zodat deze buitenlanders meer dan zes maanden op het eiland kunnen doorbrengen zonder weg te hoeven gaan en een nieuwe vergunning aan te moeten vragen. Wij hebben toch liever dat een 'penshonado'-type twaalf maanden per jaar hier blijft in plaats van slechts zes maanden?

Oud karton

Oud karton wordt op de internationale markt verkocht voor ongeveer 100 dollar per ton. Als we 30.000 ton/jaar exporteren, verdienen wij 5 miljoen gulden in buitenlands inkomen. Elders wordt oud karton gestolen!

Consultancy

100 Consultants die ieder voor 50.000 gulden aan buitenlandse opdrachten per jaar binnenhalen. Zij moeten wel gemakkelijk een e-zone status kunnen krijgen (net zoals handelsbedrijven dat kunnen), zodat ze hun opbrengsten naar Curaçao brengen in plaats van deze op een buitenlandse rekening te laten storten.

Financial Services

Ik ben niet goed bekend met het business model in de international financial services sector. Echter, ik heb begrepen dat een lokaal gevestigd bedrijf met 'substance' gemakkelijk tussen 15.000 en 20.000 gulden per jaar in de Curaçaose economie kan achterlaten. Het lijkt mij dat er op Curaçao genoeg finance, accounting, logistiek, marketing, onderzoek HR, IT en design-experts zijn die enige 'substance' kunnen aanbieden, en dat er in de wereld, ondanks de black lists en andere minder ideale omstandigheden, genoeg bedrijven zijn die dit nu zouden kunnen en willen gebruiken. Ongeveer 300 extra bedrijven per jaar, brengt 5 miljoen gulden extra. Een professionele marketing/business development aanpak is wel nodig.

Fondsen lokaal houden

Geef 5 miljoen gulden in opdrachten uit aan buitenlandse consultants en medische klinieken (medische uitzendingen) en de vereiste toegevoegde waarde stijgt met hetzelfde bedrag. We moeten een bewuste poging doen om deze bedragen te verminderen, vooral nu de buitenlandse samenwerking (SEI) wordt afgebouwd. Ontvangen donorgelden verminderen het BBP van de donor. Het is logisch dat de donor een gedeelte van het gedoneerde geld terug wil krijgen middels hun consultants. Maar als de financier lokaal is, zou een bewuste poging gedaan moeten worden om de fondsen lokaal te houden, en al doende, lokale expertise te verhogen, wat ook weer geëxporteerd kan worden. De lokale consultant heeft de expertise niet? Er is echt weinig dat niet bekend is via Google of dat niet 'op maat' via een netwerk ingekocht kan worden door de lokale consultant.

Immigranten

Als 5.000 immigranten elk 250 gulden per maand naar huis sturen, stijgt het vereiste aantal met 15 miljoen gulden! Volgens de Centrale Bank van Curaçao en Sint Maarten, maakten op Curaçao werkende immigranten in 2011 ongeveer 80 miljoen gulden over naar het buitenland. Dus, bij het aantrekken van nieuwe bedrijven of medewerkers moeten we ons richten op het soort bedrijven en medewerkers die eerder geneigd zijn hun volledige inkomen op Curaçao te besteden, in plaats van het naar hun moederland over te maken.

Volgende stappen?

Ten eerste moeten we het erover eens dat het gemakkelijker en goedkoper is om de bestaande investeringen optimaal te gebruiken dan om nieuwe aan te trekken. De bestaande investeerders zijn reeds verknocht aan Curaçao en hebben hier geïnvesteerd. Als deze (lokale of buitenlandse) bestaande investeerders het goed doen, zullen ze gemakkelijk meer investeringen aantrekken. Als ze niet enthousiast zijn is de boodschap minder positief.

Het Clinton Global Initiative nodigt elk (vooraanstaand) lid uit om een toezegging te doen om een concreet wereldwijd probleem op te lossen, op een innovatieve manier, met zijn/haar eigen bestaande team. Elk jaar komen de leden samen om hun vooruitgang, netwerk en kennis te delen, te meten en om geïnspireerd te worden. Waarom werkt dit model? Omdat als alle uitgenodigde internationale 'captains' moesten samenwerken, elke 'captain' de groep zou willen leiden volgens zijn bedrijfscultuur en businessmodel. Dit zou het resultaat vertragen. Werken met het eigen vertrouwde team en netwerk is efficiënter. Daarnaast biedt het jaarlijkse evenement een natuurlijk moment om te meten hoe effectief een 'captain' werkelijk is in het motiveren van mensen en het behalen van doelstellingen. We zouden hetzelfde model kunnen gebruiken en het Curaçao Economic Initiative kunnen starten. Elk lid kiest een inzet per jaar, en vindt of voorziet in de financiering voor de uitvoering ervan.

Natuurlijk is voor duurzame economische groei een macro-economisch beleid nodig. Echter dat beleid moet enerzijds gestoeld zijn op concrete kansen in de markt en anderzijds vertaald worden naar het tactisch niveau: simpele concrete kortetermijnacties die de specifieke kansen in de markt adresseren. Dat is vooral in een kleine open economie heel goed en snel mogelijk.

Een eerdere versie van dit artikel is in het Engels verschenen op de blog Caribbean Research and Strategy en op de Facebook-pagina van MarkStra Caribbean. Ik nodig u van harte uit de discussie daar voort te zetten, en vooral uw simpele en concrete initiatieven voor 5 miljoen gulden uit te dragen.

Tamira La Cruz, MBA, CEO van MarkStra Caribbean (1995), adviseert bedrijven en organisaties die hun opbrengsten, winst of aanhang in kleine staten willen vergroten. De praktische oplossingen zijn gestoeld op degelijk marktinzicht, analyse en strategie, alsmede 25 jaar ervaring in de Caribbean. Zij woont op Curaçao, en is afgestudeerd aan The Wharton School van de University of Pennsylvania (MBA) en de Boston University (BSBA). Haar artikelen met betrekking tot innovatie en groei in kleine staten zijn recent verschenen in publicaties van de Caribbean Institute of Certified Management Consultants en de Caribbean Network of Service Coalitions. Voor meer informatie: www.markstra.com, tlacruz@markstra.com, tel. 767-3085.

Arbeidsrecht

Schorsing van de werknemer

Onder schorsing wordt verstaan het aan de werknemer opgelegde verbod om de bedongen werkzaamheden te verrichten op een grond die in de persoon van de werknemer is gelegen. Simpeler gezegd: de werknemer wordt niet langer tot het werk toegelaten. Een schorsing kan wenselijk zijn, bijvoorbeeld om bepaalde gedragingen van de werknemer nader te onderzoeken.

Tekst: William ten Veen

Een werkgever mag niet te snel naar het middel van de schorsing grijpen. In de rechtspraak worden aan een schorsing hoge eisen gesteld. Of een werkgever tot schorsing mocht overgaan, zal een rechter toetsen aan de verplichting van de werkgever zich als 'goed werkgever' te gedragen. Dit lijkt nogal vaag. De werkgever dient - gelet op de aard van de overtreding en de omstandigheden waaronder deze overtreding heeft plaatsgevonden - een belangenafweging te maken. Dit zal een rechter ook doen in het geval een werknemer (in een kortgedingprocedure) in rechte probeert af te dwingen weer tot het werk te worden toegelaten. De rechter zal de belangen van de werknemer bij werkhervatting moeten afwegen tegen de belangen van de werkgever bij de schorsing. In dat kader is het van belang dat de schorsing voor de werknemer zeer belastend kan zijn. In advocatentaal: de schorsing heeft een diffamerend karakter. De werkgever dient alvorens tot schorsing over te gaan het beginsel van hoor en wederhoor toe te passen. De werknemer moet in de gelegenheid worden gesteld zich te verweren tegen de (voorgenomen) schorsing. In dat kader is het raadzaam om de schorsing schriftelijk aan de werknemer kenbaar te maken of de mondelinge mededeling schriftelijk te bevestigen. Op die manier is het de werknemer duidelijk wat de redenen zijn voor de schorsing. Vervolgens kan de werknemer zich verweren en eventuele onjuistheden over hetgeen is voorgevallen uit de wereld helpen.

Over het algemeen is de rechter er niet van gecharmeerd als een werknemer niet in de gelegenheid is gesteld (schriftelijk) te reageren op de (voorgenomen) schorsing. Van belang is om de duur van de schorsing kenbaar te maken. Een schorsing voor onbepaalde duur zal de rechter in het algemeen niet aanvaardbaar achten.

Heeft de werknemer recht op doorbetaling van het salaris tijdens de schorsing? Verdedigbaar is dat als een werkgever het besluit neemt een werknemer te schorsen het salaris moet worden doorbetaald, tenzij partijen schriftelijk - denk aan: arbeidsovereenkomst, bedrijfsreglement of een cao - anders zijn overeengekomen. De werkgever kiest er immers zelf voor geen gebruik te maken van de werknemer. De Hoge Raad heeft in een arrest bevestigd dat gedurende de schorsing het salaris in beginsel moet worden doorbetaald. Een schorsing ligt in beginsel in de risicosfeer van de werkgever en is een oorzaak die in redelijkheid voor rekening van de werkgever behoort te komen. Dit is volgens de Hoge Raad ook het geval als de werkgever gegronde redenen had om de werknemer te schorsen en de schorsing aan de werknemer zelf is te wijten. De werkgever kan zich niet eenzijdig aan de verplichting tot loondoorbetaling onttrekken, tenzij zoals hierboven al aangegeven schriftelijk tussen partijen is overeengekomen.

Als de schorsing niet de primaire oorzaak van de werkverhindering vormt, is het onredelijk om te verlangen dat de werkgever het salaris gedurende schorsing doorbetaald. Concreet: de werknemer wordt verdacht van het plegen van een strafbaar feit als gevolg waarvan deze in voorlopige hechtenis is genomen. De werkgever komt daarvan op de hoogte aangezien de werknemer niet op het werk verschijnt. In een dergelijk geval heeft de werknemer geen aanspraak op loon. Zelfs niet als de werkgever besluit tot schorsing over te gaan naar aanleiding van de strafrechtelijke verdenking. De werkverhindering - de voorlopige hechtenis - ligt in de risicosfeer van de werknemer en blijft daar liggen, ook op het moment dat de werknemer wordt geschorst. De verplichting tot doorbetaling van het salaris herleeft pas als de werknemer niet langer in voorlopige hechtenis verkeert maar de werkgever hem desondanks niet tot het werk toelaat.

William ten Veen is advocaat en partner bij BBV Legal tenveen@bbvlegal.com

Mens & Werk

Geef vertrouwen

Vertrouwen doet wonderen. We groeien als we vertrouwen krijgen en we voelen ons klein en gepasseerd en niet serieus genomen als we geen vertrouwen krijgen. In ons privéleven is vertrouwen een noodzaak in onze relaties met ouders, partner, kinderen, familie en vrienden.

Tekst: Judice Ledeboer

Het gevoel van vertrouwen ontstaat ook in die privésfeer. Het kleine kind ontwikkelt vertrouwen door zijn ervaringen binnen het gezin en later buiten dat gezin, op school en op straat. Vertrouwen opbouwen is belangrijk. Het maakt de persoon sterk. Door gebrek aan vertrouwen worden mensen bang en achterdochtig. De Chinese filosoof Lao-Tse zei: 'Wie geen vertrouwen in anderen stelt, zal ook nimmer het vertrouwen van anderen winnen.' Ook op het werk is vertrouwen geven en ontvangen van groot belang voor de mensen zelf, maar ook voor het bedrijf als geheel. Een bedrijf dat als 'betrouwbaar' gezien wordt zal gemakkelijker zaken kunnen doen dan een bedrijf dat als niet betrouwbaar bekend staat.

Vertrouwen opbouwen is de sleutel tot succes. Dat geldt ook voor organisaties. Toch besteden bedrijven niet voldoende aandacht aan het opbouwen van vertrouwen. Het lijkt of vertrouwen geen noodzaak is en het tegengestelde wordt dan gecreëerd: wantrouwen. Vanuit directie naar de medewerkers en van medewerkers naar directie en leidinggevenden. Dit ontstaat niet ineens. Daar moet een voedingsbodem voor zijn. Er zijn dus situaties geweest waarbij men het vertrouwen beschaamd heeft en naar aanleiding van die situaties heeft men maatregelen genomen om medewerkers geen vertrouwen te schenken. Op Curaçao maken we dat dagelijks mee. In veel winkels is er dikwijls maar één persoon die de kassa mag bedienen. De winkeleigenaar vertrouwt alleen die ene persoon. Dit creëert een afstand tussen de medewerkers. Het is niet voor niets, want de verleiding om een paar tientjes in eigen zak te stoppen loert altijd om de hoek en men moet de kat niet op het spek binden, dus de verleiding te groot maken. Het komt nog steeds voor dat werknemers functies hebben waarbij zij het vertrouwen hebben om gelden te beheren voor het bedrijf, maar het vertrouwen ernstig geschaad hebben door toch geld te stelen of te verduisteren. Vooral mensen die veel met cash geld te maken hebben staan aan de verleiding bloot om even een paar tientjes niet in de kas te stoppen, maar in hun eigen tas. Bedrijven weten dat en deze werknemers worden de hele dag in de gaten gehouden door camera's, die alle handelingen registreren. En dan nog komt er diefstal voor.

Hoe weet een werkgever of hij een betrouwbaar persoon in dienst heeft genomen? Eigenlijk weet hij dat nooit. De ervaring zal moeten leren of iemand wel of niet betrouwbaar is. Het kan jaren duren voordat een werkgever echt vertrouwen heeft in zijn medewerkers. Mensen kunnen namelijk erg goed liegen en zich anders voordoen dan ze zijn. Onlangs stond er in de krant dat een werknemer bij een bedrijf ontslagen was omdat hij geld verduisterd had en in hetzelfde bericht stond dat deze persoon al eerder geld verduisterd had bij een andere instantie. Hoe kan dit gebeuren? Hoe heeft de nieuwe werkgever die persoon 'gescreend'? Waar is het misgegaan in het aannemen van deze persoon. Via allerlei instanties en internet kan men tegenwoordig veel te weten komen over (toekomstige) werknemers. Is men dan toch te laks geweest om informatie na te trekken of spelen er andere belangen een rol?

En hoe betrouwbaar zijn personeelsfunctionarissen die veel inzicht hebben in persoonlijke gegevens van de werknemers? Ook bij deze werknemers is vertrouwelijke informatie soms niet veilig en 'lekt' er nog weleens informatie die vertrouwelijk is, naar buiten.

Vertrouwen is gebaseerd op drie belangrijke punten: betrokkenheid, beslissingsvrijheid en transparantie. Betrokkenheid gaat over het betrekken van mensen bij een organisatie. Zij moeten zelf moeite doen om betrokken te raken bij hun werk en de organisatie moet zelf ook mogelijkheden bieden zodat de werknemer zich betrokken voelt. Werknemers moeten het gevoel hebben dat ze erbij horen, dat ze een onderdeel zijn van het bedrijf. Dat kan door de werknemers te laten weten wat er speelt bij een bedrijf, wat de toekomstplannen zijn en hoe die worden uitgevoerd. Werknemers krijgen dan het gevoel dat hun werk ertoe doet, dat hun werk bijdraagt aan het succes van de organisatie. En dan komen we vanzelf bij transparantie die ook nodig is bij het creëren van vertrouwen. Dit heeft alles te maken met openheid. Geen dubbele agenda's van leidinggevenden en managers, maar de stand van zaken open en eerlijk vermelden. En dan het aspect van beslissingsvrijheid. Als een werknemer de vrijheid heeft om te beslissen hoe hij zijn werk indeelt en doet en ervoor zorgt dat het werk op een bepaald moment gedaan is, dan geeft dat een gevoel van vertrouwen.

Ieder mens vindt het fijn als iemand hem in vertrouwen neemt en vertrouwen heeft in wat hij doet, want dat betekent dat die persoon je waardeert, dat hij het gevoel heeft dat zijn verhaal of opdracht 'veilig' is bij jou. Iemand die vertrouwen uitstraalt nodigt andere mensen uit om samen te werken. De bekende managementgoeroe Stephen Covey schreef zelfs een boek met tips om vertrouwen op te bouwen (titel: Speed of Trust). Zijn toptien van tips is: Vertel de waarheid, herstel fouten, toon loyaliteit, werk aan jezelf, wees transparant over jouw verwachtingen ten opzichte van anderen, luister eerst, kom afspraken na, geef vertrouwen, toon respect en geef feedback.

Marketing

Waarom in vredesnaam?

Afgetobd, uitgeblust, moe, futloos, geïrriteerd… De pijp is leeg, de koek is op. De ondernemer tegenover mij had het gehad en vertelde mij dat hij ermee wilde stoppen.

Tekst: Marcel Truyens Foto: Archief

Hij had er geen zin meer in. Hij wilde iets anders, wat wist hij nog niet. Maar dit niet meer. Of ik niet iemand kende die de zaak wilde overnemen? Iemand die - al dan niet in een keer - een flink bedrag voor zijn onderneming op tafel wilde leggen zodat hij zelf 'iets anders' kon gaan doen. Iets waarmee hij wat gemakkelijker geld kon verdienen dan met de business die hij nu had. Nu leek de handel in wegwerpservies mij ook niet heel erg boeiend, maar goed, het verkopen van flessen wijn, verzekeringen, echtscheidingsprocedures of damesondergoed gaat op den duur ook vervelen. De man miste simpelweg de motivatie om nog langer met zijn plastic bordjes te leuren.

Marcel Truyens is senior consultant bij Stradius te Curaçao.
E | marcel@stradius.com
W| www.stradius.com

Succesvolle bedrijven en mensen verkopen niet hun producten, maar hun mentaliteit. Het gaat er niet om wat je doet, niet om hoe je het doet, maar waarom je het doet! Succesvolle bedrijven hebben het niet in eerste instantie over de kwaliteiten van hun producten, of over hoe die producten werken, maar over waarom ze die producten maken.

Apple is een erg goed voorbeeld - ik heb helaas geen aandelen. Apple zegt dus niet: 'Wij maken de beste computers. Wil je er eentje kopen?' Ze zeggen ook niet: 'Onze computers hebben betere schermen, de processor is sneller, er zit meer geheugen in. Wil je er eentje kopen?' Ze zeggen: 'Wij willen de wereld veranderen! Wij willen dat jij beter kunt werken en creatiever kunt zijn met mooiere computers. Wil je er eentje kopen?'

Apple verkoopt een filosofie. Een ideaal: Think different. En de grap is, zelfs nu Apple het meest waardevolle bedrijf ter wereld is, waardevoller dan Microsoft, Shell of Unilever, ze zich blijven afzetten tegen de mainstream. Je koopt nog steeds een Apple omdat je een non-conformist bent. Niet als iedereen bent. En doordat Apple geen computers verkoopt maar een ideaal waarin mensen zich herkennen, konden ze ook MP3-spelers en mobieltjes gaan verkopen. Niemand wil een telefoon of MP3-speler van Dell of Hewlett Packard. Maar wel van Apple. Want als die jongens van Apple een telefoon maken, dan is die telefoon anders, origineel, authentiek.

Overigens is het echt zo dat de iPod, iPhone en de iPad ooit revolutionaire nieuwe producten waren. Dat komt doordat Apple erin slaagt mensen aan te trekken die net zo goed geloven in het 'Think different'-ideaal. Ze gaan met hart en ziel voor innovatie, voor creativiteit. De onderneming biedt ze die ruimte, inspireert ze. Zo ontwikkelden ze de iPhone, door Apple gepromoot met de kreet: 'Prepare to want one'. Bij de concurrentie werken de mensen vooral voor het geld. Daar kennen ze die heilige inspiratie niet. En omdat geld een van de belangrijkste drijfveren is, verschuift de aandacht naar gladde verkooppraatjes en/of de beruchte aandeelhouderswaarde.

Het zijn vaak ook bedrijven of ondernemers met een 'loos' product. Een product slechts bedacht 'voor de handel'. Door mensen die het puur voor het geld doen. Die dingen verkopen waar ik meestal geen vertrouwen in heb: een beautysalon met 'wetenschappelijke' afslankmethodes, een antirimpel-staaf met magnetische velden, een coach die aura's leest of een site met oplossingen voor erectieproblemen. Helemaal bedenkelijk wordt het met ondernemers die komen met goedkope imitaties van bestaande producten. "Daar gaan we weer, naar een bedrijf waar niemand op zit te wachten, met een product waar niemand op zit te wachten, waarvoor wij reclame gaan maken waar niemand op zit te wachten", was en is een gevleugelde uitspraak van een oude reclamebureaudirecteur.

De belangrijkste vraag is dus waarom u het doet. Wat wilt u werkelijk bereiken met uw inspanningen? Welke idealen streeft u na? Wat motiveert u? Waar ligt uw echte passie? Waar bent u uitzonderlijk goed in? Wilt u als eigenaar van een modezaak vrouwen een enorm zelfvertrouwen geven door ze prachtig aan te kleden of wilt u zoveel mogelijk jurken verkopen waarmee u zo veel mogelijk geld verdient? De ervaring leert dat als u slechts het laatste nastreeft, u niet ver zult komen. U zult ervaren dat uw inkomsten niet snel genoeg groeien of op termijn zelfs dalen. U zult merken dat u er na verloop van tijd geen voldoening meer uithaalt. Vele grote en kleine ondernemingen gingen op deze manier de mist in.

Na ons gesprek zag de plastic bordenman het licht: hij ging het anders doen. Hij ging - als onversneden feestbeest - meedenken over feestconcepten, over hoe hij met zijn kennis en ervaring een evenement tot een onvergetelijke gebeurtenis kon helpen maken. Hij realiseerde zich dat er een wereld aan kansen voor hem openging als hij zijn aandacht zou verleggen van volume, omzet, korting en marges naar de ervaringen voor bezoekers van feesten, partijen en evenementen. En, dat was het belangrijkste, hij realiseerde zich dat hij weer plezier in zijn werk zou gaan beleven.

Om redenen van vertrouwelijkheid kunnen namen, producten, markten en feitelijke omstandigheden anders zijn benoemd dan in de realiteit het geval was.

Boeken

Ondernemerslessen van een InternetCowboy

Verwacht in het boek 'Ondernemerslessen van een InternetCowboy' geen zware theorieën, ingewikkelde modellen, uitgebreide onderzoeken en ingewikkelde grafieken. Daar is Ronnie Overgoor niet zo van gecharmeerd. Hij beschikt slechts over zijn eigen ervaringen uit zijn dagelijkse praktijk.

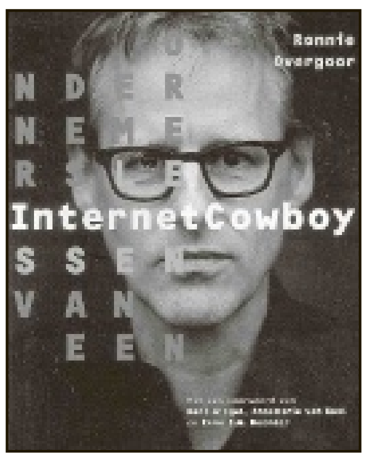

Er zijn niet zo gek veel mensen die in de achtbaan hebben gezeten in die begintijd van internet. Ronnie Overgoor heeft daar in die paar jaar als ondernemer misschien wel meer ervaring opgedaan dan sommige mensen tijdens hun hele carrière.

Ronnie Overgoor deelt zijn ervaringen graag met zijn lezers: "Ik vind het zonde om de lessen voor mezelf te houden." De lessen zijn onderverdeeld in drie hoofdstukken: Middelen en Tools, Kennis en Communicatie, Mensen.

Ronnie Overgoor is een bekende autoriteit in de communicatiebranche waar hij al zo'n twintig jaar als ondernemer in opereert. Hij is directeur van adviesbureau Pitch Management. Daarnaast is Overgoor mede-initiatiefnemer van het platform voor de communicatiebranche, PitchBlink en van online tv-station Blue Shots TV. Naast zijn advieswerk is Overgoor veelgevraagd dagvoorzitter, presentator en spreker op het gebied van internet, media en ondernemerschap.

Ondernemersboek van het jaar 2011. Met een voorwoord van Annemarie van Gaal en Hans Wiegel.

Titel: Ondernemerslessen van een InternetCowboy
Auteur: Ronnie Overgoor
Uitgever: Beerens Business Press
EAN: 9789076051284

Business Agenda

Curaçao

TGIM
TGIM, Thank God it's Monday, is een informeel business happy hour. Iedere eerste maandag van de maand bij de Nettobar, Breedestraat, Otrobanda. Van 17.00 tot 20.00 uur.

Sedeck trainingsprogramma
Sentro pa Desaroyo di Empresa Chiki Kòrsou (Sedeck) verzorgt diverse trainingen op allerlei gebied. Accounting and record keeping, how to write a business plan, marketing plan, minor tax issues, financial packages, location analysis, contract proposal, dynamics of the family firm, customer service, opportunity recognition, in company training, business evaluation (buy or sell).
Meer informatie: www.sedeck.com

Adeck lunches
De Asosiashon di Empresa(rio)nan Chikì di Kòrsou (Adeck) organiseert maandelijks een lunch met een spreker.
Meer informatie: www.adeckcuracao.com

Aruba

Internationaal

T/m 19 december: Expoartesanias
Expoartesanias Colombia 2012 is een belangrijke beurs voor handicrafts in Latijns-Amerika die bekendstaat om de deelname van producenten met een hoog design-gehalte.
Locatie: Corferias Centro de Convenciones, Bogotá, Colombia
Meer informatie: http://www.expoartesanias.com/

25 - 26 januari: IV CELAC-EU
Zakelijke conferentie voor Latijns-Amerika en het Caribisch gebied en de Europese Unie. Voorheen bekend als LAC-EU. Internationaal evenement dat elke twee jaar plaatsvindt en zakenleven en politieke leiders bij elkaar brengt. Doel is het verbeteren van de zakenrelaties tussen Latijns-Amerikaanse en Caribische bedrijven en hun Europese tegenhangers.
Locatie: W Santiago Hotel, Santiago de Chile
Meer informatie: http://www.celacue2013.cl/en

16 - 26 januari: Hotel School General Managers Program (GMP)
Het General Managers Program is een 10-daagse ervaring voor general managers van hotels en hun directe ondergeschikten.
Deelnemers krijgen toegang tot een internationaal network van 'elite hoteliers' vanuit het programma en lidmaatschap van het Cornell's alumni network van meer dan 12.000 Hotel School-afgestudeerden.
Locatie: Statler Hotel, United States - Ithaca, NY.
Contact: Exec_ed_hotel@cornell.edu

31 januari - 1 februari: 7e Compliance Conference on Money Laundring and Combating the Financing of Terrorism
Georganiseerd door de Caribbean Financial Action Task Force, in samenwerking met het Ministry of National Security's AML/CFT Compliance Unit en de Financial Intelligence Unit of Trinidad and Tobago
Locatie: Hyatt Regency Hotel, Port of Spain, Trinidad and Tobago.
Contact : aml.conference@cfatf.org
Meer informatie: www.cfatf-gafic.org

31 januari - 1 februari: Mia Green 2013 Expo & Conference
'De Green Convention of the Americas'. Toegang tot de steeds maar groeiende en niet te stoppen groene, duurzame en hernieuwbare markten voor de Amerika's. Beurs, workshops en netwerken.
Locatie: Miami Beach Convention Center
Meer informatie: www.miagreen.com

5 - 7 maart: Ecobuild
Ecobuild begon in 2004 als een kleine green building-conferentie en bouwde sindsdien een publiek op van pionierende architecten en ontwerpers en trok steeds meer aanbieders van innovatieve duurzame bouwmaterialen aan.
Bedoeld voor beleidsmakers op het gebied van ruimtelijke ordening, consultants, producenten, ontwikkelaars, schoonmaakbedrijven, ontwerpers, aannemers etc. die zich bezighouden met milieuvriendelijke oplossingen.
Plaats: Londen
Georganiseerd door International Business Events Limited.
Contactpersoon Moira Edwards, tel: +44-0207-7635929
Meer informatie: www.ecobuild.co.uk

De Business Agenda verschijnt wekelijks in de Ñapa. Informatie over zakelijke evenementen, zoals symposia, lezingen, trainingen en conferenties, zowel op Aruba, Bonaire als op Curaçao, is welkom bij napa@amigoe.com.

Beroep onder de loep

Sita Lina Martina: therapeut

In de rubriek 'Beroep onder de loep' vertellen mensen over hun ervaringen in hun beroep. Deze week: Sita Lina Martina. Zij werkt als therapeut bij Fundashon Autismo Kòrsou (FAK).

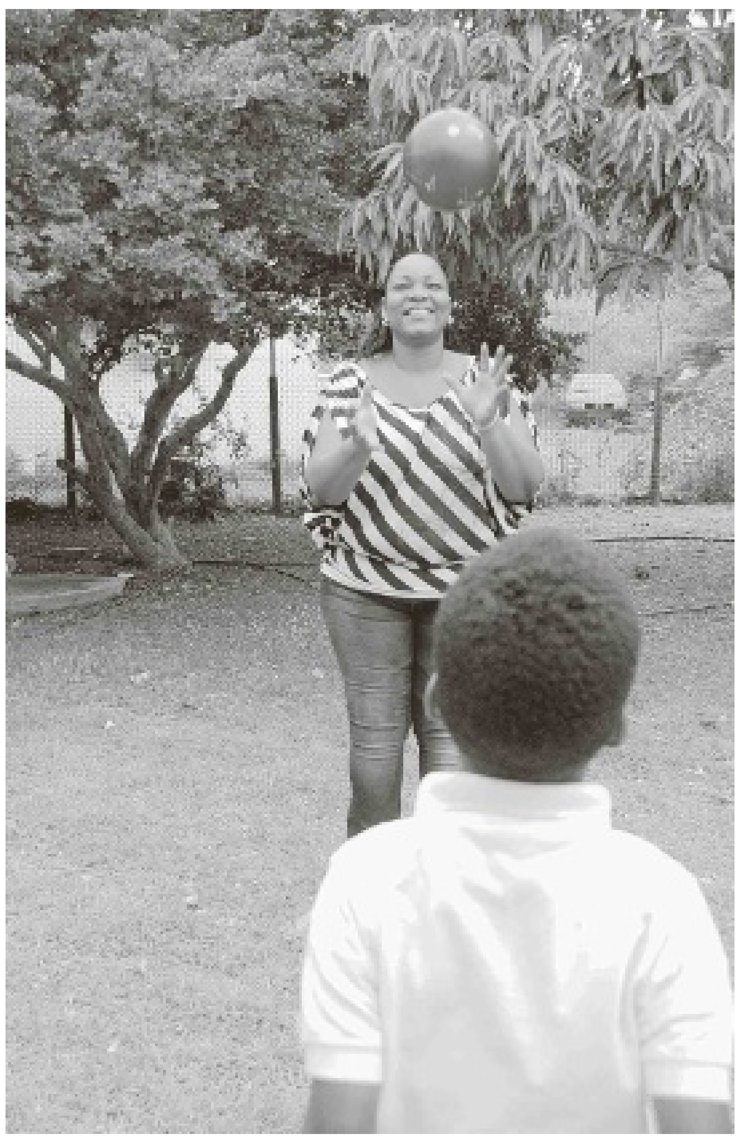

Wat houdt je beroep in?
"Fundashon Autismo Kòrsou geeft therapie en begeleiding aan kinderen en jongeren met autisme. Ook biedt de stichting begeleiding aan ouders, familie, vrienden en onderwijsinstellingen van kinderen met autisme. FAK verstrekt verder ook informatie over nieuwe ontwikkelingen op het gebied van autisme. Als één van de therapeuten stimuleer ik de kinderen tot gedragsverandering door middel van de ABA-toepassing, de Applied Behavior Analysis. Deze toegepaste gedragsanalyse-methode houdt in dat er eerst een nauwkeurige gedragsanalyse wordt gemaakt en aan de hand daarvan de kinderen in kleine stapjes vaardigheden aan worden geleerd volgens een gestructureerde methode. Goed gedrag wordt beloond en verkeerd of ongewenst gedrag wordt genegeerd en moet opnieuw gedaan worden tot het goed of wenselijk gedrag is geworden. Het doel van deze vaardigheden is dat het kind in de toekomst uiteindelijk normaal en zelfstandig kan functioneren op het gebied van zelfverzorging, sociale vaardigheden, dagactiviteiten en communicatie. Kinderen met autisme leven in hun eigen wereld. De ABA-methode lokt ze als het ware uit die wereld en brengt ze in de wereld waar de rest van de mensen in leeft."

Hoe lang ben je al therapeut?
"Ik werk nu een jaar en vier maanden als therapeut. Bij mij in de familie komt autisme voor, dus ik was al bekend met de aandoening. De ouders van mijn neefje met autisme hebben de suggestie gedaan dat ik me ging aanmelden als therapeut bij de stichting. Ik heb eerst heel erg getwijfeld of ik daar wel geschikt voor was, aangezien ik een administratieve opleiding heb gevolgd. Ik was werkzaam als dealer bij een casino en was toe aan werk ander werk. Ik besloot op het voorstel in te gaan en ben dus in gesprek gegaan. Ik bleek wel geschikt te zijn voor het werk. Na een ABA-cursus te hebben gevolgd begon ik als therapeut."

Wat is het vervelendste dat je in je beroep hebt meegemaakt?
"Autistische kinderen kunnen heel heftig reageren wanneer ze bijvoorbeeld op hun fouten worden gewezen. In het begin schrok ik van de kinderen. Maar de cursus die ik gevolgd heb, geeft juist aan dat ik niet bang moet zijn en de confrontatie aan moet gaan. Het is belangrijk om het kind te laten weten wie het voor het zeggen heeft."

Wat is het leukste dat je in je beroep hebt meegemaakt?
"Ondanks die heftige reacties waar ik het zojuist over had, doen deze kinderen geen vlieg kwaad. Het zijn hele lieve kinderen en sinds ik hun vertrouwen heb gewonnen zijn ze heel liefdevol naar mij toe."

Waarom is therapeut het leukste beroep dat er is?
"Ik heb nooit gedacht ooit met kinderen te gaan werken, laat staan met kinderen met autisme. Maar inmiddels kan ik me bijna niet voorstellen dat ik iets anders zou doen. Het is zeker geen gemakkelijk werk, want ieder kind is een geval op zich. Er is geen groepsbenadering. Je moet voor elk kind een specifieke toepassing hebben, echt één op één. Bovendien moet je om het kind echt te kunnen helpen, zoveel mogelijk informatie verzamelen over het functioneren van een kind met autisme. Toch geeft het begeleiden van deze kinderen een fenomenaal gevoel en dat maakt het het leukste beroep dat er is."

Wat was je graag geweest als je geen therapeut was?
"Waarschijnlijk gewoon weer 'dealer' bij het casino. Het was toch leuk en interessant werk. De reden dat ik op zoek was naar ander werk, kwam omdat mijn kinderen groter werden en ik meer tijd in normale uren met ze wilde doorbrengen. Met werk in een casino is dat moeilijk omdat je juist 's middags en 's avonds als ze thuis zijn moet gaan werken. En ben je overdag thuis, dan moet je echt rusten om weer te gaan werken. Ik heb eigenlijk ook altijd iets met reizen willen doen, maar ik heb ernstige hoogtevrees, dus ben nog nooit in een vliegtuig gestapt."

Bestemming Curaçao

Twintig jaar Curaçao

Naam:
Christel (72) en Werner (74) Popp
Komen uit:
Bonn, Duitsland
Business or Pleasure?
Pleasure
Aantal dagen:
42
Verblijven bij:
Plaza Hotel

Christel en Werner Popp ontdekten Curaçao via een vriendin van Christel die in Nederland woont. "Zij had jaren geleden een reis naar Curaçao gepland met haar man en heeft ons uitvoerig over het eiland verteld", zegt Werner Popp. "Haar man werd echter helaas ziek en toen is hun reis niet doorgegaan. Die vriendin had ons zoveel mooie dingen over Curaçao verhaald dat ook wij zin kregen om naar Curaçao te gaan. In 1993 zijn we voor het eerst naar het eiland gekomen en we waren echt blij verrast. We maakten een paar mooie dagen mee."

Sindsdien komt het stel elk jaar in november naar Curaçao. Dit jaar zijn ze er voor de twintigste keer.

Christel: "De allereerste keer dat we hier kwamen, bleven we twee weken. Maar naarmate de jaren voorbij gingen maakten we ons verblijf steeds langer. Het is van twee weken naar drie weken gegaan en zo ging het door tot we nu zes weken blijven", vertelt Christel glunderend.

"Dat we nu zolang blijven heeft ook te maken met het feit dat we beiden sinds twee jaar met pensioen zijn. Als je met pensioen bent, heb je meer tijd en minder geld", zegt Werner schaterlachend.

Werner: "Zoals je weet is het in Duitsland in deze maanden donker en koud. We genieten hier ontzettend van het goede klimaat. Ook de mensen zijn heel aardig, vooral het personeel van het Plaza Hotel. Die zijn heel geduldig met ons, want er is toch een taalbarrière. Elke keer dat we komen, verblijven we bij het Plaza hotel. Daar hebben we een vaste kamer. Het is een lekker ruime kamer met uitzicht op de zee en de Megapier. Vanuit onze kamer kan je zowel de zonsopgang als de zonsondergang zien. Dat het hotel in de stad ligt, komt heel goed uit. Op een dag dat het geen mooi strandweer is gaan we lekker Willemstad in. Bovendien zijn we niet meer de jongsten, dus af en toe hebben we last van een kwaaltje en dan is het handig dat de 'botica' vlakbij is."

Werner zegt verder dat het aan te raden valt een auto te hebben. "Het is leuk om een auto te hebben, maar met openbaar vervoer reizen gaat hier ook prima. Het is lekker dat je niet de hele tijd moet opletten wat de kaart aangeeft. Soms moet je wel een flink stukje lopen. We houden van wandelen, dus lopen naar de bushalte vinden we niet erg. We zijn zelfs wel eens met het openbaar vervoer naar Westpunt geweest. Dat was heel leuk."

Werner en Christel vieren al een paar jaar zowel hun verjaardagen als kerst op Curaçao. "In Duitsland beginnen ze erg vroeg met kerst en voor de meeste mensen is Kerstmis vooral veel geld uitgeven aan van alles en nog wat. Wij geven liever ons geld uit aan de reis naar Curaçao. Een andere reden dat we geen moeite hebben om uit Duitsland weg te zijn met kerst is dat wij allebei nauwelijks familie hebben. We hebben één zoon en omdat hij piloot van beroep is, moet hij vaak met de feestdagen vliegen, dus is hij er meestal niet", aldus Werner.

Behalve Curacao bezoekt het stel ook wel eens andere landen. Al toen hij nog werkzaam was voor het Duitse ministerie van Economische Zaken reisde Werner al veel. Soms met zijn echtgenote en andere keren zonder haar. Tot een paar jaar geleden gingen ze regelmatig naar Frankrijk en Zwitserland om bergwandelingen te maken. Ze gaan daar nog steeds naartoe maar wegens het ouder worden gaan ze niet meer de bergen in.

"Al die andere reizen die we weleens in het jaar maken zijn wel aardig, maar de trip naar Curaçao is echt de grote vakantie waar we gedurende het hele jaar hard voor sparen en naar uitkijken", aldus het stel dat komend jaar 48 jaar getrouwd is.

De bedrijfsarts

Conflicten op de werkvloer

Een ieder heeft zo zijn eigen karakter, een eigen visie. Ook op de werkvloer. Het is vrijwel niet mogelijk om iedereen altijd op dezelfde lijn te krijgen. Meningen kunnen volkomen verschillen.

Tekst: E. Elshot-Sardjo

Daar is op zich niets mis mee. Zolang er ruimte is erover te discussiëren. Discussies zijn immers gezond, daar kan een organisatie veel uit halen, mee groeien. Belangrijk is wel, dat er met respect voor elkaars mening wordt gewerkt. Helaas hapert daar vaak genoeg nogal wat aan, dat wederzijds respect. Althans, zo kan het tenminste worden aangevoeld. Dat kan leiden tot spanningen... en conflicten op de werkvloer.

Arbeidsconflicten
Van een arbeidsconflict is sprake, indien van twee partijen binnen een organisatie, één partij vindt, dat de andere partij hem of haar dwarsboomt of ergert.
Een conflict kan betrekking hebben op: de arbeidsinhoud (overbelasting, onderbelasting of overmatig afbrekende kritiek);
arbeidsverhoudingen (zich gepest voelen);
arbeidsomstandigheden (ontevredenheid over bijvoorbeeld de kantoorruimte);
arbeidsvoorwaarden (onvoldoende compensatie voor het verrichte werk).

Arbeidsconflicten kunnen bestaan op verschillende niveaus: tussen werkgever en werknemer, tussen leidinggevende en ondergeschikte of tussen werknemers onderling. Vaak leiden deze conflicten tot demotivatie, frustraties, psychische klachten en soms zelfs tot lichamelijke klachten. Uiteindelijk kan een conflict op de werkvloer leiden tot werkverzuim door de partij die het conflict ondervindt. Dit verzuim wordt in zo'n geval aangeduid als conflictverzuim.

Rol van de organisatie
In ieder geval wordt de productiviteit van een organisatie beïnvloed door arbeidsconflicten.
Zowel direct als indirect brengen deze verhoogde kosten voor de organisatie met zich mee. Organisaties hebben er dus baat bij goed om te gaan met conflictsituaties door een adequaat conflictbeleid te hanteren. Bij (vooral herhaaldelijk) ziekteverzuim dient altijd te worden nagegaan of er sprake is van 'werkelijk' ziekteverzuim of conflictverzuim. Is er sprake van een conflict, dan dient dit te worden aangepakt.
Voorkomen moet worden dat conflicten escaleren.
Het oplossen van conflicten is in eerste instantie een taak voor het management van de organisatie. Gelegenheid moet worden geboden aan partijen om eerst zelf bij elkaar te komen. Partijen vinden het echter vaak moeilijk om een conflict met elkaar bespreekbaar te maken, laat staan te zoeken naar een oplossing. De drempel is daarvoor dikwijls al te hoog. In zulke gevallen kan de organisatie een derde persoon als procesbegeleider of mediator aanwijzen. Een belangrijke voorwaarde is wel, dat deze te allen tijde neutraal blijft. Daarnaast moeten beide partijen inzien, dat er gestreefd moet worden naar het bereiken van een oplossing en niet dat er per se een winnaar uit de bus komt.

Arbeidsconflicten en verzuim
Ernstige arbeidsconflicten zijn soms dus reden voor iemand om niet meer naar het werk te gaan. Om dit te legitimeren wordt dan gezocht naar een reden voor arbeidsongeschiktheid, men meldt zich ziek. Iemand kan ten gevolge van het conflict en de spanningen lichamelijke klachten krijgen. De oorzaak ligt dan niet op het medische vlak.
Een ziekmelding is dan ook géén oplossing voor het arbeidsconflict.

Indien er binnen de organisatie geen oplossing gevonden wordt voor het conflict, kan men overgaan tot het inschakelen van een externe deskundige. Soms verkiest een partij voor een oplossing via de juridische weg.

De bedrijfsgeneeskundige en de mediator
Het inschakelen van een bedrijfsarts of bedrijfsmaatschappelijk werker kan een optie zijn om te komen tot een oplossing. De bedrijfsarts evalueert of er (ook) een medische oorzaak is van de klachten en zorgt voor eventuele begeleiding. Is er sprake van een conflict, dan wordt daarvoor een interventieplan uitgestippeld. Bemiddeling is meestal onderdeel van het interventieplan. Binnen de Arbodienst is hiervoor vaak een mediator (bemiddelaar) aanwezig.

Zoeken naar een oplossing
Het streven is dat de relatie tussen de partijen herstelt en/of dat er voor beide partijen een bevredigende oplossing komt. Het is zaak dat de werknemer zo spoedig mogelijk terug kan naar de werkvloer, bij voorkeur naar de eigen werkplek
Een mogelijke oplossing kan zijn, dat de werknemer elders binnen de organisatie tewerkgesteld wordt. Soms kan een overplaatsing naar een andere organisatie worden bewerkstelligd.

Slechts in uitzonderlijke gevallen komt men helemaal niet tot een oplossing. Dan beslissen partijen jammergenoeg uiteindelijk toch tot het verbreken van de arbeidsrelatie.

Bron: STECR Werkwijzer Arbeidsconflicten

Antilliaanse Vereniging voor Verzekerings- en Bedrijfsgeneeskunde

De Vereniging voor Verzekerings- en Bedrijfsgeneeskunde (AVVB) bestaat uit verzekeringsen bedrijfsartsen en buitengewone leden (huisartsen) met een grote affiniteit op het gebied van verzekerings- en bedrijfsgeneeskunde. De leden van de vereniging zijn werkzaam op Curaçao en op Bonaire.

Namens de AVVB schrijft iedere maand een lid een informatief artikel over een specifiek medisch onderwerp in relatie met het werk. Deze maand is dat E. Elshot-Sardjo, arts, werkzaam bij Arboconsult.

Als u vragen heeft naar aanleiding van dit of volgende artikelen, dan kunt u contact opnemen met de AVVB via email avvb06secretariaat@gmail.com.

MKB

Techtrends 2013

Als u deze krant in handen heeft staan we op het punt om erachter te komen of een van de meest bediscussieerde voorspellingen voor 2012 uit gaat komen: namelijk of de wereld wel of niet eindigt op 21-12-2012.

Tekst: Stimul-IT

Voor 2013 voorspelt niemand het einde van de wereld, maar dat er andere tijden aanbreken daar lijken de meeste trendwatchers het echter wel over eens.
De techtrends die ons het meest aanspraken geven wij hieronder weer. Het gaat hierbij met name over de manier waarop wij zaken doen, met onze klanten communiceren en nieuwe producten en diensten ontwikkelen. We zijn benieuwd naar uw mening.

Laten we beginnen waar we vorig jaar zijn geëindigd: bij de voorspelling van de Maya's dat het einde der tijden is gekomen. Het volgende citaat gaat daarover:

'Die Maya's. Wat blijkt? Ze hadden gelijk. De wereld vergaat. Er is niet alleen sprake van een economische crisis. Laten we de politieke, ecologische, technologische, demografische en sociaal-culturele crises niet vergeten. En ze versterken elkaar ook nog. Logisch dat vrijwel alle systemen wankelen'.
Trendrede 2013

Het citaat is afkomstig uit de Nederlandse 'Trendrede 2013'. Hierin presenteert een twaalftal trendwatchers de ontwikkelingen binnen de samenleving. Wij denken echter dat het 'wankelen van bestaande systemen' een wereldwijd fenomeen is, dat zeker ook op Curaçao waar te nemen is.
De elementen van de Trendrede die ons vooral aanspraken hebben betrekking op het gebruik van ruilmiddelen in plaats van geld en de uitspraak dat rust een luxegoed wordt. Enkele fragmenten uit de Trendrede:
Geld mag schaars zijn, er is een overvloed aan ruilmiddelen. We willen niet langer meer, we willen beter. En minder kan beter zijn.
Alles wat te groot wordt verliest samenhang en dus kracht....
De overvloedige kracht van het kleine vervangt de uitgemolken macht van het grote en we zetten de ontwikkeling in van groeieconomie naar balanseconomie.
Always on, time out: We bevinden ons in een overgangsfase. De mogelijkheden van de snel stromende datazee zijn eindeloos, maar ons brein kent voorlopig nog zijn beperkingen. ...Omdat we betalen met aandacht, wordt rust een luxegoed...
Samen iets oppakken, opnieuw organiseren, vanuit de eigen kracht. De nieuwe wereld is er een van bijdragen in plaats van weghalen, van opwekken in plaats van onttrekken... De roep om ambachtslieden klinkt luid. Of we het nu hebben over meubels, mode of over zorgverlening: er is behoefte aan toegewijde makers.
De leiders van de toekomst zullen zijn als Dorian van Rijsselberghe, reageren op alle parameters om je heen, flexibel inspelen op kansen en bedreigingen, meeveren met de wind, meedeinen met de golven en toch als eerste de finish bereiken. Wie die complexiteit aan kan heeft letterlijk goud in handen.
De trendrede is onder meer te vinden op http://www.extendlimits.nl/

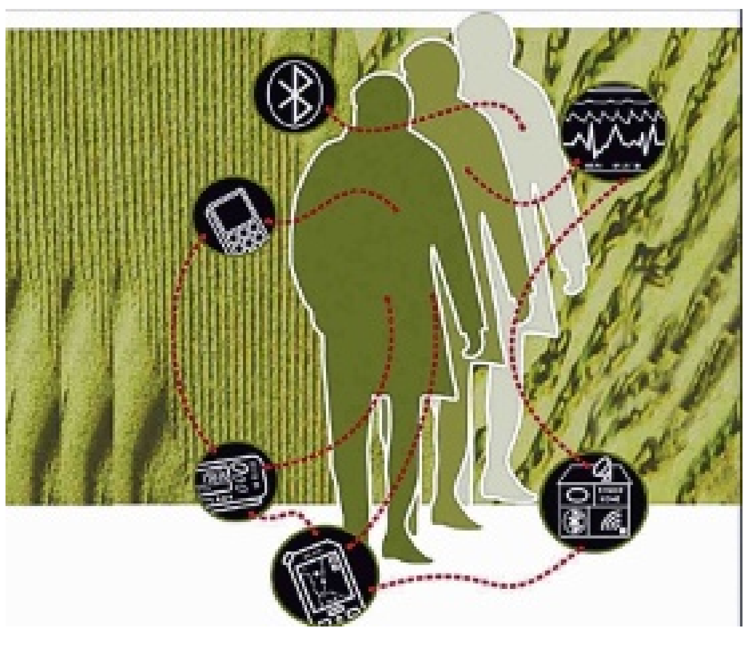

Aan deze kant van de Atlantische Oceaan richt Onderzoeksbureau Gartner zich bij onderstaande toekomstvoorspellingen met name op de veranderende rol van de IT-manager. Bedrijven zullen in 2013 de gevolgen van de steeds veranderende ICT en economische omgeving vooral merken aan een tekort aan capabele ICT-krachten, met name in groeisectoren zoals 'Big Data'.

Enkele van hun voorspellingen zijn:
Het gevecht tussen de mobile devices: mobiel zal de desktop overschaduwen en tablets zullen steeds meer hun intrede doen in bedrijven, de 'bring your own device trend' zal versnellen. In 2013, zullen meer mobile devices dan computers gebruikt worden om verbinding met het internet te maken. In 2015, zal 50 procent van de geleverde laptops een tablet zijn, met Windows 8 op de 3e plaats na Apple en Android. Met betrekking tot de verkoop van Smartphones is de voorspelling dat Windows RIM (Blackberry) voorbij zou kunnen streven.
Personal Cloud: de Cloud wordt het middelpunt van het digitale gebeuren voor apps en content en voor de synchronisatie tussen verschillende apparaten.
Strategische Big Data: Er zijn verschillende ontwikkelingen die effect hebben op de dataverzameling door organisaties. Behalve dat organisaties steeds meer informatie verzamelen over hun klanten en doelgroepen, verzamelen individuele consumenten steeds meer hun eigen data en zetten deze in om hun doelstellingen te realiseren. Daarnaast zien we dat organisaties ook steeds meer wetgeving moeten volgen en regelgeving als gevolg van privacy-bescherming. Data worden zo voor een individu een betaalmiddel. Er zijn echter ook experts die er voor waarschuwen dat 'Big Data' slechts een een hype is, en niet wezenlijk iets nieuws.
Andere interessante technologie-voorspellingen van Gartner: 'wearable smart electronics' in schoenen, 'tattoos' en accessoires groeit uit tot miljardenindustrie in 2016.
90 Procent van de bedrijven zal de deployment van Windows 8 aan zich voorbij laten gaan.
In 2014 zullen 3 van de top 5 mobile handset vendors Chinees zijn.
We willen als laatste even stilstaan bij de voorspellingen van het 'WEF' (World Economic Forum) dat een en ander in een breder perspectief plaatst. De WEF legt juist de nadruk op de onvoorspelbaarheid van de toekomstige ontwikkelingen die het voor managers moeilijk maakt beslissingen te nemen: met de onbegrensde groei van het aantal mogelijkheden neemt ook het aantal risico's toe. Volgens hen houden 'technology pioneers' zich bezig met het volgende:

Hyperconnectivity: een steeds vager wordend onderscheid tussen traditionele sectoren, zoals informatietechnologie, zorg en energie als het gaat om 'cutting edge' trends.
Meer 'power to the people' door het aanbod van goedkope diensten en producten van hoge kwaliteit. Het belang van mobile-based oplossingen voor nieuwe producten en diensten.

Wanneer wij naar deze en vele andere voorspellingen kijken lijken zij allemaal te onderschrijven dat er een ongekende hoeveelheid steeds groter wordende technologische ontwikkelingen is. Maar wat daarbij ook duidelijk is, is dat voor veel van deze mogelijkheden nog een wereld aan mogelijkheden open staat als het gaat om de vertaalslag naar het gebruik in het dagelijks leven en het creëren van 'new business'.

Belangrijk voor Curaçao is naar onze mening dat de kennis en infrastructuur voor veel van deze ontwikkelingen reeds aanwezig is. En daarmee is het aan ons om deze kennis verder uit te bouwen en te vertalen in een positieve sociaal-economische ontwikkeling voor ons eiland. We willen daarom graag dit artikel afsluiten met het volgende citaat:
'Take the tools in hand and carve your own best life' (Douglas Lurton, Forbes Quote of the Day)

Voor meer informatie:
www.futuretimeline.net/21stcentury/2013.htm
www.extendlimits.nl/
reports.weforum.org/technology-pioneers-2013/
designmind.frogdesign.com/blog/20-tech-trends-for-2013.html
www.stimul-it.com

STIMUL-IT CURAÇAO Information Technology Institute

Wilt u zelf kennismaken met het nieuwste op het gebied van technologie en internet? Op 17 december opent Stimul-IT de deuren van haar 'Future Lab', een ruimte waarin u nieuwe tools en gadgets zelf uit kunt proberen. Dit Lab wordt mede mogelijk gemaakt door onder meer het ministerie van Economische Ontwikkeling, UTS en de Stichting Logistieke Sectoren.

BESPAAR GELD EN BESCHERM UW ELEKTRISCHE APPARATEN IN HUIS EN UW BEDRIJF TEGEN BLIKSEM EN OVERSPANNING
INVESTEREN IN CONTINUITEIT & VEILIGHEID!
ENCONTROL adviseert en informeert u graag over alle mogelijkheden op het gebied van: Bliksem Beveiligingssystemen, Elektro Magnetische Aardingsinstallaties en Overspannings Beveiligingsservice en Apparaten.

INGESCO Bliksem Afleider — RAYVOSS en SURGEASSURE Overspannings Beveiligingsystemen — FARAGAUSS 2-Ohm ElektroMagnetische Aardingsyteem

EnControl
PATRUS WEG # 9
Willemstad, Curaçao, N.A.
Tel: (5999) 736-1353
Fax: (5999) 737-1553
encontrol@gmail.com
http://www.encontrol.biz
We Strive to provide World Class Service and an unmatched range of Technology Solutions to our customers.

Mike Eman in Rio:

'Armoede en hoop'

De stralen van de nog warme zon geven aan het einde van de werkdag luister en kleur aan het standbeeld van Jezus Christus hoog op de berg Corcovado bij Rio de Janeiro. Zijne Koninklijke Hoogheid Willem Alexander en prinses Máxima wandelen glimlachend over de strip die wereldwijd bekend staat als Copacabana. Naast hen de Arubaanse minister-president Mike Eman. Samen vertegenwoordigen zij het Koninkrijk der Nederlanden.

Ze zijn op weg naar het laatste evenement van de handelsmissie van het Koninkrijk naar Brazilië. Veel ondernemers en vertegenwoordigers van de pers die de delegatie vergezellen, wachten hen op de meest bewonderde stranden van Rio de Janeiro op.

Premier Eman heeft zijn best gedaan. Hij vertegenwoordigde Aruba op zo'n manier dat het kleine eiland indruk heeft gemaakt en zich heeft onderscheiden in het grote Brazilië. Mike Eman heeft tegelijkertijd het Koninkrijk meer inhoud gegeven. Niet alleen een land in Europa, maar een Koninkrijk dat zich uitstrekt tot voor de poorten van Zuid-Amerika.

Eman vergezelt het koninklijk paar naar het slotevenement. Ook hij is dankbaar voor de manier waarop de koninklijke familie Aruba heeft gesteund met woorden en daden gedurende de handelsmissie. Maar de premier is nog niet klaar met zijn bezoek aan Rio de Janeiro. Hij heeft veel redenen om op de receptie te blijven, maar juist de tijd die is bestemd voor de receptie aan het einde van het programma gebruikt de premier om iets heel anders te doen. Een persoonlijke prioriteit: voordat hij Brazilië verlaat, wil hij een sloppenwijk bezoeken om te praten met de bewoners. Een handelsmissie met als doel de economische ontwikkeling te stimuleren tussen het Koninkrijk en Brazilië, krijgt daarmee een extra dimensie: men moet zich realiseren dat economische vooruitgang zich moet vertalen in voorspoed voor iedereen.

Op vijf minuten afstand van de glamour en glitter van Copacabana, ligt op een heuvel een stad die leeft in armoede en ellende: de sloppenwijk Morro de Babilonia. Eman heeft aan de organisatoren van het bezoek gevraagd of twee journalisten de sloppenwijk konden bezoeken. Hij heeft er niet bij gezegd dat hij zelf zou meegaan. Zo'n verzoek zou immers moeilijk te realiseren zijn, vanwege allerlei protocollaire regels en omwille van de veiligheid. Zeker voor de eerste minister van een land tijdens een 'high profile' bezoek van een koninklijke delegatie.

Maar als Mike Eman iets in zijn hoofd heeft, kan niemand hem van gedachten doen veranderen. Tijdens zijn bezoek aan Haïti, onmiddellijk na de allesverwoestende aardbeving, stond hij enkele uren na de aardbeving al in de puinhopen van Port-au-Prince naast de consul-generaal van Nederland om te kijken hoe hij kon helpen. Zo ging het ook tijdens deze reis naar Rio de Janeiro. Kort na het begin van de receptie vertrok minister-president Mike Eman zonder de aandacht op zich te vestigen en ging op weg.

Op de heuvel wacht journlist Edson Alves. Een nog jonge man die is geboren in de sloppenwijk en zijn hele leven in Morro da Babilonia heeft gewoond. Politiemensen brengen Eman en de twee journalisten naar de voet van de heuvel. Aan de voet van een van de talloze trappen naar boven, de route die leidt naar een heel andere werkelijkheid, begint Eman aan de wandeling met Edson Alvez.

Hier wordt wel heel duidelijk dat de schijn die de Copacabana wekt, namelijk dat het leven in Brazilië één groot feest is, slechts schone schijn is. Integendeel, Rio de Janeiro kent grote armoede. Sloppenwijken en enorme achterstandswijken bedekken de heuvels rond de stad, als dagelijkse herinnering dat meer dan een derde deel van de bevolking zonder onderwijs en gezondheidszorg leeft in erbarmelijke omstandigheden. Veel van deze mensen hebben continu te lijden onder een klimaat van geweld en de misdaad is alomvertegenwoordigd in de vorm van drugsbendes.

Alves ontvangt Eman met het idee dat het gaat om journalisten die de sloppenwijk van dichtbij willen leren kennen. Verrast en enigszins verschrikt is de journalist als hij zich realiseert dat hij de minister-president van een land op deze manier een sloppenwijk binnenleidt. Lichtelijk nerveus, maar tegelijkertijd trots dat hij de eer heeft dit te mogen doen, begint hij aan de wandeling. Groot en klein, familieleden, kennissen en onbekenden stelt hij aan de premier voor: "De eerste minister van Aruba wil ons leren kennen." Eman kijkt intussen een beetje verdrietig rond, maar van zijn gezicht valt toch ook de hoop af te lezen dat verandering altijd mogelijk is.

Edson Alves draagt een zware verantwoordelijkheid in Morro da Babilonia. Hij treedt op als gids, maar heeft ook de rol van vredestichter. Hij wil veranderingen op gang brengen in de sloppenwijk. Hij ontkent niet dat het leven zwaar is. Edson vertelt dat enkele jaren geleden, voordat bepaalde regeringsprogramma's op gang kwamen, de sloppenwijken een soort verboden gebieden waren. "Basisvoorzieningen als water, elektriciteit en riolering waren er niet. De excuses voor het ontbreken van deze voorzieningen waren dat de toegang tot de sloppenwijken moeilijk was omdat de ligging te hoog was of dat er teveel drugscriminelen waren. Met de introductie van een aantal nieuwe projecten zien we verandering."

Hij vertelt dat buitenstaanders een zeer negatief beeld hebben van de sloppenwijken, alsof er alleen maar drugsdealers wonen, maar dat dat niet correct is. "Op het moment dat projecten begonnen in de sloppenwijken bleek dat mensen eenvoudigweg manieren zochten om hun leven te verbeteren, de mogelijkheid om naar de universiteit te gaan, een betere baan en een hoger salaris te verkrijgen. Nu heeft iedereen in de sloppenwijken deze kansen."

Edson vertelt dat hijzelf, toen hij begon te werken als gids, aan beide kanten van de gemeenschap leefde: hij kwam bij degenen die handelen in drugs, maar leefde aan de andere kant tussen degenen die dat niet deden. Uiteraard ging zijn voorkeur uit naar de tweede groep, waar hij met zijn vrienden en familieleden kan rondlopen zonder risico. Het grootste probleem waren echter niet de drugsdealers, die soms zelfs de mensen hielpen. Het gevaar was op zijn grootst als politie en bendes tegenover elkaar stonden in schietpartijen, waarbij vele onschuldige slachtoffers vielen. Nu de regering aandacht schenkt aan de sloppenwijken, begint dat te veranderen. Daardoor is het veel veiliger geworden om naar school of werk te lopen. Kinderen kunnen nu rustig buiten spelen. Een beeld dat in het verleden niet vaak werd gezien, door de grote concentratie drugsdealers in de buurten.

Alves vertelt dat ondanks de veranderingen, er nog veel mensen zijn die weg willen uit de sloppenwijken, maar dat hij zelf wil blijven. "Nu er veranderingen komen, wil ik de jongeren helpen die de weg kwijt zijn, om hen weer op het rechte pad te brengen. Zij moeten in mij een goed persoon zien. Als alle goede mensen vertrekken, hebben zijn geen voorbeeld meer om te volgen. We moeten hen laten zien dat scholing goed is voor kennis en gezondheid. Ik wil hen positieve dingen leren."

Hij is trots op het bezoek van de eerste minister van Aruba. Ze wandelen van huis tot huis. De premier roept op om de hoop niet te laten varen en te blijven werken aan verandering. "Als de regering begint met helpen, pak dan die kansen op en werk met hen samen." Eman zegt dat Aruba ook wijken heeft die jarenlang door de regeringen genegeerd zijn en dat de huidige regering die nu aan het verbeteren is. Ze praten met alleenstaande moeders en Eman legt het systeem van onderstand en andere sociale programma's uit. Hij verklaart ook dat het niet alleen de mensen zonder werk zijn, die een moeilijke tijd doormaken. "Ook de mensen die moeten rondkomen van een minimuminkomn of een pensioentje hebben het zwaar."

De aandacht van de Braziliaanse regering voor de sloppenwijken komt voor veel jongeren eigenlijk al te laat. Ze hangen al op straat en zijn op de verkeerde weg. Zij vormen het gevaar van de toekomst, voor henzelf, hun familie en de hele buurt. Onderweg praten ze met een paar van die jongeren. De woorden van de minister-president worden met gelach ontvangen. Het lijkt erop dat ze weinig aandacht krijgen, dat nooit iemand de moeite neemt om met hen te praten. Hun gezichten stralen pijn en onzekerheid uit. Eman legt uit dat op Aruba het programma 'Pinta bo Bario' (schilder je wijk) jongeren een kans biedt een inkomen te krijgen. Tevens krijgen ze het gevoel een bijdrage te leveren. Elke keer als hij een certificaat uitreikt aan een jongere, aldus de premier, hoopt hij dat het stuk papier nieuwe deuren opent.

In de tussentijd hebben de autoriteiten in de gaten gekregen dat onder de groep van drie Arubanen die naar de sloppenwijk is gebracht, zich de minister-president van Aruba bevindt. Alves krijgt telefoontje na telefoontje op zijn mobiel en vertelt dat hij de opdracht heeft gekregen om met naar beneden te komen met de premier. De politie wist niet dat premier Eman mee was en maakt zich bezorgd over zijn veiligheid. Eman wil echter nog verder naar boven, want het zien hoe de mensen in Babilonia leven heeft zijn nieuwsgierigheid geprikkeld.

Ze komen bij de plaats waar familieleden van Edson wonen. Daar vertelt onze gids dat hij al veel nadruk heeft gelegd op de materiële aspecten waaraan het de mensen in de wijk ontbreekt. "Groot zijn echter de liefde en saamhorigheid onder de mensen in deze buurt. Dat zijn de redenen waarom ik er niet weg wil. Ik heb mijn huis hierboven gebouwd en een voor een hebben we de stenen naar boven moeten sjouwen. Mijn buren hebben mij geholpen, zonder enig belang", vertelt hij. Die saamhorigheid en solidariteit zorgen ervoor dat Alves en zijn familie uiteindelijk overleven. Eman verklaart een groot geloof te hebben in de kracht van liefde en vriendschap. Hij zegt dat die onzichtbare banden van saamhorigheid een kracht vormen die de muren van de grootste tegenstand kunnen neerhalen en nieuwe wegen creëren naar een uitweg uit de ellende.

Terwijl Eman vertelt over BoBario, de renovaties en activiteiten in buurten waar de mensen dachten dat ze voor altijd in het vergeetboek waren geraakt, belt de politie weer. Ditmaal om met meer autoriteit Alves te bevelen de minister-president van Aruba naar beneden te brengen.

Daarmee komt de korte ontmoeting ten einde. Eman en Alves nemen afscheid alsof ze elkaar al jaren kennen, met een warme omhelzing. Zonder woorden uit te spreken wisselen ze een boodschap uit. Die van Eman luidt: "Ik ken je noden. Weet dat er mensen zijn die jou in hun geest en hart hebben gesloten." Alves: "Ik voel het, anders was u niet naar boven gekomen."

Met dank aan Nelson (Speed) Andrade en Marko Espinoza